

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Právnická fakulta

Štefan Pálfi

Právna úprava ekologického poľnohospodárstva

Diplomová práca

Vedoucí diplomové práce: prof. JUDr. Milan Damohorský, DrSc.

Katedra: Katedra práva životního prostředí

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 8.5.2014

Prehlásenie

Prehlasujem, že som túto diplomovú prácu spracoval samostatne a že som v nej vyznačil všetky pramene, z ktorých som čerpal spôsobom vo vedeckej práci obvyklým.

V Prahe 8.5.2014

.....
Štefan Pálfi

Pod'akovanie

Ďakujem pánovi prof. JUDr. Milanovi Damohorskému, DrSc., vedúcemu mojej diplomovej práce za cenné pripomienky a účinnú pomoc pri spracovaní.

Obsah

Obsah	4
Úvod.....	6
1 Úvod do Ekologického poľnohospodárstva, dôvod vzniku, vplyv na životné prostredie	9
1.1 Úvod do ekologického poľnohospodárstva, dôvody vzniku	9
1.2 Vplyvy EP na životné prostredie (environmentálne aspekty EP).....	12
2 Medzinárodná federácia ekologického poľnohospodárstva.	16
2.1 Medzinárodná federácia ekologického poľnohospodárstva	16
3 Ekologické poľnohospodárstvo v USA	26
3.1 Vznik Ekologického poľnohospodárstva v USA, súčasný stav	26
3.2 Všeobecné požiadavky	27
3.3 Kontrola v ekologickom poľnohospodárstve	29
3.4 Konkrétne požiadavky produkcie a spracovania	34
3.5 Certifikácia	39
3.6 Akreditácia kontrolných orgánov	44
3.7 Podpora Ekologického poľnohospodárstva v USA	50
3.8 Zhrnutie	51
4 Ekologické poľnohospodárstvo v Českej republike	53
4.1 Vznik ekologického poľnohospodárstva v Českej republike, súčasný stav.	53
4.2 Právna úprava ekologického poľnohospodárstva v EÚ.....	54
4.3 Národné predpisy ekologického poľnohospodárstva v ČR	54
4.4 Kontrola v ekologickom poľnohospodárstve	55
4.5 Konkrétne požiadavky na poľnohospodárov	57
4.6 Požiadavky pri výrobe a spracovaní bio potravín.....	59
4.7 Označovanie dovoz a vývoz biopotravín.....	60
4.8 Prechod podniku na ekologické poľnohospodárstvo.....	62
4.9 Podpora ekologického poľnohospodárstva v Českej republike.....	63
4.10 Zhrnutie	65
5 Ekologické poľnohospodárstvo v Slovenskej republike	67
5.1 Vznik Ekologickej poľnohospodárskej výroby na Slovensku, súčasný stav.....	67
5.2 Právna úprava SR v kontexte úpravy EÚ	67

5.3	Konkrétne požiadavky na poľnohospodárov	69
5.4	Kontrola EPV v SR.....	69
5.5	Prechod na EPV	70
5.6	Označovanie produktov ekologickej poľnohospodárskej výroby	70
5.7	Podpora a rozvoj EPV na Slovensku	70
5.8	Zhrnutie	72
6	komparácia právnych úprav ČR, SR, USA	74
	Záver	78
	Zoznam skratiek.....	82
	Zoznam Literatúry	83
	Summary - Legal regulation of organic farming.	88
	Abstrakt.....	90
	Abstract.....	91
	Klíčové slová.....	92
	Key words.....	92

Úvod

Ekologické poľnohospodárstvo a jeho právnu úpravu som si ako tému svojej diplomovej práce zvolil vďaka svojmu celoživotnému záujmu o racionálne stravovanie, najprv ako podporu športových výkonov, neskôr ako životnú cestu a cestu ďalšieho smerovania mojej osobnosti. Pomalým a postupným spoznávaním ekologického poľnohospodárstva som prichádzal na to, že jeho hlavnou myšlienkou nie je starostlivosť o zdravie členov ľudskej populácie, tá je len jedným z jeho sprievodných javov. Jeho prvoradou myšlienkou je podľa môjho názoru zabezpečiť trvalo udržateľný život, bez prudkých výkyvov a extrémnych stavov, ktorých sme v súčasnej dobe každodennými svedkami. Moja motivácia zaoberať sa touto témou je silnejšia o to, že sa stala mojim koníčkom, predmetom záujmu, ktorému venujem svoj voľný čas. Vo svojej práci som sa rozhodol porovnávať úpravy dvoch krajín, ktoré sú mi najbližšie. Tretiu, USA, som si vybral kvôli tomu, že je tam ekologické poľnohospodárstvo na vysokej úrovni. Porovnávam podmienky vzniku ekologického poľnohospodárstva v jednotlivých krajinách, spôsoby kontroly dodržiavania ustanovení zákona, konkrétne požiadavky na poľnohospodárov, čo musia a čo nesmú, podmienky ktoré musia spĺňať kontrolné orgány, aby mohli kontroly vykonávať a byť za týmto účelom akreditované, podmienky dovozu a vývozu biopotravín z a do predmetných krajín, podporu ktorá je štátom alebo nadnárodnými organizáciami poskytovaná ekologickým poľnohospodárom.

V prvej kapitole bude opísaný vznik ekologického poľnohospodárstva vo svete, jeho filozofické pozadie, prví priekopníci týmto odvetvím. Ďalej sa v nej budem zaoberať vplyvmi konvenčnej a ekologickej poľnohospodárskej výroby na životné prostredie, jeho hlavné zložky, prečo je ekologické poľnohospodárstvo prínosom pre životné prostredie vrátane človeka.

Druhá kapitola bude venovaná medzinárodnej organizácii Medzinárodná federácia ekologického poľnohospodárstva (International Federation of Organic Agriculture Movements ďalej len „IFOAM“), jej snahe o celosvetovú harmonizáciu pravidiel ekologického poľnohospodárstva z dôvodu prevencie pred byrokratizáciou a neprehľadnosťou súčasných pravidiel ekologického poľnohospodárstva (ďalej len EP). IFOAM má vlastné pravidlá produkcie a kontrol, ktoré sú štandardom pre krajiny

s úmyslom mať zákonne podchytené ekologické poľnohospodárstvo. Nie sú však ojedinelé prípady, keď súkromné organizácie zaoberajúce sa ekologickým poľnohospodárstvom v jednotlivých členských krajinách IFOAM idú nad rámec jej vlastných pravidiel, sprísňujú a spresňujú ich podľa svojich predstáv a podľa komunikácie s jednotlivými poľnohospodármi v danej organizácii.

V tretej kapitole priblížim právnu úpravu USA. Tejto úprave sa budem venovať najpodrobnejšie. Vzhľadom na to, že Spojené štáty majú podrobnú úpravu ako na federálnej úrovni, tak na úrovni jednotlivých štátov. Rozhodol som sa venovať len úprave federálnej, ktorá je upravená zákonom a reguláciami, ktoré sú formou podzákonných všeobecne záväzných predpisov

Štvrtá kapitola bude venovaná právnej úprave Českej republiky. Jej základ tvoria pravidlá Európskeho spoločenstva, či už sú to nariadenia Rady Európskej únie, alebo Európskej komisie. Z vnútroštátnych predpisov je to „Zákon o ekologickom zemedelství“ a s ním súvisiace podzákonné predpisy. V Českej republike je ekologické poľnohospodárstvo čím ďalej, tým viac populárne aj medzi koncovými spotrebiteľmi, ktorí ho formujú a sú hlavným predpokladom jeho úspechu. Dokazuje to aj dlhodobé pôsobenie ekologického zväzu Pro-Bio, ktorý v minulosti zastrešoval svojimi smernicami aj nadštandardnú úpravu. Z vlastnej skúsenosti môžem potvrdiť úspech ekologického pestovania a chovu hospodárskych zvierat.

Piata kapitola je venovaná poslednej porovnáwanej úprave, a to úprave Slovenskej republiky. Podobne ako v ČR tvoria jej základ pravidlá Európskeho spoločenstva. Vnútroštátny „Zákon o ekologickej poľnohospodárskej výrobe“ nemá zatiaľ žiadne vykonávacie predpisy, ktoré by ho bližšie rozvíjali. V Slovenskej republike nie je až tak ako napríklad v ČR rozšírené povedomie o ekologickej produkcii, aj keď je v posledných rokoch možné badať istý posun vpred.

V poslednej šiestej kapitole je upravené samotné porovnanie týchto úprav z pohľadu autora.

Z dostupných zdrojov sa budem snažiť získať potrebné informácie, aby som právne úpravy týchto štátov porovnal, pokúsil sa o podchytenie nedostatkov a načrtnol svoje predstavy o možných riešeniach, prípadne nových smeroch, ktorými by sa mohlo EP uberať. Vo svojom skúmaní sa budem snažiť zisťovať predovšetkým názory

a postoje osôb najpovolanejších vyjadrovať sa k tejto problematike a to ekologických poľnohospodárov. Ekologické poľnohospodárstvo pokladám za nutný štandard. Nemalo by sa jednať o alternatívu alebo módnny výstrelok. EP by sa malo stať hlavnou vetvou poľnohospodárstva, pretože generovanie ziskov prostredníctvom produkcie konvenčne pestovaných potravín sa ukazuje byť z dlhodobého hľadiska neudržateľné, teda neperspektívne. Zodpovedným za tento stav sú niekoľkonásobne vyššie energetické vstupy než výstupy.

Práca vychádza z právneho stavu k dňu 1.4.2014

1 Úvod do Ekologického poľnohospodárstva, dôvod vzniku, vplyv na životné prostredie

1.1 Úvod do ekologického poľnohospodárstva, dôvody vzniku

Priemyselná revolúcia na prelome 19. a 20. storočia sa vyznačovala industrializáciou a urbanizáciou, ktorá mimo kladných ekonomických aspektov, mala aj neblahé následky na životné prostredie a samotný život človeka. Keďže dôvody boli nachádzané práve v dôsledkoch tejto revolúcie, ľudia sa začali orientovať smerom k prírode, kde hľadali východisko zo svojich problémov. Problémy sa v tomto období nevyhýbali ani poľnohospodárstvu, ktoré bolo taktiež poznačené industrializáciou a snahou o intenzifikáciu. Preto sa skupiny nadšencov v krajinách západnej a strednej Európy začali zaujímať o poľnohospodárstvo, ktoré má bližšie k prírode, nedrancuje a nerabuje jej zdroje. Je nutné podotknúť, že vznik prvého uceleného systému ekologického poľnohospodárstva, tzv. „prírodné poľnohospodárstvo“ sprevádzala myšlienka vegetariánstva, čo vylučovalo chov hospodárskych zvierat a taktiež používanie maštalného hnoja týchto zvierat. To však celú situáciu značne komplikovalo, tak sa k rastlinnej výrobe onedlho pripojila aj živočíšna, nie však na produkciu mäsa, ale predovšetkým kvôli pracovnej sile. Pôvodný názov ekologického poľnohospodárstva je tzv. „poľnohospodárstvo alternatívne“. Vznikalo ako alternatíva ku konvenčnému poľnohospodárstvu, ktoré sa podľa prvých priekopníkov tohto alternatívneho poľnohospodárstva uberalo nesprávnym smerom, a to z množstva dôvodov. Medzi najdôležitejšie a najnebezpečnejšie praxe v konvenčnom poľnohospodárstve patrí používanie rýchlo rozpustných minerálnych hnojív pochádzajúcich z ťažby nerastných, a teda neobnoviteľných surovín. Z toho vyplýva rada negatívnych dopadov na životné prostredie medzi inými aj kontaminácie podzemných a povrchových vôd, znižovanie úrodnosti pôdy, životnosti kultúrnych plodín. Monokultúry¹ typické pre konvenčné poľnohospodárstvo, vyznačujúce sa znižovaním biodiverzity prostredia, vyžadujú pre svoju existenciu nadmerné používanie syntetických pesticídov, vďaka ktorým sa škodcovia, choroby a burina stávajú rezistentnými, reziduá pesticídov, umelých hnojív, sú nachádzané v potravinách. Už

---

¹ Monokultúra je spôsob pestovania plodín kde výrazne dominuje jeden druh plodiny. V poľnohospodárstve hovoríme o monokultúre umelej.

v roku 1980 dokument vypracovaný americkým ministerstvom poľnohospodárstva (USDA) tvrdil, že monokultúra je biologicky a environmentálne nestabilná.² Nehovoriac o závislosti poľnohospodárov na výrobcoch a distribútoroch týchto látok. Keďže pravdepodobne nie je možné naplánovať presné počty a hmotnosti pesticídov, priemyselných hnojív či iných agrochemikálií použitých v určitom období, nutne vznikajú prebytky, ktoré po expiračnej dobe nie sú použiteľné a je potrebné ich zlikvidovať. Aj likvidácia týchto nebezpečných látok v sebe nesie ekologické riziko. Napriek používaniu týchto látok, nehovoriac o ich synergickom používaní, ťažko odhadnúť ich dlhodobý vplyv na životné prostredie a na zdravie rastlín a živočíchov vrátane človeka. V živočíšnej výrobe konvenčného poľnohospodárstva prevládajú veľkochovy hospodárskych zvierat, kde ich životné podmienky sú nedôstojné a neprimerané poslaniu, ktoré prinášajú³. Človek sa rozhodol využívať ako zdroj svojej potravy tzv. „hospodárske zvieratá“, ročne je ich celosvetovo zabitých 51 miliárd. Mal by im teda aspoň umožniť dôstojný krátky život, no prax, ktorú sprevádzajú nadbytočné chovateľské úpravy ako kupírovanie chvostov, pálenie zobákov, vylamovanie zubov, strihanie rohov, a podobne, sú nevyhnutne spojené s utrpením a myšlienke dôstojného života sa veľmi vzdáľuje. Ignorantský a arogantný prístup človeka v tejto otázke bezhlavého používania stimulátorov rastu, zvýrazňovačov chuti, antibiotík, skrmovania kafilérnych zostatkov zvierat rovnakého druhu, vyvolávania hormonálnej nerovnováhy, spôsobujú rozsiahle škody nielen telám týchto živočíchov, ich odolnosti a obranyschopnosti, ale aj životnému prostrediu človeka nevynímajúc. Veľkovýroby a veľkochovy sú z logiky vecí ťažšie ovládateľné a prevádzkovateľné ako menšie hospodárske celky, centralizmus a korporativizmus (tlak na poľnohospodárov, aby sa špecializovali, tlak trhu na zvyšovanie výnosov, a úžitkovosti zvierat) v poľnohospodárstve vyžaduje pridávanie prímiesí, technologicky nadmernú úpravu ako napríklad homogenizáciu mlieka, za účelom dlhej trvanlivosti. No týmto sa z potravín stávajú pre spotrebiteľa anonymné a nutrične nehodnotné potraviny⁴. Pozitívom, ktorým sa dnešný technologický vyspelý svet tiež zasluhuje o vývoj v ekologickom

---

²USDA Study team on Organic Farming.: Reports and recommendations on organic farming. Júl 1980 str. 9.

³ STEIN, J.: Království míru. GoshaTV,2004 Dostupné na: [Vimeo.com/88817306](https://www.vimeo.com/88817306).

⁴ ŠARAPATKA, B., URBAN, J. a kolektív.: Ekologické zemědělství v praxi, PRO-BIO svaz ekologických zemědělců Šumperk 2006, 502 s.

poľnohospodárstve je vedecký výskum, ktorý pomáha samotným poľnohospodárom a títo oceňujú jeho prínos v praxi.

Ostáva snáď už len pripomenúť výrok ilustrujúci industrializáciu poľnohospodárstva: „*Význam poľnohospodárstva v spoločnosti veľmi poklesol, (patrí k skupinám s najnižšou životnou úrovňou), zhoršila sa kvalita potravín, bola poškodená krajina, a životné prostredie, poľnohospodári sú trvalo závislí na dotáciách, údržba kultúrnej krajiny stojí spoločnosť zbytočne veľa peňazí*“⁵.

Tieto a mnohé iné dôvody inšpirovali alternatívne mysliacich ľudí zaoberajúcich sa poľnohospodárstvom, aby sa stali prvými ekopoľnohospodármi a dokázali, že aj takýto spôsob hospodárenia môže fungovať. Ich hlavnou myšlienkou bolo hospodárenie v súlade s prírodou, s víziou uzavretého zmiešaného ekologického podniku, ktorý nepotrebuje k svojmu fungovaniu vonkajšie vstupy. EP si kvôli týmto pretrvávajúcim problémom stanovilo všeobecné ciele. Ekonomickej výhodnosti biopotravín z dlhodobého hľadiska nasvedčuje porovnávanie s konvenčnou produkciou, ktorá sa zatiaľ javí lacnejšou, no to z toho dôvodu, že v ich konečnej cene nie sú premietnuté reálne výrobné náklady. Najmä energetická náročnosť výrobných prostriedkov ako sú hnojivá, pesticídy, na ktorých výrobu sú potrebné vysoké finančné náklady, no v prvom rade náklady ekologické. Dôležitosť a význam poľnohospodárstva a jeho vplyvu na životné prostredie dokladá aj záujem nadnárodných organizácií o jeho úpravu. Poľnohospodárstvom sa zaoberajú významné dokumenty. Najdôležitejšie sú Agenda 21, Dohovor o biologickej rozmanitosti, Rámcový dohovor o zmene klímy (všetky Rio de Janeiro, 1992), Dohovor o boji proti desertifikácii (Paríž, 1994)⁶.

---

⁵ŠARAPATKA, B., URBAN, J. a kolektív.: Ekologické zemědělství v praxi, PRO-BIO svaz ekologických zemědělců Šumperk 2006, str. 15.

⁶DAMOHOŘSKÝ, M. a kol. Právo životního prostředí. 3. Vydání. Praha: C.H.Beck, 2010, 678 s.

1.2 Vplyvy EP na životné prostredie (environmentálne aspekty EP)

Človek ako jediný živočích výrazne mení (kultivuje) krajinu, aby si z nej mohol brať potravu, poľnohospodárstvom ju prispôsobuje svojim cieľom a účelom. Poľnohospodárska pôda v Európskej únii predstavuje približne 50% celkovej rozlohy, naproti tomu lesná pôda predstavuje 30% rozlohy. Je potrebné nezabúdať, že táto pôda má okrem svojej produkčnej funkcie aj funkciu mimoprodukčnú, ktorou sa myslí zaistenie a vytváranie kultúrnej krajiny, životný priestor rastlín a živočíchov⁷. So zvyšujúcim sa stavom populácie sa tieto fakty budú ešte prehlbovať. Preto je dôležité si uvedomiť akým spôsobom krajinu bude človek meniť. Poľnohospodár teda neplní len funkciu producenta potravín, ale taktiež priamo vplýva na zjav krajiny vo svojom okolí, viac než ostatní členovia spoločnosti. Vplyv človeka na životné prostredie prostredníctvom poľnohospodárstva badať v zmenách pôdy, povrchových a podzemných vôd, diverzity fauny, flóry, spoločenstiev. Ľudia by si mali uvedomiť, že vytvorili spôsob života, ktorý je zásadne neudržateľný. Neznamená to, že je len ekologicky nezodpovedný, znamená to že nemôže pokračovať. V priemyselnom poľnohospodárstve sa používa 10 kalórií pochádzajúcich z fosílnych palív na každú jednu kalóriu vyprodukovaného jedla⁸.

Pôda

Ekologické poľnohospodárstvo je založené na téze: „*Nakrm pôdu, nie rastlinu (Feed the soil not the plant)*“⁹. Zdravé rastliny, zvieratá a ľudia pochádzajú z vyváženej biologicky aktívnej pôdy.¹⁰ V ekologickom poľnohospodárstve sa nedá zaobísť bez pôdy, nakoľko je zakázaná hydroponia a obdobné systémy. Preto je právom pôde v EP venovaná značná pozornosť. Je dôležité si uvedomiť, že z pôdy nemožno len brať, nie je nevyčerpatelná. Vedecké skúmanie pôdy vymedzilo kategórie na základe ktorých kvalitu pôdy skúma. Sú nimi napríklad pôdna organická hmota, biologická aktivita, štruktúra pôdy, stupeň erózie, atď. Vedecké skúmanie dokazuje, že EP má signifikantne väčšiu biomasu, výskyt a diverzitu¹¹ dážďoviek, ktoré sú indikátorom zvýšenej

⁷ DAMOHORSKÝ, M. a kol Právo životního prostředí. 3. Vydání. Praha: C.H.Beck, 2010, 678 s.

⁸ WHITEFIELD, P. Permakultura v kostce. Praha: Nakladatelství Synergie, 1996, Vydání první.

⁹ POOVEY, C. Successful organic farmers feed soil, not plant, says Isaac Oliver [Cit. 2014-05-20] Dostupné z: <http://magazine.wfu.edu/2011/08/04/feeding-the-soil-and-the-soul/>.

¹⁰ USDA Study team on Organic Farming.: Reports and recommendations on organic farming. Júl 1980.

¹¹ Diverzitou sa v tomto prípade rozumie počet druhov.

biologickej aktivity pôdy, zvýšenie aktivity, diverzity a efektivity mikrobiálnej masy. Monokultúrne spoločenstvá zodpovedné za vodné a veterné erózie pôd sú vážnym problémom na veľkých výsevných plochách. EP sa ich snaží riešiť pestrým osevným postupom, organickým hnojením, atď. Pôde je venovaná špeciálna starostlivosť aj v právnom poriadku štátov porovnávaných v tejto práci. Československá história je poznamenaná masovými presunmi medzi vlastníkami pôdy v zlomových momentoch, po vojnách alebo pri zmene politických režimov.,,Pozemkové reformy rozdelili vlastníctvo pôdy do menších celkov. Vychádzajú z nich reštitúcie majetku uskutočňované po roku 1989.“¹² V Českej republike vykonáva správu poľnohospodárskeho majetku vo vlastníctve štátu pozemkový fond na základe zákona č. 569/1991.¹³

Podzemné a povrchové vody

Rovnako dôležitá ako pôda je pre EP dôležitá aj kvalita povrchových a podzemných vôd, na ktoré má taktiež konvenčné poľnohospodárstvo priamy negatívny vplyv predovšetkým vyplavovanie živín zapríčinené eróziou pôdy, nadmernou aplikáciou dusíkatých hnojív, nedostatočným pôdnym prikrytím, nevhodným striedaním plodín, atď. Najlepším preventívnym prostriedkom proti takýmto stavom je obmedzené používanie dusíkatých hnojív a pesticídov. Ani EP sa však problémy so znečistením podzemných vôd nevyhýbajú. Skladovanie maštalného hnoja na nespevnenom povrchu môže mať za následok kontamináciu podzemných a povrchových vôd. Predchádzať tomuto problému v EP sa dá napríklad zaistením skladovacej plochy alebo zakrývaním jednotlivých vrstiev kompostovaného materiálu.

Biodiverzita

„Biodiverzita v poľnohospodárstve je širokým termínom, ktorý zahŕňa všetky komponenty biologickej diverzity, súvisiacej s potravinami a poľnohospodárstvom, ktoré tvoria agroekosystém. Druhy, odrody, plemená, mikroorganizmy a to na druhovej, a ekosystémovej úrovni, ktoré sú nutné pre udržanie kľúčových funkcií agroekosystému, jeho štruktúry a procesov“¹⁴.

¹² DAMOHORSKÝ, M. – SMOLEK, M.: Zemědělské právo – Učební pomůcka, IFEC, s.r.o., Praha 2001, 1. vydání.

¹³DAMOHORSKÝ, M. – SMOLEK, M.: Zemědělské právo – Učební pomůcka, IFEC, s.r.o., Praha 2001, 1. vydání.

¹⁴ŠARAPATKA, Bořivoj, URBAN, Jiří, a kolektiv.: Ekologické zemědělství v praxi, PRO-BIO svaz ekologických zemědělců Šumperk 2006, str. 67.

Biodiverzita má nielen v poľnohospodárstve nezastupiteľné postavenie, pretože sa podieľa na kolobehu živín, rozklade biologického materiálu, a tým udržiava úrodnosť pôdy. V neposlednom rade prispieva aj k úhladnosti a atraktivnosti krajiny.

Intenzifikácia poľnohospodárstva má za následok radikálne znižovanie rozmanitosti druhov. Rast populácie je priamo spojený s intenzifikáciou poľnohospodárstva. Tento stav je najviac badateľný v dažďových pralesoch, ktoré sú masovo rúbané, kvôli premene ich pôd na pôdy poľnohospodárske, kvôli výstavbe, či kvôli ťažbe dreva. Dažďové pralesy síce pokrývajú len 6% suchozemského povrchu, no poskytujú obydlie pre polovicu všetkých druhov žijúcich na planéte Zem. Biodiverzitu rozdeľujeme na genetickú, druhovú, biotopickú (vytváranie biotopov pozitívne ovplyvňuje a zvyšuje aj druhovú biodiverzitu) a ekosystémovú¹⁵.

Biodiverzita v agroekosystémoch

Vzhľadom na to, že človek obhospodaruje viac než polovicu celkovej rozlohy pôdy, je potrebné udržiavať v týchto ľudsou činnosťou postihnutých oblastiach biodiverzitu. Pozitívny vplyv ekologického poľnohospodárstva aj na tento faktor dokumentuje napríklad porovnanie ekologických a konvenčných hospodárskych celkov, ktoré vychádzajú v priemernom počte pestovaných rastlín na statok výhodnejšie pre ekologické statky (10,2:7,4).¹⁶ Vďaka diverzite flóry však priamo úmerne stúpa aj diverzita fauny. Na ekologických statkoch je pozorovaný vyšší počet chrobákov, pavúkov a iných bezstavovcov, tieto sú potom zdrojom potravy pre vyššie druhy, napríklad vtáky, ktorých hojný výskyt je odrazom pestrej krajiny. Takže možno zhrnúť, že ekologické poľnohospodárstvo prispieva k rozvoju diverzity vyšším výskytom druhov fauny aj flóry na okrajoch polí, vyššej diverzite pestovaných plodín, divoko rastúcich rastlín. Nie je bez zaujímavosti možnosť spojenia niekoľkých bežne oddelených biotopov do jedného. Je ním napríklad lesné záhradníctvo (forest gardening)¹⁷.

---

¹⁵ JANČÁŘOVÁ, I., *Ekologická politika*, Masarykova Univerzita v Brně, 2004.

¹⁶ ŠARAPATKA, Bořivoj, URBAN, Jiří, a kolektiv.: *Ekologické zemědělství v praxi, PRO-BIO svaz ekologických zemědělců Šumperk 2006*, str. 69

¹⁷ Jedná sa o nízkonákladové udržateľné hospodárstvo založené na princípoch ekosystému lesa, ktoré môže obsahovať napríklad ovocné stromy, orechy, byliny, kry, jednoročné a trvalé rastliny. Používa sa pri tom spoločná výsadba plodín. Je to spôsob zháňania obživy v tropických oblastiach, ktorý sa podarilo implementovať aj v miernom podnebnom pásme. Odkaz na film o farmároch, ktorí sú v tomto úspešní: vimeo.com/63527719.

Ďalšími spôsobmi k náprave biodiverzity a ochrane druhov v ekosystémoch sú

- a) Druhový prístup – snaží sa chrániť jeden druh alebo skupinu úzko spojených druhov. Za týmto účelom môžu byť zvieratá držané napríklad aj v zajatí.
- b) Ekosystémový prístup – snaží sa chrániť celý ekosystém.¹⁸

Ovzdušie

Atmosféra Zeme ktorá vytvára ovzdušie, je fundamentálnou podmienkou pre život na Zemi. Bez nej by život nevznikol a nebol by možný v takej podobe ako ho dnes poznáme. Primárnu časť tvorí dusík (75%) a kyslík (20%). Kyslík je takmer výhradne tvorený fotosyntézou zelených častí rastlín obsahujúcich chlorofyl. Z toho vyplýva dôležitosť zachovávanía zelených plôch ako generátorov kyslíka nevyhnutného pre život. Problémy ktoré sužujú buď regióny alebo globálne prostredie sú napr. kyslé dažde, ktoré sú v koncentrovanej forme schopné poškodzovať lesné porasty, zvyšujú kyslosť spodných a povrchových vôd. Majú taktiež priamy vplyv na poľnohospodárske plodiny pôsobením na pôdy. Z antropogénnych zdrojov kyslých dažďov sa najviac spomína spaľovanie fosílnych palív, či veľkochovy hovädzieho dobytká¹⁹. Intenzívne poľnohospodárstvo masovo používa ťažké mechanizmy, čím sa radí k veľkým spotrebiteľom fosílnych palív. Ekologické poľnohospodárstvo by preto malo smerovať k obmedzovaniu využívania ťažkých mechanizmov, nakoľko je to v záujme ochrany životného prostredia.“ *Ekologické poľnohospodárstvo je krokom k ochrane biodiverzity – biologickej rozmanitosti. Kým v konvenčnom poľnohospodárstve ide o dosiahnutie čo najvyšších úrod pestovaním v monokultúrach, ekofarmy sa podobajú na mozaiku, kde sa nachádzajú polia, lúky, sady, pasienky, záhrady*“.²⁰

---

¹⁸JANČÁŘOVÁ, I., Ekologická politika, Masarykova Univerzita v Brně, 2004.STRANY.

¹⁹JANČÁŘOVÁ, I., Ekologická politika, Masarykova Univerzita v Brně, 2004.STRANY.

²⁰ HUTTMANOVÁ, E., Konvenčné a ekologické poľnohospodárstvo, ich špecifiká a význam pre trvalo udržateľný rozvoj. In: Manažment a ekonomika ekologickej poľnohospodárskej výroby [elektronický zdroj] Management and economy of ecological agricultural production : zborník príspevkov z medzinárodného vedeckého seminára, Liptovská Teplička, 13. september 2005 / editor: Mária Farkašová. - 1. vyd. - Elektronický konferenčný zborník. - Nitra : Slovenská poľnohospodárska univerzita, 2005, s. 65-69.

2 Medzinárodná federácia ekologického poľnohospodárstva.

2.1 Medzinárodná federácia ekologického poľnohospodárstva

Medzinárodná federácia ekologického poľnohospodárstva je organizácia založená v roku 1972 priekopníkmi ekologického poľnohospodárstva. Dnes pôsobí v 120 krajinách sveta a má asi 800 pobočiek. Organizácia pôsobí v rôznych oblastiach týkajúcich sa ekologického poľnohospodárstva, vydáva vlastné štandardy, podieľa sa na vzdelávaní verejnosti v oblasti EP, vyše 40 ročné skúsenosti a celosvetová pôsobnosť majú za následok to, že je rešpektovanou organizáciou vo svete EP.

IFOAM prichádza s vlastnou definíciou ekologického poľnohospodárstva:

„Ekologická poľnohospodárstva výroba je taký produkčný systém, ktorý zachováva zdravie pôdy, ekosystémov a ľudí. Ekologická poľnohospodárska výroba sa spolieha na ekologické procesy, biodiverzitu a cykly prispôbené miestnym podmienkam, uprednostňuje pred vstupmi s nepriaznivými účinkami. Ekologická poľnohospodárska výroba je kombináciou tradície, inovácie a vedy, ktorá je užitočná životnému prostrediu a podporuje férové obchodné vzťahy, dobrú kvalitu života pre všetkých zainteresovaných.“²¹

Jeden z dokumentov, kde IFOAM ozrejmuje fungovanie ekologického poľnohospodárstva sú tzv. „Princípy ekologického poľnohospodárstva“, princípy na ktorých je EP postavené a má mať za následok celosvetový prínos, nielen v rámci poľnohospodárskej produkcie, životnej úrovne obyvateľstva, ale aj v ochrane životného prostredia. Poľnohospodárstvo je jednou z najzákladnejších ľudských činností, keďže zabezpečuje ľuďom potravu. To ako sa ľudia správajú k živým organizmom, ktoré im slúžia na to, aby zabezpečili ich potravu sa odráža v medziludských vzťahoch a utvára obraz v správaní budúcich generácií. IFOAM sa snaží svoje štandardy a odporúčania nastaviť tak, aby mohli byť zdieľané celosvetovo. Štyri základné princípy, na ktorých je EP podľa IFOAM založené sú tieto:

---

²¹ International Federation of Organic Agriculture Movements. Definition of organic agriculture. Cit. [2014-04-24] dostupný z: http://infohub.ifoam.org/sites/default/files/page/files/doa_slovakian.pdf.

- a) Princíp zdravia – úlohou ekologického poľnohospodárstva je zabezpečiť zdravie pôde, rastlinám, zvieratám a ľuďom, ako by boli nedeliteľným celkom a to produkciou zdraviu neškodných, nutrične hodnotných potravín. Pri produkcii týchto potravín by sa malo EP vyvarovať používaniu pesticídov, antibiotík, umelých hnojív. Zdravie jednotlivca priamo korešponduje so zdravým ekosystémom v ktorom žije, preto by nemali byť oddeľované. Zdravie je tu charakterizované ako súbor charakteristík, predovšetkým schopnosť udržiavať si fyzickú, psychickú, spoločenskú pohodu, taktiež imunita, regeneračná schopnosť a ich dlhodobá udržateľnosť.
- b) Princíp ekológie – uvedomenie si základnej myšlienky EP a to že koreňom produkcie potravy sú živé ekosystémy a ekologická produkcia je založená na biologických procesoch a kolobehu živín. Ekologické riadenie by malo zapadať do miestnych klimatických, kultúrnych, environmentálnych podmienok. Taktiež by malo zachovávať vyváženosť vstupov a výstupov do výroby, starať sa o rastlinnú a živočíšnu rozmanitosť v ekosystéme.
- c) Princíp spravodlivosti – tento princíp zdôrazňuje, že všetkým stranám zakomponovaným do cyklu výroby v EP by sa malo dostávať rovnakých príležitostí a podmienok. Tento princíp trvá na takom prístupe k zvieratám chovaným v EP, aby zabezpečoval ich prirodzené správanie, umožňoval im fyzický rozvoj a pohodu. Netreba opomenúť ani sociálnu a ekologickú spravodlivosť, ktorá by mala byť natoľko udržateľná poprípade zveľaďovaná, aby poslúžila aj budúcim generáciám.
- d) Princíp starostlivosti – tí, ktorí sú v EP aktívni by mali mať na vedomí, že pri snahe o udržiavanie či zvyšovanie efektivity a produktivity musia dbať na to, aby neohrozovali zdravie a celkové životné pohodlie. Uplatňovať najnovšie vedecko - technologické poznatky a postupy je treba v kontexte so skúsenosťami z praxe overenými časom. Rozhodnutia o ich aplikácii taktiež musia zohľadňovať potreby všetkých organizmov ktoré by ním mohli byť zasiahnuté.²²

IFOAM iniciuje vlastné projekty, ktorých úlohou je zjednocovať a zastrešovať štandardy ekologickej produkcie jednotlivých krajín, ktoré táto organizácia združuje.

---

²²International Federation of Organic Agriculture Movements. Principles of organic agriculture preamble. cit. [2014-04-24]. Dostupný z: http://www.ifoam.org/sites/default/files/ifoam_poa.pdf.

Skupina štátov, ktorú táto organizácia zastrešuje a ktorých úpravy sú v týchto štandardoch upravené sa nazýva: „Rodina štandardov IFOAM (The IFOAM family of standards).“ Hlavná myšlienka vytvorenia je harmonizácia často neprehľadnej spleti predpisov a regulácií, ktoré upravujú jednotlivé národné štandardy, vystihuje ju tento obrázok.²³ Tento viac než desaťročné trvajúci proces, ktorého vyvrcholením sú nasledujúce projekty, ktoré združujú požiadavky pre orgány viazaných štátov udeľujúce certifikáciu a posudzujúce ekologické štandardy a technické predpisy:

- a) Medzinárodné požiadavky pre orgány udeľujúce ekologickú certifikáciu („International Requirements for Organic Certification Bodies“)²⁴

Tento dokument obsahuje práva a povinnosti orgánov zodpovedných za certifikáciu ekologických produktov v zmluvných štátoch. Konkrétne upravuje dohodu, ktorú uzatvára orgán so žiadateľom o certifikáciu alebo s prevádzkovateľom ekologického podniku, dohoda obsahuje výpočet práv a povinností žiadateľa, predovšetkým jeho záväzok dodržiavať ustanovenia certifikačného programu IFOAM . Orgán udeľujúci certifikáciu si môže na základe tejto dohody v prípade potreby vyžadovať alebo vymieňať informácie o žiadateľovi s inými takýmito orgánmi, za účelom overenia pravdivosti certifikácie produktov, ktoré už má žiadateľ certifikované. Na základe tejto dohody má tento orgán právo prístupu do zariadení a budov žiadateľa, taktiež tých, ktoré sa zaoberajú konvenčnou produkciou. Z tohto ustanovenia je zrejmé, že predpisy organizácie IFOAM povoľujú žiadateľovi produkovať potraviny aj v konvenčnom poľnohospodárstve, čo sa odlišuje napríklad od smerníc zväzu Bioland, ktorý požaduje prechod celého podniku na ekologické poľnohospodárstvo.²⁵ Súčasťou požiadaviek na tieto orgány sú aj požiadavky na schopný, odborne vzdelaný personál, ktorý je za každých okolností schopný zachovávať nestrannosť a objektivitu. Toho zárukou majú byť finančná nezávislosť na predmete certifikovanej operácie, prehľadné záznamy, predchádzanie konfliktu záujmov, rozdeľovanie funkcií tak, že orgán nesmie produkovať potraviny, ktoré sú predmetom certifikácie. Vzhľadom na to, že žiadateľ je

---

²³http://www.ifoam.org/sites/default/files/screen_shot_2013-11-14_at_11.20.11_am.png.

²⁴United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD), Geneva; Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO), Rome; International Federation of Organic Agriculture Movements (IFOAM), Bonn. International Requirements for Organic Certification Bodies. Cit. [2014-04-24]. Dostupný z: http://www.goma-organic.org/wp-content/uploads/2010/12/IROCB_0809-.pdf.

²⁵ŠARAPATKA, B. URBAN, J. a kolektív.: Ekologické zemědělství učebnice pro školy i praxi II. díl, PRO-BIO svaz ekologických zemědělců Šumperk 2005, str. 19.

povinný poskytovať orgánu informácie o svojom podniku, musí tento orgán poskytnúť kvalitné záruky dôvernosti a zabezpečenia informácií proti zneužitiu. Certifikačnému orgánu sú informácie nielen poskytované, ale aj on sám má povinnosť informácie žiadateľovi poskytovať. Jedná sa o informácie o poplatkoch, ktoré je potrebné zaplatiť, zmien v certifikačnom programe, obsah dokumentov, ktoré má žiadateľ predložiť k certifikácii atď. O samotnej certifikácii rozhoduje osoba alebo komisia odlišná od osoby, ktorá vykonávala inšpekciu. Rozhodnutie spočíva výhradne na posúdení zhody certifikačných požiadaviek a informácií získaných počas certifikačného procesu. Rozhodnutie o certifikácii musí obsahovať odôvodnenie. Samotné rozhodnutie ďalej obsahuje názov a adresu prevádzkovateľa, ktorého produkcia je predmetom certifikácie, názov a adresu orgánu, ktorý certifikačný proces vykonáva, rozsah udelenej certifikácie, vrátane konkrétnych typov certifikovaných produktov a dátum a trvanie certifikácie. Ak sa žiadateľ, alebo prevádzkovateľ rozhodne v certifikácii, ktorej trvanie končí pokračovať, alebo ak sa rozhodne pre rozšírenie certifikácie na iné produkty tak certifikačný orgán overí, či žiadateľ pokračuje v produkcii podľa platných štandardov. Raz ročne sa vykonávajú kontroly, ktoré sú vopred dohodnuté, avšak certifikačný orgán vykonáva aj kontroly neohlásené.

- b) Návod pre zhodnocovanie rovnocennosti ekologických štandardov a technických predpisov („Guide for Assessing Equivalence of Organic Standards and Technical Regulations“)

Hlavnou úlohou organizácie je však inkorporovať konkrétne pravidlá ekologickej produkcie a jej spracovania. K tomuto účelu je prijatý normatívny predpis IFOAM nazvaný: Pravidlá IFOAM pre ekologickú produkciu a spracovanie (IFOAM norms for organic production and processing)²⁶. Tento dokument obsahuje 3 čiastkové predpisy nazvané :

- a) Spoločné ciele a požiadavky pre ekologické štandardy (Common Objectives and Requirements of Organic Standards (COROS) – IFOAM Standards Requirements) ďalej len COROS.
- b) Štandardy pre ekologickú produkciu a jej spracovanie organizácie IFOAM (The IFOAM standards for organic production and processing).
- c) Akreditačné požiadavky organizácie IFOAM pre orgány certifikujúce ekologickú produkciu a výrobky z nej (IFOAM accreditation requirements for bodies certifying organic production and processing).

---

²⁶International Federation of Organic Agriculture Movements. IFOAM norms for organic production and processing. Cit. [2014-03-20]. Dostupný z: http://www.ifoam.org/sites/default/files/page/files/ifoam_norms_version_august_2012_with_cover_0.pdf.

Ad a)

Z tohto predpisu je nutné zmieniť niekoľko dôležitých pravidiel a hodnotových stanovísk, z ktorých vychádza IFOAM. Ekologické poľnohospodárstvo je dlhotrvajúce a systémové. Nie sú preto žiaduce krátkodobé prechody medzi konvenčným a ekologickým poľnohospodárstvom, čo je pri značnej byrokratickej a finančnej náročnosti prechodu z jednej formy na druhú nežiaduce aj pre samotného poľnohospodára alebo prevádzkovateľa. V rastlinnej produkcii sa udržiava a zveľaďuje zdravie a štruktúra pôd, biologicky aktívnej hmoty, úrodnosti a biodiverzity. Dosahuje sa to napríklad striedaním plodín pri jednoročných rastlinách, hnojením zeleným hnojom, ktorý tvorí zelenú prikrývku, pri trvalkách rastlinné krytie pôdy. Pri chovaní hospodárskych zvierat je nutná súbežne aj rastlinná výroba, ak nie na farme tak aspoň na blízkych farmách v danom regióne.

Ad b)

- Ekosystémy – z ekologického poľnohospodárstva profituje celý ekosystém.
- Všeobecné požiadavky pre pestovanie rastlín a chov hospodárskych zvierat

Požiadavka na prechod celej farmy na ekologický režim nie je daná, je teda možné, aby jeden podnikateľ podnikal v ekologickom, ale aj konvenčnom režime súčasne, v tomto prípade však musia byť ekologické a konvenčné časti farmy jasne oddelené. Zakázané substancie v EP musia byť oddelené od tých, ktoré sa v ňom smú používať. Je však zrejmá snaha inšpirovať poľnohospodára, ktorý podniká v dvojakom režime, aby celý podnik previedol na ekologické poľnohospodárstvo, alebo aby aspoň uplatňoval princípy EP v konvenčnom poľnohospodárstve.

- Pestovanie rastlín

Druhy rastlín a ich variácie vysádzané v EP sú vyberané podľa schopnosti prispôbiť sa miestnym pôdnym a klimatickým podmienkam, odolávať škodcom a chorobám. Semená a sadenice musia byť ekologického pôvodu. Obdobie prechodu začína dňom podpisu dohody s certifikačným orgánom a trvá 12 – 18 mesiacov v závislosti na plodinách, ktoré majú byť použité pre účely ekologickej produkcie, 36 mesiacov v prípade ak na takom pozemku, ktorého produkcia bude označená alebo predávaná ako ekologická boli použité substancie v EP zakázané. Striedanie plodín sa používa ako prevencia pred množením škodcov a šírením

chorôb. Do striedania by mali byť zahrnuté aj rastliny s hlbokým koreňovým systémom, ktoré vylepšujú pôdu tým že z jej väčších hĺbok vyťahujú dusík. Takýmito plodinami sú napríklad strukoviny. Úrodnosť pôdy, jej rozširovanie a obnovovanie je taktiež jeden z hlavných cieľov EP, nástroje k tomu sú mikrobiálne živočíchy získavané predovšetkým z rastlinnej alebo živočíšnej produkcie farmy, z fariem z blízkeho okolia. Použitie ľudských exkrementov na hnojenie je možné v prípade ak sa nimi hnoja rastliny minimálne 6 mesiacov pred zberom či žatvou. Prekvapujúca je možnosť použitia minerálnych hnojív, síce ako posledná inštancia, aj keď len vo výnimočných prípadoch a za účasti expertov, ktorí budú skúmať dopady takéhoto použitia. Hydroponia je zakázaná, rastliny musia byť teda pestované v pôde. Boj so škodcami, burinami a chorobami je v EP založený na prirodzených princípoch, používajú sa preto rastliny adaptabilné na lokálne podmienky, biologicky aktívne, zelené hnojenie, prirodzení predátori, spásanie dobytkom, striedanie plodín atď. Vo výnimočných prípadoch, ak tieto nástroje nie sú dostačujúce, je možné použiť inak zakázané látky, ktoré sú konkrétne stanovené v týchto štandardoch v prílohe III.²⁷ Je povolené taktiež kríženie rastlín, avšak len s ekologickým pôvodom. Je to jeden zo spôsobov ako zvýšiť biodiverzitu ekosystému a prirodzenou cestou zvýšiť aj reprodukčnú schopnosť organizmov.

- Chov hospodárskych zvierat

V ekologickom poľnohospodárstve je základný je harmonický vzťah medzi zemou, rastlinstvom a živočíchmi, rešpekt fyzickým a sociálnym potrebám zvierat, skrmovanie výhradne ekologického krmiva. Ťažko si predstaviť čo znamená tento „harmonický vzťah“, no ustanovenia štandardov, tento pojem z časti približujú. Chov hospodárskych zvierat sa podobne ako pestovanie rastlín úzko viaže na pôdu. Je teda vylúčený chov bez možnosti výbehu alebo pastvy. K základným dobrým životným podmienkam hospodárskych zvierat (welfare) patrí dostatok pohybu, možnosť prejavovať svoje prirodzené správanie ako bezproblémové státie, líhanie, otáčanie, ďalej prístup k čistej vode, vzduchu, dennému svetlu, prístup k miestu na odpočinok, prístrešku, ochrana pred poveternostnými vplyvmi. Tieto podmienky sa

---

²⁷International Federation of Organic Agriculture Movements. IFOAM norms for organic production and processing. Str. 75. Cit. [2014-03-20]. Dostupný z: http://www.ifoam.org/sites/default/files/page/files/ifoam_norms_version_august_2012_with_cover_0.pdf.

nezainteresovaným ľuďom môžu zdať samozrejmé, no je dobré, že tieto štandardy ich vyslovene zakotvujú a vyžadujú po každom hospodárovi v EP, aby ich dodržiaval. Netreba totiž zabúdať na život hospodárskych zvierat v konvenčných chovoch, kde nie je nič z vyššie spomínaných podmienok welfare zvieratám k dispozícii. Pre začiatok prechodného obdobia z konvenčného na EP platí to, čo u rastlín. Pre mäso a produkty z neho trvá prechodné obdobie 12 mesiacov, pre mlieko a mliečne produkty 90 dní, pre produkciu vajec 42 dní. Čo sa výživy zvierat týka, musí sa skrmovať len ekologická produkcia, zakázané sú však vedľajšie jatočné produkty, zvyšky tiel zvierat rovnakého druhu, hnoj a exkrementy, syntetické aminokyseliny, rastové hormóny, stimulanty rastu, umelé farbivá atď. O zdravie zvierat sa stará predovšetkým vyvážená potrava, bezstresové životné podmienky a párenie. Ak zviera ochorie alebo sa zraní, v prípade nutnosti môže byť izolované od stáda alebo krdľa. Prevádzkovateľ farmy by mal dať pri liečení zvierat prednosť prirodzenej medicíne. Použitie alopatických liečiv alebo antibiotík má u zvierat'a za následok stratu statusu ekologického produktu. Pri jatkách a pri preprave na jatky by zviera malo byť vystavené čo najmenšiemu možnému pôsobeniu stresu. Transport na jatky by nemal prekročiť 8 hodín. Z tohto dôvodu je aj v Českej republike badateľný trend, že ekologickí poľnohospodári zaoberajúci sa chovom dobytka čoraz viac stavajú vlastné jatky, aby zvieratá nemuseli byť transportované vôbec. Je taktiež dôležitý aj spôsob usmrtenia zvierat, kde je nevyhnutné zabrániť kontaktu zvierat'a, ktoré na jatky prichádza s kontaktom už mŕtveho zvierat'a, či už ide o kontakt zrakový sluchový alebo čuchový. Zviera by malo byť predtým než vykrváca efektívne omráčené, aby sa minimalizovalo utrpenie.

- Akvakultúra

Akvakultúry, tak ako ostatných odvetví EP, sa týkajú základné pravidlá a obecné ustanovenia týchto štandardov o pestovaní rastlín a chove hospodárskych zvierat spomínané vyššie. Zvieratá v akvakultúre musia byť vychovávané od narodenia v režime EP, ich párenie sa prispôsobuje životným podmienkam v regióne ,v ktorom tieto živočíchy žijú. Zvláštnosťou vychádzajúcou zo samotnej povahy akvakultúry oproti všeobecným ustanoveniam je, že prevádzkovateľ akvakultúry musí dbať o to, aby sa zvieratám nezmenšovala kvalita vody, aby sa

radikálne nemenila hustota osídlenia v mieste výskytu a taktiež snaha o minimalizáciu času, ktoré zvieratá trávia transportom. Pri porážke sa stavovce žijúce v akvakultúre musia omráčiť, pred zabíjaním, tak ako je tomu u ostatných hospodárskych zvierat, kvôli minimalizácii stresu a utrpenia.

- Spracovanie a obchod

EP sa snaží poskytovať konzumentom zdravé, nutrične hodnotné potraviny, k tomuto účelu prispievajú aj podmienky spracovávania, balenia a uskladňovania ekologickej produkcie. Prevádzkovateľ alebo spracovávateľ je povinný dbať o to, aby nemiešal ekologické potraviny s konvenčnými, aby nedošlo ku kontaminácii a znečisteniu. Prevádzkovateľ vykonáva činnosti s ohľadom na minimalizovanie znečisťovania životného prostredia. V EP sa produkujú hodnotné potraviny. Aby nedošlo pri spracovávaní k ich deštrukcii a deštrukcii ich nutričných hodnôt, je potrebné spracovávať tieto potraviny šetrne, prevažne mechanicky, alebo biologicky. Prídavné látky smú byť použité len za podmienok stanovených v prílohe 4 týchto štandardov.²⁸ Pri filtrovaní je zakázané používať azbest. Taktiež pri boji so škodcami je vylúčené používať chemikálie proti škodcom, no naopak vyžaduje sa používanie neinvazívnych a prirodzených praktík. Obaly, v ktorých sa nachádzajú produkty EP by mali byť bez PVC a alumínia.

- Označovanie

Na spracovaných výrobkoch, v ktorých sa vyskytuje viac než 95% hmotnostnej zložky produktov vyprodukovaných v EP sa môže použiť termín „bio“, výrobky, ktoré obsahujú 70 – 95% produktov z EP nesmú byť takto označené, môže sa tam však použiť fráza „vyrobené s ekologickými ingredienciami“, no pri výrobkoch obsahujúcich 70% a menej % sa už nemôžu používať ani tieto frázy. Vo výrobkoch obsahujúcich viacero zložiek musia byť v informácii o zložení uvedené potraviny v takom poradí v akom sa v produkte nachádzajú podľa percentuálneho hmotnostného zloženia.

- Sociálna spravodlivosť

---

²⁸International Federation of Organic Agriculture Movements. IFOAM norms for organic production and processing. Str. 77. Cit. [2014-03-20]. Dostupný z: http://www.ifoam.org/sites/default/files/page/files/ifoam_norms_version_august_2012_with_cover_0.pdf.

Sympaticky sa javiace ustanovenia štandardov o sociálnej rovnosti medzi zamestnancami farmy a ich rodinami, ktorí majú mať prístup k vzdelávaniu, doprave a zdravotníckym službám, je v súlade s tzv. „komunitou podporovaným poľnohospodárstvom“, ktorý sa napríklad v Českej republike uplatnil napríklad na biofarme Sasov, kde sa verejnou zbierkou podarilo vyzbierať prostriedky k rozšíreniu prevádzky farmy a sortimentu, ktorý farma ponúka svojim zákazníkom²⁹. Produkcia z farmy zamestnávajúcej pracovníkov, ktorí, by boli do práce nútení, čím by boli porušované základné ľudské práva a slobody, sa nemôže za ekologickú vôbec označovať. Taktiež je zakázaná detská práca. Medzi zamestnávateľom a zamestnanom by mala byť tu tak ako v každej oblasti uzatvorená zmluva, ktorá musí upresňovať plat, popis práce, miesto výkonu práce, nadčasy, dovolenku, materskú dovolenku a iné sociálne zabezpečenie. Zamestnanci musia byť chránení pred poveternostnými vplyvmi, hlukom, prachom, nesmú byť vystavovaní priamemu pôsobeniu chemikálií.

Ad c)

Štruktúra

Pri výrobe, predaji a celom systéme EP je dôvera jednou z najdôležitejších hodnôt, preto orgán, ktorý udeľuje certifikáciu musí byť právnickou osobou. Jej štruktúra by tak mala byť rozumná a úsporná, aby sa vyhýbala zbytočnej byrokracii. Nestrannosť a objektivita tohto orgánu je samozrejmosťou, mala by preto fungovať bez vplyvu zainteresovaných.

Prístupnosť a rozsah akreditácie

Akreditáciu musia orgány k tomu certifikované poskytovať bez rozdielov, nediskriminačne. Akreditácia sa neviaže na členstvo v žiadnej organizácii, skupine a taktiež nie je rozhodujúci počet už platných udelených akreditácií. Je dôležité pre konzumentov, no taktiež pre celý reťazec ekologického podnikania, aby všetky články tohto reťazca od výroby produktu, cez uskladnenie, až po balenie boli certifikované ako ekologické, pretože stačí jedno pochybenie v tomto reťazci a ekologická produkcia sa môže znehodnotiť.

Systém kvality pre certifikáciu

---

²⁹<http://biofarma.cz/cz/novinky/faremni-masna-vyrobna-sasov-finale>.

Systematický prístup orgánu k jeho práci musí byť zdokumentovaný tak, aby sa s ním mohol oboznámiť nielen personál tohto orgánu ale aj zákazníci, alebo žiadatelia o certifikáciu. Dokumentácia, ktorú vedie orgán by mala obsahovať stručný popis právnej formy orgánu, organizačnú štruktúru tohto orgánu, dokumentáciu ktorú využíva pri kontrolách. Orgán vykonáva pravidelné interné audity za účelom zhodnotenia výkonov svojho personálu a zamestnaných inšpektorov aspoň raz ročne.

3 Ekologické poľnohospodárstvo v USA

3.1 Vznik Ekologického poľnohospodárstva v USA, súčasný stav

V USA podobne ako v Európe a inde vo svete vznikalo EP ako alternatíva ku konvenčnému poľnohospodárstvu, kvôli nespokojnosti s jeho smerovaním, predovšetkým s pôdnou eróziou, znižovaním biodiverzity pestovaných rastlín, znižovaním kvality potravín a podobne. Základnou myšlienkou bola späťnosť zdravia národa s dlhovekou vitalitou jeho pôd. Prvé hnutia podobné EP nazývali „humus farming“, kvôli obľube používania humusu ako prírodného hnojiva a s tým spojené odmietanie minerálnych rozpustných hnojív. V štyridsiatych rokoch dvadsiateho storočia však tento výraz vyšiel z užívania a udomácnil sa výraz ekologické farmárčenie (organic farming). Samozrejme farmári v EP sa musia dlhodobo stretávať s podceňovaním ich práce tvrdeniami, že EP nie je seriózne vedecky podložené poľnohospodárstvo, ale len nejaká odnož, vhodná maximálne pre záhradkárčenie. V USA sa hospodári na ekologickej pôde na rozlohe 2,1 milióna hektárov, čo je menej ako jedno percento celkovej obhospodarovanej poľnohospodárskej pôdy. V USA je ekologické poľnohospodárstvo upravené v US Code. Je to kodifikácia generálnych a parlamentných zákonov, ktorá obsahuje všetky zákony pre USA na federálnej úrovni. Z dôvodu obmedzeného rozsahu tejto práce sa v nej budem zaoberať len úpravou na federálnej úrovni a nie na úrovni jednotlivých štátov, ktoré upravujú niektoré oblasti ekologického poľnohospodárstva odlišne. US Code sa delí na 51 titulov, z ktorých každá obsahuje právnu úpravu jednej oblasti práva, tak napríklad spomínané poľnohospodárstvo obecne, je upravené v 7. titule nazvanom „Agriculture“. Tento titul s názvom Agriculture sa ďalej delí na 113 kapitol, na ekologické poľnohospodárstvo pripadá kapitola č. 94 s názvom „Organic certification“. Ju upravujú sekcie č. 6501 – 6523, sú to obdoby našich paragrafov. Tento titul začlenený do US Code je však len úpravou rámcovou. Záväznou úpravou upravujúcou EP konkrétnejšie sú regulácie (regulations), sú tiež vykonávacím predpisom, obdobou našich vyhlášok a nariadení. Ekologické poľnohospodárstvo je upravené reguláciou nazvanou „Organic Foods Production Act Provisions“ vydanou ministerstvom poľnohospodárstva USA v roku 1999.

3.2 Všeobecné požiadavky

Národný program ekologickej produkcie

Minister poľnohospodárstva USA (secretary of agriculture) stanoví program (National Organic Production Program), ktorý je záväzný pre producentov a obchodníkov s ekologickými produktmi, Minister povolí vznik štátnych programov jednotlivých štátov federácie³⁰.

Národné štandardy pre ekologickú produkciu

Národný štandard pre ekologickú produkciu (National Standards for Organic Production) určuje základné predpoklady čo by mal alebo nemal ekologický produkt obsahovať ako by mal alebo nemal byť vypestovaný. Ekologický produkt by podľa tohto štandardu nemal obsahovať syntetické chemikálie, musí byť vyprodukovaný na pôde, na ktorú aspoň po obdobie 3 rokov neboli aplikované zakázané substancie vrátane syntetických chemikálií.

3.2.1 Certifikačné programy jednotlivých štátov

Každý jednotlivý štát federácie si môže určiť vlastný spôsob certifikácie producentov a obchodníkov s ekologickým tovarom (State Organic Certification Program), nesmie byť však v rozpore s národným programom pre certifikáciu, nesmie mu odporovať, môže byť však prísnejší. Takýto program musí schváliť minister. Minister môže navrhovať zmeny najneskôr však 6 mesiacov po prijatí tohto programu.³¹

3.2.2 Certifikácia producentov a osôb zaobchádzajúcich s ekologickým tovarom

Producent v EP je povinný si určiť plán³², je takisto povinný preukázať ministrom, alebo pracovníkovi administratívy, že za rok uplynutý od poslednej kontroly nepredal alebo nedisponoval s produktom označeným ako ekologický, inak ako v súlade s týmto predpisom. Za týmto účelom sa vykonáva kontrola certifikovaným kontrolným orgánom (certyfing agent). Ak nájde kontrolný orgán porušenie tohto zákona v tom, že nejaký produkt, spadajúci pod tento zákon obsahuje nejaký pesticíd alebo toxickú látku

---

³⁰USA. United States Code. 7 U.S.C. § 6503(a) (2013).

³¹USA. United States Code. 7 U.S.C. § 6507(c)(3) (2013).

³²USA. United States Code. 7 U.S.C. § 6513 (2013).

oznámi to príslušným zdravotníckym orgánom. Certifikácia producenta EP a laboratórne výsledky testov konkrétnej produkcie sú verejne prístupné. Každá osoba ktorá nakladá s pod tento zákon spadajúcimi poľnohospodárskymi produktmi nesmie do nich po dobu nakladania s nimi pridávať žiadne zakázané substancie z národného zoznamu zakázaných látok (National List), ktorý vymenúva všetky substancie ktoré sú v ekologickom poľnohospodárstve zakázané a taktiež povolené, dokonca sa nesmú užívať ingrediencie ktoré sa na zozname neobjavujú. Ako obaly sa nesmú používať obaly obsahujúce syntetické hnojivá, herbicídy alebo fungicídy. Mäso vyprodukované ekologicky nesmie prísť do kontaktu s mäsom vyprodukovaným v konvenčnom poľnohospodárstve. Tieto ustanovenia tvoria obraz o prísnosti úpravy, ktorá však má svoje opodstatnenie, v ochrane spotrebiteľov preferujúcich ekologickú produkciu. Každý kto chce hospodáriť v režime ekologického poľnohospodárstva na základe certifikácie podľa vyššie uvedených predpisov (National Certification Program, State Organic Certification Program) musí predložiť ekologický plán producenta. Tento plán schvaľuje kontrolný orgán (certyfing agent), ak je v súlade s požiadavkami právnych predpisov. Kontrolný orgán môže tento plán doplniť o svoje námietky po konzultácii s producentom alebo prevádzkovateľom poľnohospodárskej výroby.

Ku konkrétnym požiadavkám zákona

Príslušný zákon zahŕňa požiadavku, aby plán obsahoval opatrenia na zvyšovanie úrodnosti pôdy a biodiverzity prevažne ekologickými zdrojmi, správnu orbou, striedaním plodín, hnojením, alebo inými ekologicky prijateľnými metódami. Tieto metódy však producent alebo prevádzkovateľ musí naplánovať a taktiež uviesť vo svojom ekologickom pláne. Potravina určená na priamu spotrebu ľuďmi musí byť zberaná po určitom období, o ktorom rozhoduje kontrolný orgán, je to však minimálne 60 dní od hnojenia, dôvodom je bezpečnosť konzumácie takejto potraviny ľuďmi, toto musí byť taktiež do plánu premietnuté, aby nedochádzalo k zbytočným prešľapom a nechcenej kontaminácii. Hnojenie maštalným hnojom je síce efektívny spôsob zvyšovania úrodnosti pôd, je potrebné k nemu však pristupovať opatrne aj v EP, pretože aj tu môže hroziť kontaminácia podzemných a povrchových vôd. Ak sa producent rozhodne pre zber voľne rastúcich rastlín je potrebné vymedziť územie z ktorého bude tieto rastliny odoberať, spracovať históriu územia, aby sa predišlo novej kontaminácii a dostatočne presvedčivo sa určilo že tieto rastliny neobsahujú žiadne zakázané

substancie. Zákon vystríha pred drastickými zásahmi do územia, snaží sa vyhnúť rabovaniu a deštruktívnym spôsobom zberu. Vyzýva k udržateľnému rozvoju územia, ako je možné vidieť v mnohých ustanoveniach o EP, udržateľnosť je jednou z najdôležitejších filozofických myšlienok pretkávajúcou úpravu EP nielen porovnávaných štátov, predovšetkým kvôli zdôrazneniu alternatívy k neudržateľnému súčasnému konvenčnému poľnohospodárstvu.³³

3.3 Kontrola v ekologickom poľnohospodárstve

Kontrolný orgán vykonáva v ekologickom poľnohospodárstve dozor nad vykonávaním zákonných a podzákonných noriem. Je akreditovaný ministerstvom poľnohospodárstva. Momentálne na území Spojených štátov pôsobí týchto akreditovaných kontrolných orgánov celkom 82.³⁴ Kontrolným orgánom je osoba ktorá musí byť znalá práva v oblasti EP, musí byť schopná aplikovať a orientovať sa v zákone a reguláciách o ekologickom poľnohospodárstve, federálnych a štátnych programoch pre certifikáciu (ďalej len programy) ktorý na základe týchto predpisov vzniknú. Kontrolný orgán môže zamestnávať tzv. inšpektorov, aby mu pomáhali s aplikáciou programu. Kontrolný orgán po dobu svojej činnosti musí uchovávať informácie a záznamy týkajúce sa jeho činnosti nie menej ako 10 rokov. K týmto záznamom umožní prístup ministrovi (secretary) ak o to požiada. Kontrolný orgán môže byť osoba verejného alebo súkromného práva. Pre súkromného kontrolóra platia mierne prísnejšie kritériá. Medzi kontrolným orgánom a jeho klientom je dôverný vzťah, ktorý je kontrolný orgán (KO) zo zákona povinný dodržiavať a informácie nadobudnuté prostredníctvom tejto činnosti je povinný uchovávať v tajnosti. Kontrolný orgán nesmie prijímať dary alebo pozornosti od klienta u ktorého vykonáva kontrolu, taktiež nesmie poskytovať poradenstvo ohľadom svojej činnosti a pýtať za to poplatky, ktoré nie sú stanovené v programe. Ak je minister presvedčený, že konkrétny kontrolný orgán nevykonáva svoju činnosť v súlade s programom, alebo že sa nedrží ustanovení zákona, alebo vymedzenej akreditácie tak mu môže pozastaviť činnosť. To so sebou prináša problém jeho dôveryhodnosti a je na ministrovi, aby urýchlene rozhodol, či úkony

---

³³USA. United States Code. 7 U.S.C. § 6513(f) (2013).

³⁴List of USDA-Authorized Organic Certifying Agents by Name. Cit. 2014-04-28. Dostupné z: <http://www.ams.usda.gov/AMSV1.0/getfile?dDocName=STELPRDC5100382>.

týkajúce sa produkcie alebo obchodovania s produktmi označenými ako „ekologické“ ponechá v platnosti a ponechá im ich ekologickú certifikáciu.³⁵

3.3.1 Národný zoznam zakázaných látok

Národný zoznam zakázaných a povolených látok (National List) určuje ktoré látky a substancie sú v EP povolené a teda ktoré z týchto látok sú prípustné v zložení ekologickej produkcie. Tento zoznam určuje minister a je súčasťou tzv. národných štandardov pre ekologickú produkciu (viď vyššie). Tieto substancie teda môže respektíve nesmie obsahovať produkt ktorý je predávaný alebo označovaný za „organic.“ Z tohto sú však výnimky, ktoré upravuje samotný zákon, niekoľko z nich uvediem. Minister poľnohospodárstva po dohode s ministrom zdravotníctva a vedúcim úradu pre ochranu životného prostredia (Administrator of Environmental Protection Agency) môže rozhodnúť o tom, že niektoré látky ktoré sú zakázané, nie sú nebezpečné pre ľudské zdravie, sú pre svoj účel spočívajúci v produkcii alebo zaobchádzaní s ekologickým tovarom nezastupiteľné prirodzenou náhradou. A naopak minister môže zakázať čisto prírodné látky (substances) ak po dohode s ministrom zdravotníctva a vedúcim úradu pre ochranu životného prostredia, dôjde k zisteniu, že tieto látky by boli pre ľudské zdravie škodlivé alebo nezlučiteľné s ekologickým poľnohospodárstvom.

Poradný orgán ministra pre ekologickú produkciu (National Organic Standards Board) viď nižšie, predkladá na schválenie ministrovi tento zoznam, minister potom na základe tohto predloženého dokumentu, prípadne jeho pripomienkovej verzie (pripomienky môže pridať sám minister), národný zoznam schváli. Vo svojom pôsobení na zoznam je však obmedzený zákonnými mantinelmi. Tak napríklad nesmie rozširovať alebo zužovať okruh výnimiek týkajúcich sa syntetických látok. Minister pri schvaľovaní národného zoznamu berie do úvahy aj pripomienky od verejnosti. Finálnu verziu návrhu národného zoznamu potom minister uverejní vo Federálnom Registri. Všetky výnimky a zákazy nie sú platné pokiaľ ich poradný orgán National Organic Standards Board neupraví a neschváli.³⁶

---

³⁵USA. United States Code. 7 U.S.C. § 6515 (2013).

³⁶USA. United States Code. 7 U.S.C. § 6518 (2013).

3.3.2 Poradný orgán ministra pre ekologickú produkciu

Poradný orgán ministra pre ekologickú produkciu (National Organic Standards Board ďalej len „NOSB“) ustanoví minister, aby sa podieľal na vývoji zoznamu substancií, ktoré majú byť používané v EP a, aby radil ministrovi vo vykonávaní a implementácii zákona. Vymedzenie takejto rozsiahlej zodpovednosti pre tento poradný orgán dokazuje jeho dôležitosť, preto sa mu zákon venuje celkom podrobne, je mu venovaný značný priestor, zákon dokonca na federálnej úrovni určuje jeho presné personálne zloženie.

Zloženie NOSB – 15 členov³⁷:

Štyria členovia ktorí sa zaoberajú konkrétnymi úkonmi týkajúcimi sa ekologickej produkcie, 2 členovia zaoberajúci sa úkonmi týkajúcimi sa zaobchádzaním s ekologickou produkciou, 1 člen podnikajúci v maloobchodných zariadeniach predávajúcich ekologickú produkciu, 3 členovia reprezentujúci verejný záujem a ochranu spotrebiteľov resp. Ich záujmové skupiny, 1 expert z biochémie, toxikológie lebo ekológie, 1 akreditovaný kontrolný orgán (certyfing agent). Zo zloženia NOSB je badať záujem zákonodarcu o postihnutie demokratických princípov, snahu o krížovú kontrolu a uplatnenie laického prvku v štátnej správe, nedostatkom sa môže javiť menšie zastúpenie konkrétnych farmárov v NOSB.

Členovia môžu slúžiť v NOSB 5 rokov s výnimkou, že minister stanoví pôvodných členov na časovo kratšie obdobia, ktoré ale nemusia nadväzovať bezprostredne na seba. Členstvo v tomto orgáne je pozíciou čestnou, teda neplatenou, hradené sú akurát cestovné výdaje, diéty. Zo svojho streda si NOSB volí predsedu. Rozhoduje dvojtretinovou väčšinou hlasov.

Povinnostiorgánu³⁸:

1. Slúži ministrovi ako poradný orgán, pomáha s implementáciou zákona.
2. Pripravuje návrh národného zoznamu zakázaných látok a odovzdáva ho ministrovi k schváleniu.

---

³⁷USA. United States Code. 7 U.S.C. § 6518 (2013).

³⁸USA. United States Code. 7 U.S.C. § 6518(k) (2013).

3. Organizuje technickú podporu a zbiera odborné informácie pre stanovenie substancií v národnom zozname, teda zoskupuje vedcov rôznych odvetví, aby sa vyjadrili k posudzovaným otázkam.
4. Spracúva údaje z botanických posudkov pesticídov používaných v poľnohospodárstve a zvažuje či tieto pesticídy majú byť zaradené v zozname zakázaných látok.
5. Radí ministrovi pri vyhodnocovaní testov ekologickej produkcie na zvyškové stopy kontaminácie životného prostredia, ktorej sa nedalo vyhnúť.

Pri posudzovaní substancií ktoré rada zahŕňa do návrhu národného zoznamu (national list) zohľadňuje možný škodlivý účinok týchto látok pri chemickej reakcii s inými prvkami, ktoré sa bežne používajú v ekologickom poľnohospodárstve, toxicitu a reaktivitu substancie a ich jednotlivých zložiek, ich stálosť, bežný výskyt v životnom prostredí, pravdepodobnosť možnosti zamorenia pri užití, alebo likvidácii skúmanej substancie, efekt na ľudské zdravie, jej biologické a chemické interakcie v agroekosystémoch, fyziologický efekt na pôdne organizmy (vrátane vplyvu na index soli a rozpustnosti pôdy), rastliny a dobytok. Tieto ustanovenia sú samozrejme pre EP, avšak mala by im byť venovaná pozornosť aj v konvenčnom poľnohospodárstve, kde hrozí pri neuváženom používaní a kombináciách agrochemických prostriedkov tzv. kumulatívny a synergický koktejlový efekt³⁹. Skúma taktiež alternatívy k použitiu danej substancie a v neposlednom rade zlučiteľnosť so systémom udržateľného poľnohospodárstva. Na tento orgán sa môžu obrátiť so svojimi žiadosťami o prieskum substancie aj osoby laickej verejnosti. Utajované obchodné informácie je zakázané uverejňovať.⁴⁰

3.3.3 Porušenia ustanovení zákona

Zákon konkrétne určuje priestupky na úseku ekologického poľnohospodárstva s odkazmi na trestný zákonník (criminal code).

---

³⁹ŠARAPATKA, B. URBAN, J. a kolektiv.: Ekologické zemědělství v praxi, PRO-BIO svaz ekologických zemědělců Šumperk 2006. Str. 14.

⁴⁰USA. United States Code. 7 U.S.C. § 6518(l) (2013).

Za Zneužitie označenia sa pokladá ak niekto vedome označí alebo predá produkt pod známkou „organic“ inak ako podľa ustanovení tohto zákona. Trestá sa civilnou pokutou do výšky 10,000 USD.

Za krivú výpoveď sa pokladá ak niekto krivo vypovie o skutočnostiach pred ministrom alebo vládnym úradníkom (governing state official) oprávneným konať v záležitostiach ekologického poľnohospodárstva. Trestá sa podľa príslušných ustanovení trestného zákona o krivej výpovedi. Zaujímavý je tu presah úpravy EP do trestnoprávných predpisov, čo napríklad česká, alebo slovenská právna úprava nepovoľuje, uplatňuje sa správne trestanie. Osoba ktorá sa pokúsi obísť tento zákon, krivo vypovie pred kompetentnými orgánmi, pokúsi sa označiť ako ekologický tovar, ktorý nespadá pod pôsobnosť tohto zákona. Osoba zodpovedná za toto konanie o tom vedela alebo s prihliadnutím ku všetkým okolnostiam vedieť mala. Trestom v takomto prípade je nemožnosť zisku certifikácie na dobu piatich rokov od takejto udalosti (§6519 c(1))⁴¹. Tento čas môže skrátiť minister, ak usúdi, že je to v najlepšom záujme programu (Applicable Organic Certification Program). Kontrolný orgán (certifying agent), ktorý je súkromnou osobou a ktorý poruší ustanovenia tohto zákona alebo ktorý nepravdivo, alebo neoprávnene odobrí úkony týkajúce sa produkcie, alebo zaobchádzania s ekologickým produktom, úkony ktoré sa mýňajú s ustanoveniami programu (Organic Certification Program) ustanoveným ministrom. Takýto kontrolný orgán stráca akreditáciu a podľa tohto zákona a je nespôsobilý byť uznaný ako kontrolný orgán po dobu minimálne troch rokov od dátumu takéhoto rozhodnutia ministra.⁴²

Ak niekto vyrába, predáva, inak zaobchádza s produktmi označenými ako ekologické a jeho ročný príjem z tejto činnosti nepresahuje 5000 USD, je vyňatý z povinnosti byť certifikovaný. Tiež nie je povinný zostavovať a predkladať ekologický plán producenta (Organic plan), no je povinný dodržiavať ostatné požiadavky zákona.

---

⁴¹USA. United States Code. 7 U.S.C. § 6519 (2013).

⁴²USA. United States Code. 7 U.S.C. § 6518(e) (2013).

3.4 Konkrétne požiadavky produkcie a spracovania

3.4.1 Ekologický produkčný a systémový plán⁴³

Producent, ktorý vyrába produkty predávané alebo označované ako ekologické (organic) je povinný zostaviť si plán ekologickej produkcie (Organic Production System Plan) alebo plán zaobchádzania s takýmito produktmi a to v prípade, ak sa nejedná o producenta, ale o subjekt, ktorý s touto produkciou obchoduje, spracúva ju, alebo inak s ňou zaobchádza (Handling System Plan). Tento plán musí obsahovať popis praktických krokov a procedúr, ktoré sú vykonávané a dodržiavané a taktiež ich periodicitu, zoznam látok ktoré sa používajú v konkrétnej produkcii, ich zloženie, zdroj, miesto použitia, a ich bežnú dostupnosť na trhu. Popis akým poľnohospodár monitoruje svoju činnosť na príslušnej farme, spolu s časovým harmonogramom, aby sa dalo overiť, či je plán efektívny a riadne dodržiavaný, je tiež súčasťou požiadaviek na tento plán. Producent musí uchovávať taktiež záznamy o svojej činnosti, aby ich mohol pri prípadnej kontrole predložiť kontrolnému orgánu, alebo vládnemu úradníkovi, ktorý má na starosti túto agendu. Uchovávanie dokumentácie je dôležité kvôli tomu, aby sa mohli kontrolné orgány alebo inšpektori presvedčiť o súlade plánu so zákonom a reguláciami. Je potrebné aby v pláne bol uvedený aj spôsob akým farmár fyzicky oddeľuje organickú a neorganickú produkciu. Dôvodom je záujem na tom aby sa ekologická produkcia nemiešala s tou konvenčnou a aby tak nedochádzalo ku kontamináciám zakázanými látkami. Pozemok na ktorom sa produkujú ekologické potraviny musí mať jasné a označené hranice, ochranné pásma, odtokové kanály, aby sa predišlo nechcenej kontamináciám zakázanými látkami, ktoré sa používajú v prípade ak tento pozemok susedí s pozemkom ktorý je spravovaný inak ako ekologicky.⁴⁴

Úrodnosť pôdy a obsah živín v rastlinách

Producent musí vyberať taký spôsob orby a kultivácie pôdy, aby minimálne udržal alebo zhodnotil fyzikálne, chemické a biologické vlastnosti pôdy a minimalizoval jej eróziu, musí obmieňať plodiny na jednotlivých pozemkoch, musí používať rastlinné a živočíšne materiály, napríklad maštalný hnoj, ktorý musí byť kompostovaný alebo aplikovaný na zem, na ktorej rastú rastliny určené pre inú ako

---

⁴³ USA. Code of Federal Regulations. 7 C.F.R § 205.201(a)(2005).

⁴⁴USA. Code of Federal Regulations. 7 C.F.R § 205.202 (2005).

ľudskú spotrebu. Aplikovaný na pôdu, môže byť však maximálne 120 dní pred zberom (žatvou) rastliny ktorej jedlá časť nie je v kontakte s pôdou, alebo jej čiastočkami. Producent môže spravovať rastlinné živiny a úrodnosť pôdy, aby udržal alebo zvýšil obsah živín v pôde spôsobom, ktorý neprispieva ku kontaminácii rastlín, vôd, pôd patogénnymi organizmami, ťažkými kovmi, zvyškami zakázaných látok. K takémuto efektu mu pomáhajú predovšetkým výživa rastlín, alebo pôdne doplnky, ktoré sú v zozname (National List) na strane látok povolených k užitiu v ekologickom poľnohospodárstve. Popol z rastlín a živočíchov za predpokladu že tieto boli tiež v režime ekologického poľnohospodárstva a že neboli pred spálením v kontakte so zakázanými substanciami uvedenými v národnom zozname (National List) môže tiež slúžiť ako opatrenie na zvýšenie úrodnosti pôdy. Pri výsadbe rastlín má poľnohospodár povinnosť používať semená a sadenice pochádzajúce z EP. Tento výpočet je samozrejme demonštratívny farmári môžu používať osvedčené spôsoby, ktoré poznajú z vlastných alebo cudzích skúseností. V praktikách niektorých poľnohospodárov, hospodáriacich menej tradičnými metódami prevláda názor, že orba je nepotrebná, ba dokonca škodí kondícii pôd, a to z toho dôvodu, že prirodzene sa vyskytujúce mikroorganizmy v jednotlivých vrstvách pôdy v rôznych hĺbkach sa narúšajú a je tak obmedzená ich produktivita a tým aj úrodnosť pôdy. Tieto mikroorganizmy sa totiž následne snažia dostať tam kde bolo ich miesto pred takým zásahom, akým je napríklad orba. Kyprenie a kultiváciu potom títo hospodári riešia alternatívnym vysádzaním plodín ktoré sú schopné absorbovať živiny z väčších hĺbok pôdy, alebo implementáciou niektorých živočíšnych druhov napríklad z kmeňa obrúčkavcov⁴⁵.

Hospodárske zvieratá

Dobytok, ktorý je chovaný za účelom predaja pod známkou ekologický („organic“), alebo má byť takto označený, musí byť pod režimom ekologického poľnohospodárstva najneskôr od poslednej tretiny tehotenstva matky. Hydina, ktorá má byť takto predávaná alebo označovaná musí byť chovaná v súlade s predpismi o EP najneskôr od druhého dňa života, ním počnúc. Dobytok chovaný kvôli produkcii mlieka, musí byť v režime EP minimálne rok pred dobou kedy sa mlieko z takto chovaného dobytka začne predávať alebo označovať ako ekologické. Ak dobytok ktorého mliečna produkcia má byť označovaná a predávaná ako ekologická je

⁴⁵USA. Code of Federal Regulations. 7 C.F.R § 205.203 (2005).

vykrmovaný z rastlín ktoré sú v nepretržitom režime EP najmenej tri roky, a je týmito rastlinami vykrmovaný nepretržite najmenej 12 mesiacov pred začiatkom takejto mliečnej produkcie. Chovateľ hospodárskych zvierat v režime ekologického poľnohospodárstva musí zabezpečiť a zachovávať pre tieto zvieratá celoročne také podmienky aby podporovali ich zdravie a prirodzené správanie. Tieto podmienky môže zabezpečiť tak, že im celoročne umožní pohyb vonku, prístrešok, tieň, priestory na precvičenie, výbeh na čerstvý vzduch, čistú vodu, prístup k priamemu slnečnému svetlu (v závislosti od druhu a potrieb zvierat v jednotlivých fázach života), je potrebné zabezpečiť krmidlá pre prežúvavý dobytok, aby v období keď nie je možná pastva mal k nemu prístup, v období pastvy musí mať k nemu prístup taktiež, pretože sa tu dokrmuje. Tieto krmidlá musia byť dostatočne veľké na to aby sa pri nich dobytok nezhlukoval a nemusel tak o potravu bojovať. Dlhodobo ustajňovať dobytok bez možnosti prístupu na pastvu, je prirodzene v ekologickom poľnohospodárstve zakázané. Prístrešok a v ňom prirodzená údržba, správanie, a možnosť pohybu, taktiež regulácia teploty, ventilácia a cirkulácia vzduchu sú samozrejmosťou, tak ako aj minimalizácia rizika poranení dobytká. Za istých okolností môže farmár obmedziť pohyb dobytká v prístreškoch. Sú nimi napríklad nepriazeň počasia, fáza života dobytká ktorá to vyžaduje, ak by bola inak ohrozená pohoda, iné komplikácie a zranenia. Zvieratám v gravidite je nutné povoliť pobyt vonku a v období pastvy takisto povoliť prístup na pasienky. Hospodár je povinný zavlažovať pasienky nakoľko je to pre dané ročné obdobie potrebné. Plán starostlivosti o pasienky a o senáž musí byť začlenený do ekologického plánu (Organic System Plan), tento plán musí obsahovať typ pasienok, obdobie roku v ktorom sa dobytok bude pásť na vonkajších pasienkoch, lokalizáciu a veľkosť pozemkov na ktorých sú pasienky umiestnené, vrátane máp každej z pasienok, pomáhajúcej ju identifikovať. Ekologický plán ďalej obsahuje umiestnenie a typy pevných plotov, miesta kde môžu vyhľadať tieň a miesta so zdrojom vody, úrodnosť pôdy a spôsoby sadby tráv⁴⁶ opatrenia proti erózii a ochrana prirodzených močarísk, spôsoby riešenia brehov tokov.⁴⁷

---

⁴⁶ Spôsob sejby tráv na pasienkoch podľa miesta výskytu pasienky môže byť pre ekologického poľnohospodára kľúčové v tom, že pri správne zvolenej kombinácii druhov tráv môžu ich koreňové systémy vytvoriť v pôde trvalú súvislú rastlinnú vrstvu, ktorú si možno predstaviť ako istú izolačnú vrstvu medzi pôdou a dobytkom, znamená to potom menšie zaťaženie pôdy dobytkom, ktorý sa na takýchto pasienkoch pasie, výhodné je to taktiež preto, lebo pôda a tráva v takomto prípade nemusí

3.4.2 Spracovatelia ekologickej produkcie

Ustanovenie sekcie §205.270(b) regulácií, stanoví:

Nepoľnohospodárske substancie povolené sekciou § 205.605 a nepoľnohospodárske substancie povolené sekciou 205.606 môžu byť použité v prípade:

(1) v spracovaných poľnohospodárskych produktoch, ktoré majú byť predávané alebo označené ako ekologické podľa § 205.301(b) ak nie sú na trhu dostupné v ekologickej forme.

(2) v spracovávaných poľnohospodárskych produktoch ktoré majú byť predávané alebo označené ako vyrobené s ekologickými prímiesami (špeciálnymi zložkami alebo skupinami potravín) podľa § 205.301(c)⁴⁸

Zvláštnym sa toto ustanovenie javí kvôli možnosti zneužitia a obchádzania, pretože síce obsahuje výnimku z použitia inak než ekologicky vyrobených produktov v spracovávaní alebo konzervácií potravín, ktoré majú niesť označenie „organic“ odkazmi na ďalšie ustanovenia regulácií, no táto výnimka spočíva v podmienke tzv. „obchodnej dostupnosti (commercial availability)“, čo je kategória ťažko definovateľná a obhájitelná. Taktiež môže potom označenie „organic“ zavádzať spotrebiteľa.⁴⁹

3.4.3 Spôsob boja so škodcami

V zákone sú ustanovené niektoré spôsoby a odporúčania, ako by sa mal ekologicky hospodáriaci roľník so škodcami vyrovnáť (Facility Pest Management Practice Standard). Ide napríklad o tieto spôsoby: odstraňovanie obydli škodcov, zdrojov potravy alebo miest rozmnožovania, zamedziť im v prístupe k zariadeniam, kde sa zaobchádza s materiálom ktorý má byť predávaný alebo označovaný ako ekologický. Ďalej je to zamedzenie faktorov životného prostredia ktoré prispievajú k rozmnožovaniu škodcov, napríklad regulácia vlhkosti, svetla, ovzdušia, cirkulácie vzduchu, nastraženie pascí, vábničiek, čo sa týka použitia chemických alebo syntetických prvkov proti škodcom, riadi sa toto Národným zoznam povolených

---

regenerovať tak dlhé obdobie, ako je to napríklad v prípade menšej diverzity druhov tráv a dobytok môže vonku pobývať celoročne.

⁴⁷USA. Code of Federal Regulations. 7 C.F.R § 205.236 (2005).

⁴⁸USA. Code of Federal Regulations. 7 C.F.R § 205.270(b) (2005).

⁴⁹USA. Code of Federal Regulations. 7 C.F.R § 205.270 (2005).

a zakázaných látok. Dokonca ak sa nedarí škodcov zbaviť žiadnym obvyklým spôsobom, je možné použiť látku ktorá je na národnom zozname zakázaných látok, avšak po dôkladnom zvážení, kontrolného orgánu v kooperácii s producentom ekologickej produkcie. Aj to však len za prísnych podmienok, potrebné je však zamedziť kontaktu týchto látok s ekologicky vyprodukovaným tovarom. Ak dôjde k takémuto zásahu, je potrebné aby sa ekologický plán (organic plan) podľa tohto zásahu upravil a obnovilo jeho znenie o látky, ktoré sa pri tomto zásahu použili a taktiež je potrebné uviesť opatrenia ktoré sa vykonali, aby sa predišlo kontaminácií ekologických produktov týmito látkami. Za istých okolností sa môže prax vo výkone niektorých ustanovení týchto regulácií odchyľovať a to za vplyvu pôsobenia pracovníka ministerstva poľnohospodárstva (administrator), ktorý má na starosti práve úpravu takýchto zvláštnych režimov, behom alebo po udalostiach ktoré predpokladajú regulácie. Za takéto mimoriadne okolnosti sa napríklad považujú národné katastrofy, vyhlásené ministrom, suchá, povodne, tornáda, zemetrasenia, veterné smršte, extrémne vlhká, alebo iné obmedzenia znemožňujúce podnikanie v tomto odvetví. Nemusí ísť priamo o zásahy vyvolané prírodou a živlami, môže sa jednať napríklad aj o výskum a jeho umožnenie, čo tiež istým spôsobom môže obmedzovať výkon činnosti ekologického poľnohospodára. Pracovník písomne o týchto okolnostiach upovedomí kontrolóra, ktorý má na starosti to konkrétne územie, ktorého sa takéto zmeny dotýkajú. Kontrolór následne musí overiť každú operáciu ktorá sa v takomto režime vykoná. Zmeny týchto okolností však nezadávajú vzniknúť výnimkám z použitia zakázaných substancií.⁵⁰

3.4.4 Označovanie a obchodné informácie

Termín organic sa môže používať len na nespracované alebo spracované potraviny, ktoré sú vyrobené a s ktorými bolo zaobchádzané podľa príslušných právnych predpisov (act a regulations). Podľa zastúpenia ekologicky vypestovanej potraviny v produkte sa tieto produkty rozdeľujú do 5 kategórií (100% organic, Organic, made with organic (specified food group(s)), products with less than 70% organically product ingredients, livestock feed). Produkty, ktoré sú predávané alebo

---

⁵⁰USA. Code of Federal Regulations. 7 C.F.R § 205.271 (2005).

označované ako „100% organic“ musia obsahovať 100% potravín vyprodukovaných pod týmito reguláciami.

Ďalšou kategóriou je „organic“ tieto potraviny musia obsahovať čistú váhu ekologicky vypestovaných potravín v 95%, v zvyškových piatich percentách musia byť taktiež potraviny vyprodukované ekologicky, s výnimkou nedostupnosti takéhoto tovaru na trhu, v tomto prípade je možné použiť produkt vypestovaný inak ako ekologicky, musí však byť konzistentná s národným zoznamom zakázaných látok (national list). V prvých dvoch kategóriách, obal s produktom vyrobeným v režime EP môže modifikovať názov takéhoto produktu označenie „100% organic“, „organic“. Taktiež ho môže identifikovať logo USDA, alebo logo kontrolóra ktorý tento produkt certifikoval, nesmie byť však výraznejšie než logo USDA. Takto však môže byť označený aj produkt, ktorý nie je v obale a je predávaný len voľne.⁵¹

3.5 Certifikácia

Osoba ktorá chce získať alebo udržať si certifikáciu podľa príslušných právnych predpisov musí dodržiavať použiteľné a účinné regulácie. Je povinná dodržiavať plán ekologickej produkcie (Organic Production Plan), ktorý predložila kontrolnému orgánu (certyfung agent). Musí taktiež povoliť kontroly a umožniť kompletný prístup k činnostiam spočívajúcim v produkcii alebo zaobchádzaní s ekologickým produktom vrátane kontroly produkcie ktorá certifikácii nepodlieha. Táto osoba uchováva všetky záznamy o činnostiach vykonaných najmenej v posledných piatich rokoch, tieto záznamy necháva k nahliadnutiu, kopírovaniu v bežných pracovných hodinách všedných dní pracovníkom ministerstva poľnohospodárstva, pracovníkom konkrétneho štátu alebo kontrolórovi, aby ich mali k dispozícii pri rozhodovaní o súlade záznamov so zákonom, resp. reguláciami. Osoba ktorej sa udeľuje, alebo ktorej certifikácia sa preskúmava je povinná neodkladne informovať kontrolóra o udalostiach ktoré tieto regulácie predpokladajú a vypočítavajú, jedná sa o únik zakázaných substancií do polí, alebo na výrobné jednotky alebo k dobytku ktorý podlieha tejto certifikácii, taktiež v zmenách činností ktoré sú predmetom certifikácie a mohli by byť v rozpore so zákonom alebo reguláciami.⁵²

---

⁵¹USA. Code of Federal Regulations. 7 C.F.R § 205.300 (2005).

⁵²USA. Code of Federal Regulations. 7 C.F.R § 205.400 (2005).

3.5.1 Žiadosť

Osoba ktorá má záujem byť certifikovaná podľa tohto zákona a regulácií, musí podať žiadosť, ktorá musí obsahovať plán organickej produkcie (Organic Plan) alebo iných činností týkajúcich sa zaobchádzania a spracovávania ekologicky vyrobených potravín (Organic Production or Handling System Plan), meno osoby, ktorá žiadosť vyplňuje, jej obchodné meno, adresu, telefónne číslo a ak je táto osoba osobou právnickou, vyžaduje sa telefónne číslo osoby fyzickej, ktorá je oprávnená menom tejto právnickej osoby jednať. Súčasťou žiadosti je tiež názov kontrolného orgánu ktorému bola žiadosť v minulosti adresovaná, rok takejto predošlej žiadosti, výsledok podania, vrátane dátumu kedy bola podaná, kópie vyrozmnení o nedodržiavaní alebo zamietnutí certifikácií, ktoré boli vydané žiadateľovi, popis činností, ktoré žiadateľ vykonal aby takýto stav napravil, vrátane dôkazov o tom že tieto činnosti vykonal. Iné informácie ktoré by mohli pomôcť určiť súlad certifikácie so zákonom a reguláciami sú taktiež vyžadované.⁵³

3.5.2 Povinnosti kontrolného orgánu

Kontrolný orgán je povinný sa uistiť, že žiadosť je kompletná, napĺňa požiadavky uvedené v predchádzajúcej stati. Kontrolný orgán musí určiť či je žiadosť schopná alebo môže byť za istých okolností schopná vyhovieť uvedeným požiadavkám. Kontrolný orgán si tiež musí overiť či žiadateľ, ktorý už žiadosť podával u iného KO a dostal upomienku o nedodržaní podmienok žiadosti, alebo zamietavé stanovisko predložil dokumentáciu na nápravu týchto nedostatkov. KO musí naplánovať kontrolu u žiadateľa, či spĺňa údaje ktoré uvádza v žiadosti, musí tak urobiť v primeranom čase, taktiež musí túto žiadosť zhrnúť, dodať žiadateľovi kópie záznamov z tejto kontroly, z výsledkami kontroly a výsledkami testovaných vzoriek. Žiadateľ ktorý sa rozhodne svoju žiadosť stiahnuť a urobí tak pred vydaním upozornenia o nesplnených náležitostiach nebude na tieto nesplnené náležitosti upozornený, taktiež žiadateľ ktorý dobrovoľne stiahne svoju žiadosť a urobí tak pred rozhodnutím o zamietnutí tejto žiadosti, nebude o dôvodoch neudelenia žiadosti informovaný. Predchádza sa tým zbytočnému zaťažovaniu kontrolných orgánov.⁵⁴

⁵³USA. Code of Federal Regulations. 7 C.F.R § 205.401 (2005).

⁵⁴USA. Code of Federal Regulations. 7 C.F.R § 205.401 (2005).

3.5.3 Kontroly na mieste

Kontrolný orgán, resp. jeho zamestnanci majú v náplni práce aj kontroly na mieste, musia sa kontrolovať výrobné jednotky, zariadenia, na ktoré sa žiadosť o certifikáciu vzťahuje. Takáto kontrola sa vykonáva raz ročne, po každej takej činnosti súvisiacej s produkciou alebo nakladaním s ekologicky vyrobeným tovarom, kontrolný orgán potom rozhodne o pokračovaní certifikácie alebo či ju v prípade novej žiadosti udelí. Dodatočné kontroly sú taktiež možné ak o ne požiada kontrolný orgán, pracovník ministerstva alebo úradník štátu v ktorom sa daná kontrola má vykonať. Takéto kontroly môžu byť aj náhodné, teda neohlásené. Kontrola má potvrdiť správnosť úkonov ktoré spadajú pod žiadosť o certifikáciu alebo jej predĺženie, súlad týchto úkonov so zákonom a reguláciami, súlad informácií v povinnom ekologickom programe (Ecological Production, and Handling System Plan) sú v súlade s praxou zistenou pri takejto kontrole, že zakázané látky z národného zoznamu neboli zistené v žiadnej vzorke pôdy, vody, odpadu, semien, rastlín, tkanív rastlín, zvierat, alebo už spracovaných produktov, ktoré kontrolný orgán odobral za účelom takejto kontroly. Inšpektor ktorý vykonáva túto kontrolu, je povinný viesť o nej rozhovor so zodpovedným pracovníkom kontrolovaného miesta, ktorý mu poskytne požadované informácie, potvrdí inšpektorovi správnosť jeho záverov a pozorovaní vykonaných v rámci inšpekcie na mieste. Pri odoberaní vzoriek a tkanív inšpektor vystaví o tomto odoberaní potvrdenie, ktoré potvrdzuje takýto zásah, kópiu spisu o takejto inšpekcii posielajú kontrolór subjektu u ktorého kontrola prebiehala.⁵⁵

3.5.4 Udelenie certifikácie

V primeranej lehote po kontrole na mieste, musí kontrolný orgán vypracovať správu o tejto kontrole. Ak kontrolór učiní záver, že žiadateľ splnil všetky požiadavky, ktoré mal a je schopný vykonávať činnosti v súlade ekologickým plánom, tak udelí žiadateľovi certifikáciu. Certifikácia ale môže obsahovať pripomienky k náprave drobných nezrovnalostí, ich náprava však môže byť podmienkou ďalšieho pokračovania certifikácie. Certifikát, ktorý vydáva kontrolný orgán musí obsahovať názov a okruh činností a adresu výkonu týchto činností, dátum účinnosti certifikácie, kategórie činností, ktoré pod certifikáciu spadajú, meno adresu kontrolóra. Raz udelená

---

⁵⁵USA. Code of Federal Regulations. 7 C.F.R § 205.403 (2005).

certifikácia trvá až pokiaľ sa jej certifikovaný nevzdá, alebo pokiaľ ju nepozastaví alebo nezruší príslušný kontrolný orgán, pracovník ministerstva poľnohospodárstva, alebo úradník štátu na ktorého území sa certifikácia vykonáva.⁵⁶

3.5.5 Odmietnutie certifikácie

Ak kontrolný orgán dôjde k záveru, že žiadateľ nie je schopný vykonávať činnosti v súlade s požiadavkami týchto regulácií, musí poskytnúť žiadateľovi písomné upozornenie o týchto nesúladoch. Ak dôjde k záveru, že tieto nezrovnalosti sú trvalého charakteru a teda ich nemožno zvrátiť, tak spolu s týmto upozornením vypracuje aj odmietnutie certifikácie. Tieto dva dokumenty môže kontrolný orgán spojiť aj do jedného. Upozornenie o nezrovnalostiach musí obsahovať: popis každej z týchto nezrovnalostí, fakty v ktorých kontrolór nachádza dôvody týchto nezrovnalostí, dátum do ktorého musí žiadateľ tieto nezrovnalosti odstrániť ak je to možné a predložiť o tejto náprave písomnú správu o každej takejto náprave. Po doručení takejto notifikácie, žiadateľ môže zjednať nápravy vytýkaných nedostatkov a doložiť o nich doklad s popisom aktivít ktoré pre nápravu vykonal príslušnému kontrolórovi, napraviť nedostatky a požiadať o novú certifikáciu u iného kontrolného orgánu, za predpokladu že žiadateľ predloží predchádzajúcu dokumentáciu so žiadosťou u predošlého agenta, spolu s vytýkanými nedostatkami a zdokumentovanom spôsobe akým ich napravil. Posledná možnosť ktorú má je podať písomný nesúhlas s odmietavým postojom k názoru kontrolného orgánu, kde žiadateľ vyvráti jeho tvrdenia o nespôsobilosti jeho žiadosti. Po vydaní stanoviska o nespôsobilosti byť certifikovaný, kontrolný orgán musí vyhodnotiť žiadateľove snahy o napravenie týchto nespôsobilostí, odpovedať na písomný nesúhlas proti jeho rozhodnutiu, alebo vykonať dodatočnú kontrolu na mieste aby si tento stav mohol overiť. Ak takéto opatrenie žiadateľa k náprave nie sú podľa kontrolného orgánu dostatočné, tak vydá písomné stanovisko o zamietnutí žiadosti o certifikáciu. Toto stanovisko vydá aj v prípade, ak žiadateľ ktorý bol upovedomený o nedostatkoch, na tieto upozornenia nereaguje. Kontrolný orgán o svojich rozhodnutiach vyhovieť alebo nevyhovieť žiadosti upovedomí kompetentného zamestnanca ministerstva poľnohospodárstva. Ak kontrolný orgán vydá odmietavé stanovisko, musí ho vydať v písomnej forme a musí obsahovať dôvody pre ktoré

---

⁵⁶USA. Code of Federal Regulations. 7 C.F.R § 205.404 (2005).

žiadosť odmietol spolu s právom žiadateľa požiadať o novú certifikáciu ako bolo spomínané vyššie, ďalej musí obsahovať možnosť žiadateľa požiadať o mediáciu podľa zákona a regulácií alebo podľa účinného štátneho ekologického programu (state organic program), možnosť podať odvolanie, podľa §205.681 regulácií alebo podľa účinného štátneho ekologického programu. Žiadateľ, ktorému nebolo vyhovené v žiadosti o certifikáciu, môže svoju žiadosť opakovať v ľubovoľnom čase a u ľubovoľného kontrolného orgánu, musí však doložiť dokumentáciu o tom prečo nebolo jeho žiadosti vyhovené, v čom predchádzajúci kontrolór videl nedostatky jeho žiadosti, opatrenia k náprave týchto nedostatkov spolu s dokumentáciu dokladajúcou túto nápravu. Kontrolný orgán ktorý dostane novú žiadosť o certifikáciu od takéhoto žiadateľa musí na žiadosť nazerať ako na novú, musí sa teda snažiť byť objektívny. Ak je však kontrolný orgán presvedčený, že žiadateľ vo svojej žiadosti uvádza nepravdy, alebo inak zavádza či skresľuje informácie v certifikačnom procese, môže vydať odmietavé stanovisko bez predchádzajúceho upovedomenia žiadateľa o nedostatkoch (notification of noncompliance).⁵⁷

3.5.6 Pokračovanie v certifikácii

Aby certifikácia mohla pokračovať musí certifikovaný každoročne platiť poplatky a predložiť kontrolnému orgánu vynovený plán ekologickej produkcie alebo nakladania s ekologickou produkciou (Organic or Handling System Plan), čo v sebe zahŕňa súhrn výsledkov z hospodárenia uplynulého roka, podporený dokumentáciou zmien, odchýliek, doplnkov, dodatkov a zrušení ustanovení plánu, ktoré producent zamýšľa tento rok vykonať. Ďalej sa vyžaduje návrh na zmeny drobných nezrovnalostí, ktoré kontrolný orgán producentovi vytkol ako podmienku k ďalšiemu pokračovaniu certifikácie. Taktiež je potrebné predložiť informácie potrebné k tomu aby kontrolný orgán mohol rozhodnúť o súlade so zákonom a reguláciami. Po doručení informácií potrebných k tomu aby kontrolný orgán mohol rozhodnúť či certifikácia môže alebo nemôže pokračovať, musí dohodnúť kontrolu na mieste osoby ktorej sa certifikácia dotýka (certified operation), s výnimkou toho, keď nemôže z objektívnych príčin túto kontrolu vykonať, vtedy môže rozhodnúť na základe informácií ktoré získal od kontrolovaného a ktoré vyplývajú z inšpekcie vykonanej nie viac ako 12 mesiacov pred

---

⁵⁷USA. Code of Federal Regulations. 7 C.F.R § 205.405 (2005).

takýmto rozhodnutím, za predpokladu, že každoročná povinná kontrola je zriadená v počas prvých šiestich mesiacov od každoročnej plánovanej aktualizácie činnosti kontrolovaného. Ak kontrolný orgán príde pri kontrole na mieste, alebo z informácií, ktoré mu poskytol kontrolovaný spomínaných vyššie na to, že aktuálne kontrolovaný nespĺňa požiadavky zákona alebo regulácií vydá stanovisko o nedostatkoch (Notification of Noncompliance). Ak je výstup kontroly taký že je v súlade s zákonom a reguláciami ale došlo iba k zmene formálnych okolností, ktoré presne určujú kontrolovaného (Certified Operation), tak musí kontrolór vydať aktualizovaný certifikát.⁵⁸

3.6 Akreditácia kontrolných orgánov

Akreditácia spočíva v tom, že Štátny úradník ministerstva poľnohospodárstva (administrator) poverí miestneho alebo zahraničného žiadateľa o akreditáciu v oblasti pestovania rastlín, chovu hospodárskych zvierat, zberu voľne rastúcich rastlín alebo spracovávaní týchto produktov aby certifikoval miestne alebo zahraničné produkty, ktoré majú ambíciu byť ponúkané spotrebiteľom ako produkty ekologické. Akreditácia trvá päť rokov od schválenia žiadosti. USDA prijme aj zahraničné kontrolné orgány, ktoré za istých podmienok môžu predmetné činnosti certifikovať. USDA však musí rozhodnúť na základe žiadosti zahraničnej vlády, že podmienky podľa ktorých zahraničná vláda akreditovala zahraničný kontrolný orgán sa zhodujú s podmienkami stanovenými vo federálnej úprave spojených štátov. Ďalšou možnosťou je, ak zahraničná vládna autorita akreditovala zahraničný kontrolný orgán, na základe bilaterálnej zmluvy (equivalency agreement) uzavretej medzi vládou spojených štátov a zahraničnou vládou.⁵⁹

3.6.1 Všeobecné požiadavky

Kontrolný orgán môže byť osoba súkromného alebo verejného (governmental) práva, táto osoba musí mať dostatočné znalosti v súvislosti s výrobou alebo zaobchádzaním s ekologickou produkciou, ktoré musí uplatňovať v zhode a v plnom súlade s národným ekologickým programom (State Organic Program), schváleným podľa zákona a regulácií. Kontrolný orgán musí preukázať schopnosti plne dodržiavať

---

⁵⁸USA. Code of Federal Regulations. 7 C.F.R § 205.406 (2005).

⁵⁹USA. Code of Federal Regulations. 7 C.F.R § 205.500 (2005).

požiadavky pre akreditáciu určené v tejto časti regulácií, vykonávať ustanovenia zákona a regulácií, zamestnávať vhodné množstvo personálu, aby bol schopný uvádzať ustanovenia ekologického certifikačného programu (organic certification program) v život. Pri zamestnávaní personálu, ktorý bude menom kontrolného orgánu pomáhať vykonávať tieto predpisy, sa však musí kontrolný orgán presvedčiť, že majú odpovedajúce skúsenosti a kvalifikácie v tomto odbore, aby mohli zodpovedne vykonávať funkcie a povinnosti im pridelené. Kontrolný orgán musí týchto svojich zamestnancov pravidelne vyhodnocovať, či už sa jedná o ľudí ktorí posudzujú žiadosti o certifikáciu, hodnotia kvalifikáciu žiadateľov, vykonávajú kontroly na mieste, radia žiadateľom ako naložiť so žiadosťami o certifikáciu, rozhodujú o certifikátoch, alebo implementujú opatrenia na napravenie nedostatkov v certifikačnom procese. Každoročne sa spracúva posudok hodnotiaci aktivity spojené s certifikáciou, ktorý pripravuje personál kontrolného orgánu alebo externý audítor, či konzultant, ktorý je kvalifikovaný vykonávať takéto posudky a špecializuje sa aj na naprávanie nedostatkov spočívajúcich v nesúlade činností KO so zákonom alebo vykonávacími predpismi. Kontrolný orgán taktiež musí poskytovať dostatočné informácie záujemcom o certifikáciu aby im umožnil dodržiavať účinné ustanovenia zákona, či vykonávacích predpisov, udržiavať záznamy, a vytvárať záznamy potrebné pre inšpektorov a v pracovných hodinách sprístupniť tieto záznamy. autorizovaným zástupcom ministra a štátneho úradníka ustanoveného štátnym ekologickým programom. Od kontrolných orgánov sa vyžaduje prísna dôvernosť zachovávaní informácií s ohľadom na klienta a neodhaľovať tretím stranám s výnimkou ministra poľnohospodárstva alebo štátneho úradníka ustanoveného štátnym ekologickým programom žiadne informácie obchodného charakteru, ktoré získal od klienta v certifikačnom procese.⁶⁰

Ak má kompetentná osoba dôvod sa domnievať, že žiadateľ nie je schopný vyhovieť požiadavkám zákona alebo regulácií, tak vydá o tom písomné stanovisko a odošle ho žiadateľovi, toto stanovisko obsahuje popis každej nezrovnalosti ktorú táto kompetentná osoba zistila.⁶¹

---

⁶⁰USA. Code of Federal Regulations. 7 C.F.R § 205.501 (2005).

⁶¹USA. Code of Federal Regulations. 7 C.F.R § 205.507 (2005).

3.6.2 Konflikt záujmov

Certifikácia činností spočívajúcich v produkcii alebo nakladaní s ekologickými produktmi sa nesmie vydať pokiaľ kontrolný orgán, alebo akákoľvek jeho súčasť, ktorá môže mať vplyv na certifikačný proces, má na vydaní takéhoto certifikátu obchodný záujem (commercial interest), toto ustanovenie sa vzťahuje aj na najbližších príbuzných týchto osôb. Ak sa však jedná len o súčasť kontrolného orgánu, vrátane dodávateľov externých prác, najbližších členov rodín takýchto osôb, môže kontrolný orgán tieto osoby vylúčiť z rozhodovania, poradnej činnosti či iných prác na certifikačnom procese a to až do obdobia dvanástich mesiacov pred požiadaním o certifikáciu. Kontrolný orgán nesmie povoliť žiadnemu zamestnancovi, dodávateľovi, alebo inému členovi jeho personálu prijať platby, dary, alebo iné pozornosti okrem predpísaných poplatkov od osoby ktorá je subjektom certifikačného procesu (na strane kontrolovanej), výnimkou je potom kontrolný orgán, ktorý pôsobí ako nezisková organizácia, či už sa jedná o kontrolný orgán založený podľa domáceho práva USA alebo zahraničnú osobu, ktorá je založená na obdobných princípoch ako nezisková organizácia v USA. Zaujímavé je ustanovenie, ktoré stanoví, že kontrolný orgán, ktorý je neziskovou organizáciou a má daňové úľavy, môže prijať od subjektu certifikácie dobrovoľnú pracovnú pomoc pri výkone svojej funkcie, to sa za konflikt záujmov nepovažuje. Kontrolný orgán sa však musí zdržať poskytovania poradenstva alebo konzultačných služieb žiadateľom o certifikáciu alebo certifikačných činností za úplatu. Osoby ktoré pre kontrolný orgán vykonávajú posudky certifikačných žiadostí, kontroly na mieste, posudzujú dokumenty potrebné k certifikácii, vyhodnocujú spôsobilosť žiadateľa byť certifikovaným, vyhotovujú odporúčania ohľadom certifikácií, alebo priamo o certifikáciách rozhodujú a všetky ostatné osoby zodpovedne prepojené s kontrolným orgánom sú povinné vypracovať každoročne správu o svojej činnosti odhaľujúcu prípadný konflikt záujmov. Osoby ktoré sa podieľajú na rozhodovaní o certifikácii nesmú byť totožné s osobami ktoré posudzujú dokumenty, alebo s tými ktoré vykonávajú inšpekciu na mieste.

Relatívne prísny postih hrozí kontrolnému orgánu, ktorý vykoná certifikáciu, na ktorej sa podieľa jedna z osôb stanovených vyššie, osoba ktorá mala preukázateľný konflikt záujmov týkajúci sa žiadateľa. V takomto prípade musí tento kontrolný orgán odkázať tohto žiadateľa na iný, odlišný kontrolný orgán, aby ho mohol certifikovať opätovne (recertification), pôvodný kontrolný orgán, ktorý nedodržel ustanovenia

o konflikte záujmov musí uhradiť náklady tejto novej certifikácie z vlastných zdrojov kontrolnému orgánu novému. Bez zaujímavosti nie je ani je povinnosť kontrolných orgánov robiť „dobré meno“ svojej práci a taktiež označeniu „organic“. Vyžaduje sa totiž zdržanie sa od nepravdivých alebo zavádzajúcich tvrdení týkajúcich sa vlastného statusu, akreditačného programu pre kontrolné orgány spadajúce pod ministerstvo poľnohospodárstva, alebo podstaty a kvality produktov pod označením „organic“. Úzky vzťah spolupráce s úradníkmi ministerstva dokazuje ďalšia z povinností kontrolného orgánu voči nemu, je totiž daná oznamovacia povinnosť kontrolných orgánov orgánom štátnej správy vo veci zamietnutia certifikácie, oznámenia o nezrovnalostiach (notification of noncompliance), oznámenia o napravení týchto nezrovnalostí, návrh pozastavenia certifikácie, zrušenia certifikácie, musí tak učiniť zároveň s vydaním príslušného dokumentu. Každoročne do druhého januára musí kontrolný orgán odoslať zložkám ministerstva zoznam všetkých ktorým certifikát udelil v predchádzajúcom roku. Pre účely inšpekcií a kontrol na mieste, musí kontrolný orgán vybaviť pracovníka povereného týmito kontrolami informáciami z posledných kontrol vykonaných na príslušnom mieste, správami predošlých inšpektorov, rozhodnutiami ktoré títo inšpektori urobili, požiadavkami ktoré sú potrebné pre odstránenie menej podstatných chýb (minor noncompliances). Pri prijímaní žiadostí kontrolný orgán nesmie robiť rozdiely, musí teda prijať žiadosti ktoré spadajú do jeho kompetencie a pod jeho administratívne kapacity, musí ich prijímať bez ohľadu na to či žiadateľ je alebo nie je v špecifickej organizácii alebo združení. Pri svojej činnosti musí preukázať kompetencie a schopnosti dodržiavať štátny ekologický program stanovený jednotlivými štátmi federácie (state organic program) aby mohol v rámci neho potvrdzovať činnosti súvisiace s produkciou alebo spracovávaním a iným zaobchádzaním s ekologickou produkciou v týchto štátoch. V rámci svojej činnosti, je kontrolný orgán oprávnený založiť si vlastné logo a značku pod ktorou bude svoje kompetencie vykonávať, aby ten, kto bude produkovať ekologický tovar mohol preukázať s ktorým KO spolupracuje, nesmie však takéto použitie svojej značky vyžadovať ako podmienku udelenia certifikácie, taktiež nesmie vyžadovať aby použitie tejto značky bolo podmienkou pre praktiky, ktoré sa neuvádzajú v zákone alebo v reguláciách, s výnimkou ak sú takéto praktiky povolené v prísnejšej úprave jednotlivých štátov, schválenej ministrom poľnohospodárstva, v tom prípade môže

kontrolný orgán vyžadovať ako podmienku pre zavedenie svojej značky tieto prísnejšie požiadavky. Kontrolný orgán musí poskytnúť federálnym úradom alebo úradníkovi štátu v ktorom certifikáciu vykonáva kópiu príslušnej dokumentácie dotýkajúcej sa certifikácie osôb, a aktivít, pre prípad, že tento kontrolný orgán stratí svoju akreditáciu. Žiadny kontrolný orgán, či už je osoba verejného alebo súkromného práva, nesmie zamedziť prístup alebo odoprieť výhody vyplývajúce z národného ekologického programu na základe diskriminácie rasy, farby, národnosti, pohlavia, vierovyznania, veku, fyzického postihnutia, politického rozhodnutia, sexuálnej orientácie, alebo osobného alebo rodinného stavu.⁶²

3.6.3 Žiadosť o akreditáciu

Či už je žiadateľom o akreditáciu osoba súkromného alebo verejného práva, musí pri žiadaní o akreditáciu predložiť informácie a dokumenty ktoré sa od nej požadujú podľa §205.503 – 205.505 regulácií a zaplatiť poplatky. Na základe týchto informácií potom kompetentný pracovník ministerstva (administrator) rozhodne či žiadosti o akreditáciu má byť vyhovené. Osoba žiadajúca o akreditáciu musí predložiť orgánom ministerstva svoje obchodné meno, adresu sídla, adresu pre doručovanie poštových zásielok, mená osôb zodpovedných za každodennú činnosť žiadateľa, kontaktné údaje (telefónne čísla, fax, internetovú adresu), pre súkromnú osobu identifikačné číslo poplatníka daní, konkrétne oblasti pôsobnosti, (rastliny, voľne rastúce rastliny, dobytok, spracovanie ekologických produktov), územia výkonu pôsobnosti pre ktoré sa akreditácia požaduje, predpokladaný počet výkonov činností ktorý má byť certifikovaný týmto žiadateľom behom jedného roka, plán poplatkov za služby poskytované žiadateľom podľa regulácií. Osoby súkromného práva predkladajú dokumentáciu preukazujúcu právnu formu a organizačnú štruktúru, výpisy z obchodného registra, stanov, ustanovenia o členstve alebo vlastníctve a dátum ich vzniku. Žiadateľ taktiež musí oznámiť v ktorých štátoch federácie alebo zahraničných štátoch už ekologickú produkciu certifikuje, alebo štáty v ktorých túto produkciu certifikovať zamýšľa.⁶³

---

⁶²USA. Code of Federal Regulations. 7 C.F.R § 205.501 (h)(2005).

⁶³USA. Code of Federal Regulations. 7 C.F.R § 205.502 (2005).

3.6.4 Preukazovanie znalostí a odbornosti

Žiadateľ o akreditáciu predloží ministerstvu kópie svojich spôsobov a postupov ktorými vyhodnocuje, školí a dohliada nad svojim personálom. V tomto dokumente nesmie vynechať pomenovanie a zaradenie pracovníkov, ktorý sa zúčastňujú certifikačného procesu, vrátane úradníkov, inšpektorov, členov komisií ktoré posudzujú alebo vyhodnocujú predmetné činnosti, subdodávateľov prác, a všetkých tretích osôb, ktorých činnosti súvisia s činnosťami žiadateľa o akreditáciu. Preukazovanie odbornosti inšpektorov, pracovníkov, ktorý hodnotia a posudzujú žiadosti o certifikáciu, je nutné podporiť informáciami o kvalifikácií, skúsenostiach, školení a vzdelaní v oblasti ekologickej produkcie alebo ekologickom zaobchádzaní s touto produkciou. Títo pracovníci taktiež musia byť preškolený alebo ich školenie musí byť zamýšľané v oblasti implementácie predpisov (Act and Regulations) súvisiacich s činnosťou žiadateľa o akreditáciu. Procedúry ktoré sa používajú na hodnotenie a posudzovanie žiadostí o certifikáciu, rozhodovanie o tejto certifikácii a samotné vydávanie certifikátov, je taktiež potrebné zdokumentovať a odovzdať ministerstvu. Žiadateľ o akreditáciu, musí tiež predložiť dokumenty, ktoré majú zabrániť výskytu konfliktu záujmov, taktiež musí ministerstvo informovať o tom u ktorého subjektu aktuálne prebieha certifikačný proces a doložiť k nemu príslušnú dokumentáciu. Žiadateľ o akreditáciu sa musí zaručiť svojim podpisom , že bude dodržiavať ustanovenia zákona a regulácií (statement of agreement).Predpokladom potvrdenia akreditácie je okrem dodržiavania regulácií a splnenia náležitostí ktoré požadujú, aj povinnosť platiť poplatky.⁶⁴

3.6.5 Výročná správa, udržiavanie záznamov, obnova akreditácie

Kontrolný orgán predkladá pracovníkom ministerstva každoročne správu, spolu s ňou dokladá aj platby poplatkov vyžadované reguláciami. Po dobu piatich rokov musí kontrolný orgán uchovávať dokumentáciu a záznamy o svojich klientoch a žiadateľoch o certifikáciu, ktoré od nich dostal, po dobu desiatich rokov tie, ktoré vydal on. Jeden rok pred koncom doby na ktorú bol kontrolný orgán akreditovaný, je pracovník ministerstva povinný mu zaslať upozornenie o konci tejto lehoty a o tom kedy presne sa táto lehota končí, najneskôr však 6mesiacov pred dňom piateho výročia vydania

---

⁶⁴USA. Code of Federal Regulations. 7 C.F.R § 205.504 (2005).

akreditácie. Po obnovení akreditácie je tento dátum bezpredmetný a ak počas neho nastalo obnovenie akreditácie, tak sa na kontrolný orgán hľadí ako keby svoje oprávnenia vyplývajúce z akreditácie nikdy nestratil. Ak pracovník ministerstva zistí, že kontrolný orgán nespĺňa požiadavky zákona alebo regulácií, ktoré sa na neho vzťahujú, tak zahájí procedúru smerujúcu k pozastaveniu alebo zrušeniu akreditácie kontrolného orgánu. Žiadosť o dodatok k rozsahu akreditácie kontrolného orgánu, môže byť podaná v akomkoľvek čase trvania tejto akreditácie, je odoslaná príslušným federálnym úradom.⁶⁵

3.7 Podpora Ekologického poľnohospodárstva v USA

USA ponúka široké možnosti pomoci poľnohospodárstvu všeobecne, ale taktiež aj ekologickému poľnohospodárstvu ponúka zvláštne podpory. Zákonná podpora je upravená v množstve zákonov vyberiem z nich pár najzaujímavejších.

Marketing priamej komunikácie medzi farmárom a spotrebiteľom

V tomto zákone je upravený rozvoj priamych vzťahov medzi producentom potravín a konzumentom. Prostriedkom k docieleniu priamej väzby medzi farmárom a zákazníkom majú byť tzv. "farmárske trhy (farmer market)". K tomuto účelu je vyvinutý Program propagácie farmárskych trhov (farmer's market promotion program) ktorý je pod záštitou ministerstva poľnohospodárstva. Jeho cieľom je zvýšiť konzumáciu miestne vyprodukovaných potravín prostredníctvom komunitou podporovaného poľnohospodárstva, agroturistiky, alebo iných aktivít priamo zapájajúcich farmárov a zákazníkov⁶⁶. Týmto snahám vláda USA dáva aj finančnú podporu, ktorú môžu žiadať organizátori týchto farmárskych trhov, neziskové organizácie, miestne úrady. Výška týchto podpôr je priamo stanovená zákonom.

Jedlo pre mier

Zvyšková produkcia poľnohospodárstva USA sa má podľa tohto zákona distribuovať ďalej do sveta, z dôvodu prevencie hladu a podvýživy, propagácie udržateľného rozvoja poľnohospodárstva, medzinárodný obchod, taktiež kvôli prevencii konfliktov⁶⁷.

---

⁶⁵USA. Code of Federal Regulations. 7 C.F.R § 205.510 (2005).

⁶⁶USA. United States Code. 7 U.S.C. § 6519(b)(1) (2013).

⁶⁷USA. United States Code. 7 U.S.C. § 1691 (2013).

Konkrétne ekologickému poľnohospodárstvu je určený napríklad Program zdieľania nákladov na certifikáciu ekologických produktov (Organic Certification Cost Share Program)⁶⁸, ktorý upravuje podmienky podpory ekologickým poľnohospodárom, ktorý už sú minimálne raz certifikovaný. Tento program poskytuje podporu pri preplácaní nákladov na certifikáciu ekologických výrobkov do výšky 75% celkových nákladov certifikácie maximálne však 2250 USD na jeden certifikát. Producenti ekologickej výroby musia byť k preplateniu týchto nákladov spôsobilí, čiže ich certifikácia nesmie byť zrušená, či dočasne pozastavená. Finančnú pomoc ekologickým poľnohospodárom poskytuje aj oddelenie ministerstva poľnohospodárstva pod názvom služba zachovávaní prírodných zdrojov (Natural Resources Conservation Service). Pomoc z tohto oddelenia sa využíva na uľahčovanie implementácie praktík, ktoré pomáhajú udržiavať agroekosystémy⁶⁹.

3.8 Zhrnutie

Federálna Právna úprava EP v USA je obsiahnutá v dvoch predpisoch v ACT a REGULATIONS. Prvý menovaný predpis je rámcová úprava obsahujúca základné rysy, smerovanie a hodnoty ekologického poľnohospodárstva. V druhom predpise sú konkrétne pravidlá pre jednotlivé zložky EP, od definícií pojmov, cez konkrétne požiadavky, certifikáciu a označovanie až po zoznamy zakázaných a povolených látok. Ústredným federálnym orgánom v EP je ministerstvo poľnohospodárstva, ktoré udeľuje akreditácie kontrolným orgánom, ktoré následne certifikujú producentov a spracovateľov ekologickej produkcie. Označovaniu ekoproduktov a informovaniu spotrebiteľa je v úprave venovaný veľký priestor. Právna úprava je celistvá, veľmi podrobná, na nič nezabúda a je z nej badateľný záujem americkej spoločnosti o hodnoty ekologického poľnohospodárstva. Niekedy sa môže javiť ako administratívne náročná, avšak v takej citlivej problematike ako EP je to zrejme nevyhnutnosť. Najlepšie to posúdia konkrétni farmári. No veľký záujem o EP dokladajú programy rozvoja fariem, rančov, komunít, sú prispôsobené jednotlivým možnostiam ľudí, ktorí sa rozhodli

---

⁶⁸ U.S. Department of Agriculture Agricultural Marketing Service National Organic Program. Organic Certification Cost Share Programs. Cit. [2014-04-28]. Dostupné z: <http://www.ams.usda.gov/AMSV1.0/getfile?dDocName=STELPRDC5104675> .

⁶⁹ Natural Resources Conservation Service. NRCS Funding Opportunities. Cit. [2014-04-28] Dostupné z: <http://www.nrcs.usda.gov/wps/portal/nrcs/detail/national/programs/?cid=stelprdb1048817>.

podnikat' v EP⁷⁰. Americký Kongres v roku 2012 podporil program Iniciatíva výskumu poľnohospodárstva a potravín (Agriculture and Food Research Initiative) 262 miliónmi USD. V USA taktiež evidujeme nepreberné množstvo mimovládnych alebo neziskových organizácií akokoľvek sa zaoberajúcich ekologickým poľnohospodárstvom, napríklad: „Organic Consumers Association⁷¹“, „American Grassfed⁷²“, „US Wellness Meats“⁷³, ktoré majú dokonca vlastné štandardy o spásaní trávnatých plôch dobytkom a podporujú filozofiu proti zrnám (against grains). Takéto organizácie tam môžeme nájsť pri pohľade spektrom ekologického poľnohospodárstva prakticky v každej jeho oblasti, čo svedčí o obrovskej občianskej angažovanosti a podpore EP z pohľadu koncových užívateľov. Z právnej úpravy USA badať rešpekt k ekologickej poľnohospodárskej výrobe, no na druhej strane taktiež snahu o jej ochranu.

---

⁷⁰Margaret Krome, Teresa Maurer, Katie Wied, Building Sustainable Farms, Ranches and Communities. Cit [2014-04-26], dostupné z: https://attra.ncat.org/guide/Building_Sustainable.pdf.

⁷¹<http://www.organicconsumers.org/>.

⁷²<http://www.americangrassfed.org/>.

⁷³<http://www.grasslandbeef.com/StoreFront.bok>.

4 Ekologické poľnohospodárstvo v Českej republike

4.1 Vznik ekologického poľnohospodárstva v Českej republike, súčasný stav.

V Českej republike bol vznik ekologického poľnohospodárstva podmienený v prvom rade zhoršujúcim sa zdravotným stavom obyvateľstva, ktorý začal vzbudzovať záujem o zdravú výživu, kvôli jej priamemu vplyvu na zdravotný stav. Prvé obdobie prechodu na ekologické poľnohospodárstvo bolo vyhlásené ešte pred rokom 1989 v troch ekologických podnikoch: JZD Dubicko, Nové Losiny v Jeseníkoch a Starý Hrozenkov v Bielych Karpatách⁷⁴. Po roku 1990 boli prijaté rámcové smernice IFOAM, začali vznikať aj prvé zväzy ekologických poľnohospodárov, najväčší a najstarší z nich „PRO - BIO“ funguje dodnes. V Českej republike podľa posledných štatistických údajov dominujú čo sa výmery obhospodarovanej ekologickej pôdy týka trvalé trávnaté porasty. Z celkovej výmery 482 927 ha ekologicky obhospodarovanej pôdy pripadá na trvalé trávnaté porasty 398 060 ha. Ekologickému poľnohospodárstvu tak dominujú horské a podhorské oblasti, kde pôsobia podniky predovšetkým zamerané na údržbu krajiny a podniky zamerané na chov hovädzieho dobytku bez trhovej produkcie mlieka. Naopak ornej pôdy obhospodarovanej ekologicky bol zaznamenaný medziročný pokles z 59 281 ha v roku 2011 na 58 489 ha v roku 2012.⁷⁵ Ďalšími druhmi pôd obrábanými v ekologickom poľnohospodárstve sú trvalé kultúry či už sú to sady, vinice alebo chmeľnice. Je smutné, že aj dnes končí značná časť komodít vyprodukovaná v ekologickom poľnohospodárstve na trhu ako produkcia konvenčná. Vinu na tom má predovšetkým slabá distribučná sieť a nedostatok subjektov spracujúcich bioprodukty. Trh s bioproduktmi je však značne nevyvážený, najmä v živočíšnej výrobe, kde napríklad chov oviec v ekologickom poľnohospodárstve predstavuje 42,3% z celkového počtu hospodárskych zvierat, no na druhej strane hydina zanedbateľné 0,2% a ošípané

---

⁷⁴ŠARAPATKA, B. URBAN, J. a kolektiv.: Ekologické zemědělství v praxi, PRO-BIO svaz ekologických zemědělců Šumperk 2006, str. 41.

⁷⁵ Ústav zemědělské ekonomiky a informací. Statistická šetření ekologického zemědělství – Základní statistické údaje (2012) str.14 cit. [2014-04-24]. Dostupné na: http://eagri.cz/public/web/file/284641/Zprava_EZ_2012_final.pdf.

len 0,1% celkového počtu ošípaných chovaných v ČR v režime EP.⁷⁶ Podľa Šarapatku sú hlavnou motiváciou pre prechod na ekologické poľnohospodárstvo dotácie.

4.2 Právna úprava ekologického poľnohospodárstva v EÚ

V Českej republike je ekologické poľnohospodárstvo upravené primárne právom Európskej únie:

- a) Nariadením Rady (ES) 834/2007 o ekologickej výrobe a označovaní ekologických produktov, ktorým sa zrušuje nariadenie (EHS) č. 2092/91
- b) Nariadením komisie (ES) 889/2008, ktorým sa ustanovujú podrobné pravidlá implementácie nariadenia Rady (ES) č. 834/2007 o ekologickej výrobe a označovaní ekologických produktov v znení :

-Nariadenia Komisie (ES) č. 710/2009, ktorým sa ustanovujú pravidlá chovu akvakultúrnych živočíchov a pestovania morských rias pravidlami ekologickej poľnohospodárskej výroby.

-Nariadenia Komisie (ES) č. 1254/2008 s ustanoveniami pre biokvasnice, pre používanie krmiva z obdobia konverzie pri kŕmení ekologických zvierat, farbenie varených biovajec.

- c) Nariadením Komisie (ES) č.1235/2008, ktorým sa ustanovujú podrobné pravidlá vykonávania nariadenia Rady (ES) č. 834/2007, pokiaľ ide o opatrenia týkajúce sa dovozu ekologických produktov z tretích krajín

4.3 Národné predpisy ekologického poľnohospodárstva v ČR

Právne predpisy európskej únie sú v Českej republike špecifikované pomocou národných právnych predpisov, konkrétne:

- a) Všeobecnými právnymi predpismi – občianskym zákonníkom, obchodným zákonníkom, daňovými zákonmi, zákonom o správnych poplatkoch,
- b) Samostatným zákonom – zákon 242/2000 o ekologickej poľnohospodárskej výrobe

---

⁷⁶Ústav zemédelské ekonomiky a informácií. Statistická šetření ekologického zemédelství – Základní statistické údaje (2012) str.21 cit. [2014-04-24]. Dostupné na: http://eagri.cz/public/web/file/284641/Zprava_EZ_2012_final.pdf

- c) Vykonávacím predpisom – vyhláškou č.16/2006 ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona o ekologickom poľnohospodárstve
- d) Metodický pokyn č. 1/2012 ktorým sa stanovujú špecifické pravidlá pre registráciu subjektov do systému ekologického poľnohospodárstva, prechodné obdobie, skracovanie a predlžovanie prechodného obdobia.

4.4 Kontrola v ekologickom poľnohospodárstve

Za dodržiavanie pravidiel stanovených zákonom a nariadeniami rady a komisie je zodpovedné ministerstvo poľnohospodárstva ČR. Zákon však ministerstvu umožňuje na základe výberového konania uzavrieť zmluvu, na základe ktorej je poverená osoba oprávnená vydávať osvedčenia o pôvode bio produktu, vykonávať kontroly alebo ďalšie úlohy vymedzené v zákone. Zákon bližšie určuje kvalifikačné požiadavky na túto osobu, môže sa jednať o osobu fyzickú alebo právnickú. V Českej republike sú týmito kontrolami poverené nasledujúce súkromné organizácie:

1. KEZ o.p.s.
2. ABCERT AG organizační složka
3. BOKONT CZ s.r.o.
4. Bureau Veritas Czech republic, spol. s r.o, tento organizácia má k 2.1.2014 však uzavretú zmluvu o kontrole len s jediným subjektom.

A jedna organizácia štátna:

Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský,

Tento ústav zaisťuje úradnú kontrolu podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č 882/2004 o úradných kontrolách za účelom dodržovania právnych predpisov týkajúcich sa krmív, potravín a pravidiel o zdraví zvierat a starostlivosti o zvieratá.⁷⁷

Kvôli plynulému chodu a fungovaniu ekologických poľnohospodárskych podnikov a taktiež priebehu kontrol sú v nariadeniach rady a komisie zakotvené niektoré vzájomné práva a povinnosti ktoré musia subjekty tohto právneho vzťahu dodržiavať. Jedná sa napríklad o oznamovaciu povinnosť kontrolovaného

---

⁷⁷ Ministerstvo Zemědělství České Republiky. Kontrolní organizace. Cit. [2014-04-26], dostupné na: <http://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/ekologicke-zemedelstvi/kontrola/>.

hospodárskeho subjektu. Oznamuje sa adresa, názov subjektu, umiestnenie zariadenia, pozemkov, povaha činností vykonávaných kontrolovaným subjektom atď. Raz za rok sa pristupuje k fyzickej kontrole subjektu. Vedľa ohlásených kontrol vykonávajú aj kontroly neohlásené. Ak má kontrolór podozrenie na porušenie ustanovení právnych predpisov, v použití zakázaných látok, alebo inej kontaminácii ekologickej produkcie, je povinný odobrať vzorky za účelom potvrdenia či vyvrátenia možnosti kontaminácie. Za týmito účelmi musí kontrolovaný subjekt povoliť vstup kontrolórom do svojich objektov a zariadení, umožniť prístup k účtovným dokladom, poskytnúť nevyhnutné informácie k tomu aby kontrolór mohol kontrolu vykonať.⁷⁸ Zvláštnosťami sa prezentujú jednotlivé kontroly v závislosti od kontrolovaného predmetu, teda či sa kontrolujú rastliny, hospodárske zvieratá a živočíšne produkty, alebo iná produkcia ekologického podniku. Prísnejšia kontrola a evidencia sa vyžaduje u hospodárskych zvierat. Každý kus totiž musí byť označený, musí sa o ňom viesť záznam v registri, ktorý je v priestoroch hospodárskeho podniku, tento zoznam musí byť neustále k dispozícii kontrolórom. Háklivé je taktiež používanie veterinárnych prípravkov, ich použitie musí povinný hospodársky subjekt bezodkladne nahlásiť kontrolórom. V prípade ak kontrolór zistí porušenie zákona môže uložiť povinnému subjektu pokutu až do výšky 50 000 Kč u ekologického producenta a až do 1 000 000 Kč u výrobcu biopotravín. Priestupky na úseku ekologického poľnohospodárstva sú taxatívne vypísané v zákone o ekologickom poľnohospodárstve.⁷⁹

Konflikt záujmov

Zákon akoby predpokladal istú blízkosť osôb kontrolovaných a kontrolujúcich, snažiac sa zamedziť konfliktu záujmov zákonodarca zakotvil doň ustanovenia ktoré majú predchádzať prípadnému poškodeniu alebo zavádzaniu koncového spotrebiteľa. Administratívne a taktiež náročnejšie pre prax sa javia najmä ustanovenia §29 odst.4, kde sa zákonodarca neprezentuje prílišnou dôverou voči obom stranám vzťahu kontrolór – poľnohospodár.

---

⁷⁸ Nariadenie Komisie 889/2008/ES zo dňa 5. Septembra 2008, ktorým sa ustanovujú podrobné pravidlá implementácie nariadenia Rady (ES) č. 834/2007 o ekologickej výrobe a označovaní ekologických produktov so zreteľom na ekologickú výrobu, označovanie a kontrolu. čl. 63-66. In: EUR-lex [právny informačný systém]. Úrad pre publikácie Európskej únie. Cit. [2014-04-29]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>

⁷⁹ Zákon č. 242/2000 o ekologickom zemiedelství, v znení neskorších predpisov § 33 In: ASPI [právny informačný systém]. Wolters Kluwer ČR. Cit. [2014-03-29].

4.5 Konkrétne požiadavky na poľnohospodárov

Vzhľadom na jeden zo samotných účelov ekologického poľnohospodárstva, ktorým je minimalizovať metódy chemickej regulácie v produkcii a nahradiť ich prirodzenými biologickými postupmi sú niektoré látky pre použitie v ekologickom poľnohospodárstve zakázané.

Požiadavky pre pestovanie rastlín

Ak sa ekologický podnikateľ rozhodne pre pestovanie rastlín, musí obrábať pôdu šetrným spôsobom, zlepšovať pôdne fyzikálne vlastnosti, úrodnosť, používať hnojivá a iné pomocné látky ktoré sú povolené v ekologickom poľnohospodárstve. Zaujímavou a inovatívnou skutočnosťou je, že zákon požaduje po ekologickom poľnohospodárovi aby plodiny striedal, kvôli znižovaniu populačnej hustoty pliev.⁸⁰ Nariadenie rady 834/2007 túto metódu konkretizuje a upresňuje, že by v tomto striedaní nemali byť opomínané strukoviny a zelené plodiny využívané ako zelené hnojivo.⁸¹ Táto metóda je napríklad jednou zo základných metód permakultúry.⁸² Na druhej strane požiadavka zákona na ekologického poľnohospodára aby písomne oznamoval kontrolnému orgánu svoj plán na pestovanie rastlín, s rozvrhnutím na konkrétne pozemky sa zdá byť byrokraticky nadbytočná a neperspektívna, keďže poľnohospodár sa môže rozhodnúť aj pre pestovanie iných plodín v priebehu tohto obdobia, čo ho iste bude obmedzovať v napredovaní a v maximalizácii efektivity pri využívaní pozemku.

Chov hospodárskych zvierat

„Vedecké skúmania jednoznačne poukazujú na to, že zdravé kŕmenie dáva zdravé mäso. Kŕmenie v lete trávou, v zime vlastným ekologickým senom a materské mlieko teliat zabezpečujú vysokú výživnú hodnotu mäsa. Len príroda bez zásahov do prirodzenej výživy dáva taká kvalitný produkt.“⁸³ Ekologický poľnohospodár, ktorý sa

⁸⁰Zákon č. 242/2000 o ekologickém zemědelství, v znení neskorších predpisov § 11 odst.1 písm. f) In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR. Cit. [2014-03-29].

⁸¹ NARIADENIE RADY (ES) č. 834/2007 z 28. júna 2007 o ekologickej výrobe a označovaní ekologických produktov, ktorým sa zrušuje nariadenie (EHS) č. 2092/91 Čl. 12 odst 1 písm. b) nariadenia rady 834/2007. In: EUR-lex [právny informačný systém]. Úrad pre publikácie Európskej únie. Cit. 2014-04-29]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>

⁸² Permakultúra je systém dizajnu. Dizajnujú sa ľudské obydliá, poľnohospodárska pôda, oševné postupy atď.

⁸³ KRETTNER, A.: Manažment a marketing ekologického hovädzieho mäsa. In: Manažment a ekonomika ekologickej poľnohospodárskej výroby. zborník príspevkov z medzinárodného vedeckého seminára, Liptovská Teplička, 13. september 2005. - Nitra : Slovenská poľnohospodárska univerzita, 2005, s. 94-98

rozhodne pre chov zvierat v režime ekologického poľnohospodárstva by si mal byť vedomý toho, že zaobchádza so živými tvormi, mal by si toho byť vedomý podstatne viac, než poľnohospodár konvenčný. Túto potrebu odráža aj zákon o ekologickom poľnohospodárstve, ktorý akcentuje zdravie, prirodzené podmienky chovu, pohodu, ochranu pred utrpením, k čomu zaiste prispieva chov druhov a plemien adaptovaných na konkrétne lokálne podmienky. Preto by mala byť prednosť daná domorodým plemenám a líniam.⁸⁴ Živočíšna produkcia je zakázaná, ak subjekt vlastníci hospodárske zvieratá nevlastní zároveň aj hospodársku pôdu, alebo nemá uzavretú dohodu o spolupráci s iným hospodárskym subjektom ekologicky hospodáriacim. Právne predpisy akcentujú v prvom rade voľný pohyb zvierat, vo vhodných prírodných podmienkach. Ustajnenie je podružné u druhov, ktoré to vyžadujú, zvieratá ktorým je umožnené žiť vonku ustajnenie nepotrebujú. V stajniach sa dbá o to aby sa zvieratá mohli voľne pohybovať v stoji, ľahnúť si podľa potreby, pretiahnuť sa, zatrepotať krídlami. Rozdielne úprava prirodzene pristupuje k ustajneniu podľa toho či sa jedná o cicavce, hydinu, alebo iný druh hospodárskych zvierat. Tak napríklad prasatám musí byť umožnené rýpať, keďže je to ich prirodzená potreba, pre hydinu je vylúčený klietkový chov, známy z veľkochovov, kde na 600cm² pripadá jedna nosnica, pre predstavu, je to plocha menšia ako papier A4 ktorý držíte v rukách, ak by sme to porovnali s človekom ktorého hmotnosť je zhruba 25x vyššia, je to ako keby ste prežili svoj život na ploche 1,5m². Ekologický chov hydiny predpokladá voľný výbeh, zabezpečovanie prirodzených potrieb, v hydinárni podstielku z prirodzených materiálov, dostatočný časový interval bez umelého osvetlenia, t.j. min 8 hodín kvôli spánku a odpočinku. V praxi môže priniesť problémy výklad niektorých ustanovení právnych predpisov upravujúcich ekologické poľnohospodárstvo. Tak napríklad ustanovenie článku 17 nariadenia komisie 889/2008 stanoví: „*Hospodárske zvieratá z neekologického chovu môžu byť umiestnené v tom istom poľnohospodárskom podniku za predpokladu, že sa chovajú vo výrobných jednotkách, kde budovy aj pozemky sú jednoznačne oddelené od jednotiek vyrábajúcich v súlade s pravidlami ekologickej*

---

⁸⁴Nariadenie Komisie 889/2008/ES zo dňa 5. Septembra 2008, ktorým sa ustanovujú podrobné pravidlá implementácie nariadenia Rady (ES) č. 853/2007 o ekologickej výrobe a označovaní ekologických produktov so zreteľom na ekologickú výrobu, označovanie a kontrolu. Čl.8 In: EUR-lex [právny informačný systém]. Úrad pre publikácie Európskej únie. Cit. [2014-04-29]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

výroby, a že ide o odlišné druhy zvierat.“ Čo znamená jednotky jednoznačne oddelené od jednotiek vyrábajúcich s pravidlami ekologickej výroby, môže každý subjekt, ktorého sa to bude týkať vyložiť rôzne. Je iste možné si predstaviť že jeden subjekt bude považovať jednoznačne oddelené jednotky oddelené stavebne, teda pevnou stenou, na druhej strane to môže byť pletivo alebo drevený plot kde môže dôjsť k interakcii zvierat z rôznych spôsobov chovu. Ďalšie ustanovenia tohto článku tiež vzbudzujú pochybnosti v jasnosti výkladu, ktorý bude musieť byť riešený prípad od prípadu teda kazuisticky. Podľa Šarapatku sú v ekologickom poľnohospodárstve prvoradá pohoda a kvalita života zvierat a až druhoradá je produkcia.

Prevenca nález a veterinárna starostlivosť

Jedno z najzákladnejších pravidiel a teoretických koncepcií ekologického poľnohospodárstva je to, že zvieratá v ňom chované budú žiť a rozmnožovať sa prirodzenými spôsobmi. Z tohto titulu je zakázané používať v ňom látky určené k stimulácii rastu alebo produkcie, vrátane antibiotík, hormonálnych látok s cieľom zasahovať do ruje, alebo umelo riadiť reprodukciu.

Rozdielom oproti konvenčnému poľnohospodárstvu vo veterinárnej starostlivosti badať predovšetkým v látkach ktoré veterinár používa na liečenie zvierat, v poľnohospodárstve ekologickom sa pred syntetickými látkami a antibiotikami dáva prednosť fytotherapeutickým prípravkom a homeopatikám. Samozrejme ak sa týmito látkami liečiť dá, subsidiárne potom prichádza v úvahu použitie bežných veterinárnych prípravkov. Ak je však konkrétne zviera náchylné a jeho liečba si vyžaduje maximálne rok, počas ktorého sú používané syntetické látky a antibiotiká na jeho liečenie, nemôže byť toto zviera alebo produkt z neho predávané ako ekologické, čo sa javí rozumným vzhľadom na zmysel ekologickej produkcie a jej prínos pre životné prostredie a pre človeka.

4.6 Požiadavky pri výrobe a spracovávaní bio potravín

Byrokraticky iste náročný no potrebný je proces evidovania krmív, liečiv, ktoré ekologický podnikateľ použil u chovaných zvierat, pestovaných plodín. Evidenciu je povinný viesť nielen ekologický podnikateľ, ale aj osoby ktoré biopotraviny vyrábajú alebo uvádzajú do obehu, samozrejme je to iný druh evidencie, tieto subjekty sú povinné evidovať druh, množstvo, a odberateľov bioproduktov a biopotravín.

Nadštandardné opatrenia a pravidlá vychádzajúce zo zákona a európskych predpisov sa netýkajú len produkcie biopotravín, no aby táto nestratila zmysel, musia sa týkať aj subjektov, ktoré s touto produkciou prichádzajú do styku a snažia sa ju uvádzať do obehu. Z tohto dôvodu existuje zákonná povinnosť osôb, ktoré ďalej spracúvajú a vyrábajú bioprodukcii ohlásiť túto skutočnosť ministerstvu poľnohospodárstva, taktiež musia ministerstvu poskytnúť identifikačné a kontaktné údaje a spôsob a povahu akou budú biopotraviny vyrábať. Snaha je predovšetkým o to aby biosurovinami neboli pri preprave, výrobe a spracovávaní kontaminované zakázanými látkami, preto musí výrobca biopotravín zaistiť, aby nedošlo k ich zmiešaniu s inými produktmi, priestorovo oddeľovať produkciu konvenčnú a bio.

4.7 Označovanie dovoz a vývoz biopotravín

Aby sa dala bioprodukcii rozlíšiť od produkcie konvenčnej aj navonok a laicky, je potrebné ju nejakým spôsobom označiť a zvýrazniť jej ekologický pôvod, k tomuto účelu sa používa názov „bio“ a ak povaha produktu dovoľuje, tak aj grafický znak. Aby produkt mohol byť označený ako bio, musí mu predchádzať osvedčenie zo strany ministerstva poľnohospodárstva, bez tohto osvedčenia je zakázané značku bio používať.⁸⁵ Po spracovaní bioproduktu sa z neho stáva biopotravina, pre biopotravinu platia mierne odlišné pravidlá ako pre bioprodukt. Aby sa obmedzila strohosť a prísnosť zákona, je odchýlka pre možnosť použiť označenie alebo grafický znak bio stanovená na 95%, ak sa hmotnostný podiel bioproduktu v potravine pohybuje v rozmedzí 70-100% tak sa stále jedná o biopotravinu, no percentuálny podiel ekologickej zložky musí byť na obale presne uvedený.⁸⁶ Toto ustanovenie vyvoláva isté pochybnosti o pôvode spracovaných biopotravín, respektíve ich častí a to nie malej, nabáda spotrebiteľa, ktorý sa o ňom dozvie voliť nespracované, surové bioprodukty, ktorých zložením a pôvodom si môže byť istý. V súčasnom globalizovanom a ekonomicky otvorenom svete je náročné, priam nemožné pokryť životné potreby obyvateľstva jednej krajiny z jej vlastných zdrojov, o poľnohospodárskej produkcii a obzvlášť ekologickej to platí dvojnásobne. Z tohto dôvodu je potrebné kontrolovať a venovať pozornosť dovozným artiklom, zvlášť v tak citlivej oblasti ako ekologické poľnohospodárstvo. Keďže žijeme

---

⁸⁵Zákon č. 242/2000 o ekologickom zemědělství, v znení neskorších predpisov § 23 odst. 2. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR. Cit. [2014-03-29].

⁸⁶Zákon č. 242/2000 o ekologickom zemědělství, v znení neskorších predpisov § 24 odst. 3 In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR. Cit. [2014-03-29].

v európskom spoločenstve a medzinárodnými záväzkami sme sa zaviazali plniť povinnosti z toho vyplývajúce a zároveň využívať práva ktoré poskytuje. Pravidlá dovozu a vývozu do európskeho spoločenstva z tretích zemí určujú nariadenia rady a komisie: Nariadenie rady 834/2007, Nariadenie Komisie 889/2008, Nariadenie Komisie 1235/2008

Nariadenie Komisie č. 1235/2008 ktorým sa ustanovujú podrobné pravidlá vykonávania nariadenia Rady (ES) č. 834/2007, pokiaľ ide o opatrenia týkajúce sa dovozu ekologických produktov z tretích krajín. Fakt, že je problematike dovozu venované samostatné Nariadenie Komisie, svedčí o jej dôležitosti. Nariadenie sa venuje prevažne byrokratickému určovaniu podmienok, ktoré musia stanovené osoby splniť, v prípade, že sa chcú stať kontrolovanými alebo kontrolujúcimi subjektmi, v dvoch článkoch sa venuje samotnej kontrole.

Je však náročné takúto kontrolu udržiavať, pretože do tohto procesu vstupuje viacero premenných, medzi nimi kontrola a ľudský faktor z krajín dovozu. Javí sa nemožné aby spoločenstvo malo priamy dosah a kontrolovalo produkciu a výrobky z nej v tretích krajinách na celom svete, preto je tento vzťah založený z veľkej časti na dôvere k orgánom kontrolujúcim ekologickú produkciu v tretích krajinách, dovozcom, subjektom ktorým sa vydáva osvedčenie. Kontrolné subjekty sú schvaľované podľa európskej normy EN 45011, alebo pokynu ISO 65.⁸⁷ Snahu o ich dôveryhodnosť je badať v tom, že podliehajú dohľadu, prehodnocovaniu činností za dlhšie časové obdobia zo strany akreditačného subjektu. Jedná sa v podstate o kontrolu kontrolného subjektu.: „*Komisia pri skúmaní žiadostí o uznanie vyzve štátnu inšpekčnú organizáciu alebo súkromnú inšpekčnú organizáciu, aby poskytla všetky potrebné informácie. Komisia môže tiež poveriť expertov, aby na mieste preskúmali pravidlá výroby a kontrolné činnosti, ktoré v tejto tretej krajine vykonáva dotknutá štátna inšpekčná organizácia alebo súkromná inšpekčná organizácia. Uzané štátne inšpekčné organizácie alebo súkromné inšpekčné organizácie poskytujú posudky vydané akreditačným orgánom prípadne príslušným orgánom, ktoré sa týkajú pravidelného hodnotenia na mieste, dohľadu a viacročného reakreditačného posudzovania ich činností. Komisia na základe*

---

⁸⁷NARIADENIE RADY (ES) č. 834/2007 z 28. júna 2007 o ekologickej výrobe a označovaní ekologických produktov, ktorým sa zrušuje nariadenie (EHS) č. 2092/91. Čl. 12 odst 1 písm. b) nariadenia rady 834/2007. Čl. 32. Odst. 2 In: EUR-lex [právny informačný systém]. Úrad pre publikácie Európskej únie. Cit. [2014-03-29]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>

posudkov a s pomocou členských štátov zabezpečí primeraný dohľad nad uznanými štátnymi inšpekčnými organizáciami a súkromnými inšpekčnými organizáciami tak, že ich uznanie pravidelne preskúma. Druh dohľadu sa určí na základe hodnotenia rizika výskytu nezrovnalostí alebo porušení ustanovení uvedených v tomto nariadení.“⁸⁸ Cez všetky snahy o podchytenie kontrol rôznorodými subjektmi, potom zjavne ostáva koncovému spotrebiteľovi bioproduktov a biopotravín, ku ktorého prospechu by koniec koncov právna úprava mala byť smerovaná, len veriť, že ekologický poľnohospodári naprieč svetom hospodária ekologicky nie kvôli prestíži, alebo ziskom, že nepodvádzajú pri každej novej príležitosti a že sú vo svojej práci dôslední a poctiví a ekologicky hospodária z presvedčenia. Táto predstava je značne utopická, preto sa zaujímavou javí myšlienka konzumovať potraviny z lokálnych zdrojov. Pojatie tejto koncepcie, ktorej výhody značne prevyšujú nevýhody, sa zdá byť prínosné nielen pre spotrebiteľa, ktorý je geneticky uspošobený prijímať potravu prevažne zo svojho podnebného pásma, nakoľko globalizácia sveta v mierke v akej ju poznáme dnes je v porovnaní s ľudskou evolúciou podstatne kratšia, no v neposlednom rade aj pre životné prostredie. Zaujímavú štúdiu s touto tematikou pod názvom „*Local food systems, concepts, impacts and issues*“ vypracovalo ministerstvo poľnohospodárstva USA.⁸⁹

4.8 Prechod podniku na ekologické poľnohospodárstvo

Každý kto sa rozhoduje a zvažuje prechod na ekologické poľnohospodárstvo by si mal predtým zvážiť klady a zápory takéhoto prechodu vzhľadom na podmienky v ktorých sa nachádza. V tomto rozhodovaní takejto osobe môžu byť nápomocní skúsenejší poľnohospodári, ktorí už ekologicky podnikajú, poprípade združenia poľnohospodárov. Ako by mohol takýto prechod vyzeráť približuje možným záujemcom šarapatka v knihe ekologické zemeľdelství v praxi.⁹⁰

⁸⁸ NARIADENIE RADY (ES) č. 834/2007 z 28. júna 2007 o ekologickej výrobe a označovaní ekologických produktov, ktorým sa zrušuje nariadenie (EHS) č. 2092/91. Čl. 33 odst 3 Nariadenia Rady 834/2007. In: EUR-lex [právny informačný systém]. Úrad pre publikácie Európskej únie. Cit. [2014-03-29]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>

⁸⁹ United States department of agriculture. Locals food systems concepts, impacts, and issues. Cit. [2014-03-29]. Dostupné z: <http://permanent.access.gpo.gov/lps125302/ERR97.pdf>.

⁹⁰ŠARAPATKA, B. URBAN, J. a kolektiv.: Ekologické zemeľdelství v praxi, PRO-BIO svaz ekologických zemeľdelcu Šumperk 2006. Str. 466

Ak sa už nádejný kandidát na ekologického poľnohospodára rozhodne, že chce v tejto oblasti podnikat', musí vypracovať projekt prechodu na ekologické poľnohospodárstvo, buďto v rastlinnej alebo živočíšnej výrobe.

Osoba ktorá sa rozhodne ekologicky hospodáriť či už v rastlinnej, živočíšnej alebo kombinovanej výrobe, je povinná podať ministerstvu žiadosť o registráciu pre ekologické poľnohospodárstvo na ekofarme. žiadosť o registráciu musí obsahovať informácie o žiadateľovi, o priestoroch a pozemkoch na ktorých mieni hospodáriť s výpismi z katastra nehnuteľností, ďalej údaje závislé od druhu hospodárenia, ktorým žiadateľ bude hospodáriť. Podáva ju žiadateľ ministerstvu poľnohospodárstva ČR, žiadosť musí obsahovať informácie o tom kto žiadosť podáva (žadateľ) .Podmienky prechodu na ekologické poľnohospodárstvo sú prispôsobené tomu, aby premena poľnohospodárskej výroby prebehla bez negatívnych dopadov a vplyvov predchádzajúcej poľnohospodárskej činnosti na pôdu na ktorej sa má takto hospodáriť. Dĺžka tzv. prechodného obdobia činí 2 roky u ornej pôdy, lúk a pasienok, 1 rok u pastvín a výbehu pre prežúvavce, 3 roky pre trvalé kultúry (vinice, sady, chmeľnice).⁹¹ O žiadosti rozhoduje ministerstvo poľnohospodárstva a to tak že buď do 30 dní od ukončenia prechodného obdobia rozhodne o registrácii žiadateľa pre pestovanie rastlín, alebo chov hospodárskych zvierat, ak žiadateľ splnil všetky požiadavky zákona a neodchýlil sa od plánu hospodárenia, ktorý mal vo svojom projekte alebo žiadosť zamietne, ak žiadateľ nespĺnil požiadavky zákona. Ministerstvo môže taktiež rozhodnúť o zrušení registrácie na žiadosť ekologického podnikateľa, po hrubom porušení zákonných podmienok, alebo z ďalších zákonom stanovených podmienok.

4.9 Podpora ekologického poľnohospodárstva v Českej republike

Podpora ekologického poľnohospodárstva je v ČR upravená európskymi a vnútroštátnymi predpismi. Každý rok vydáva štátni zemédelský intervenční fond príručku pre žiadateľov⁹², ktorá uľahčuje orientáciu v dotáciách z európskych zdrojov. Taktiež sa zjednotila žiadosť pre dotácie v ekologickom poľnohospodárstve, v minulosti

---

⁹¹Zákon č. 242/2000 o ekologickém zemědělství, v znení neskorších predpisov § 7 odst. 2 In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR. Cit. [2014-03-29].

⁹² Státní zemědělský a intervenční fond. Příručka pro žadatele. Cit. [2014-04-26]. Dostupné z: http://www.szif.cz/irj/portal/anonymous/CmDocument?rid=%2Fapa_anon%2Fcs%2Fdokumenty_ke_stazeni%2Fsaps%2F03%2Fvpv%2F1381133163137.pdf

sa podávala žiadosť na každý druh obhospodarovanej pôdy samostatne. K podpore je potrebné podať žiadosť o podporu podľa operačného programu v ktorom sa o podporu žiada. Podľa metodického pokynu Metodika k provádění nařízení vlády č. 79/2007 Sb., o podmínkách provádění agroenvironmentálních opatření, ve znění pozdějších předpisů⁹³, je ekologické poľnohospodárstvo jedným z agroenvironmentálnych opatrení, ktoré sú šetrné k životnému prostrediu. Dotácie sú teda poskytované ekologickým poľnohospodárom ako súčasť programu rozvoja agroenvironmentálnych opatrení, ktorý patrí do osy II⁹⁴. Programu rozvoja vidieka v ČR na obdobie 2007-2013, ktorý je dobiehajúcim operačným programom. Operačný program rozvoje vidieka ČR na obdobie 2014-2020, ktorý bol schválený koncom roka 2013. Upravujú ho nariadenia európskeho parlamentu a rady, ktoré sa dajú nájsť na stránkach českého ministerstva poľnohospodárstva⁹⁵

Vnútroštátna podpora

Česká republika podporuje ochranu životného prostredia aj zo zdrojov národného rozpočtu. K tomu je určená rada programov, EP sú poskytované dotácie v programe „Dotace v zemědělství a potravinářství“. Bližšie špecifikované poskytovanie vnútroštátnych dotácií, obsahuje dokument vydaný ministerstvom poľnohospodárstva s názvom „Zásady, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotací pro rok 2014 na základě § 2a, § 2d zákona č. 252/1997 Sb. o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů“⁹⁶. Tento dokument naplňa požiadavky akčného plánu ekologického poľnohospodárstva na roky 2011-2015⁹⁷. Od roku 2009 je v ČR vyplácanie dotácií podmienené požiadavkami uvedenými v osemnástich aktoch (smerníc a nariadení), ktoré zahŕňajú zdravie ľudí, zvierat, rastlín, dobrých životných

---

⁹³Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova. Metodika k provádění nařízení vlády č. 79/2007 Sb., o podmínkách provádění agroenvironmentálních opatření, ve znění pozdějších předpisů. Cit 2014-04-26 dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/154584/metodika_AEO_2012_web.pdf

⁹⁴ Ministerstvo zemědělství České Republiky. OSA II. Cit. 2014-04-26 dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2007/opatreni-osy-ii/>

⁹⁵ Ministerstvo zemědělství České Republiky. Legislativa EU. Cit. 2014-04-26, dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2014/legislativa/legislativa-eu/>.

⁹⁶ Ministerstvo zemědělství České Republiky. PRAKTICKÁ PŘÍRUČKA Zásady, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotací pro rok 2014 na základě § 2 a § 2d zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství. Cit. 2014-04-26, dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/294729/Prakticka_prirucka_Zasady_2014_final.pdf

⁹⁷ Ministerstvo zemědělství České Republiky. Akční plán ekologického zemědělství. Cit. 2014-04-26 dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/93837/Akcni_plan_2011_2015_EZ.pdf

podmienok zvierat a tak podobne.⁹⁸ Ako pomoc poľnohospodárom, ktorý poberajú dotácie a iné príspevky na svoju činnosť vydalo ministerstvo poľnohospodárstva ČR dokument pod názvom „Sprievodca poľnohospodára kontrolou podmienenosti.“⁹⁹ Ďalšou formou pomoci poľnohospodárom sú tzv. priame platby poskytované EÚ, podporované a dopĺňané národnými doplnkovými platbami. Tieto priame platby sa vykonávajú ako priame platby na plochu poľnohospodárskej pôdy a to z toho dôvodu aby sa poľnohospodári mohli rozhodnúť čo chcú pestovať v závislosti na aktuálnom dopyte na trhu.¹⁰⁰

4.10 Zhrnutie

České ekologické poľnohospodárstvo je relatívne mladým odvetvím v porovnaní so západnými krajinami EÚ. Začalo sa rozvíjať na prelome osemdesiatych a deväťdesiatych rokov. Začiatok ekologického poľnohospodárstva bol poznačený zhoršujúcim sa stavom životného prostredia, technizáciou a masovosťou konvenčného poľnohospodárstva, ktorého koncepcia bola pre zakladateľov EP v ČR trvalo neudržateľná, preto začali koncom osemdesiatych rokov prvé pokusy s alternatívnym poľnohospodárstvom. Od tej doby zaznamenalo EP veľký posun. Posun v myslení ľudí, ktorí sa ním zaoberali. Toto dalo základ, aby výmera obhospodarovanej pôdy ekologickým spôsobom mohla narastať. Vývoji právnej úpravy, vedomia spotrebiteľov potravín. Najväčší prelom nastal prijatím ČR do EÚ v roku 2004. Od tohto obdobia je ČR viazaná právnym poriadkom EÚ, ekologické poľnohospodárstvo nevynímajúc. Európska legislatíva sa vyvinula do dnešnej podoby, komplexnej a celistvej právnej úpravy, ktorá zaväzuje členské štáty. Európska úprava je v rodine medzinárodných predpisov IFOAM (IFOAM family of standards) akreditovaným členom. Spĺňa prísne kritéria zväzu IFOAM. Kvôli prispôbeniu legislatívy EÚ týmto štandardom už nebadat' na území ČR nadštandardnú úpravu ako tomu bolo v minulosti (smernice zväzu PRO - BIO). Česká úprava je doplnená aj o úpravu vnútroštátnu ktorá je obsiahnutá

---

⁹⁸ Ministerstvo zemědělství České Republiky. Povinné požadavky na hospodářeni (SMR). Cit. 2014-04-26, dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/kontroly-podminenosti-cross-compliance/povinne-pozadavky-na-hospodareni-smr/>

⁹⁹ Ministerstvo zemědělství České Republiky. Průvodce zemědělce Kontrolou podmíněnosti platný pro rok 2013. Cit. 2014-04-26, dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/231149/Kontrola_podminenosti_web_FINAL2013.pdf

¹⁰⁰ Ministerstvo zemědělství České Republiky. Jednotná platba na plochu. Cit. 2014-04-26, dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/prime-platby/jednotna-platba-na-plochu/>

v zákone č. 242/2000 o ekologickém zemědělství a jeho vykonávacom predpise, vyhláške č.16/2006 ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona o ekologickom poľnohospodárstve. Záujem o hodnoty a produkty ekologického poľnohospodárstva vidieť na právnej úprave a podpore, ktorú EP venuje EÚ, ale aj vnútroštátne mocenské štruktúry ČR, ktoré podporu štrukturálnych fondov EÚ vhodne dopĺňajú dotáciami vnútroštátnymi. Kontrola správneho vykonávania predpisov ekologického poľnohospodárstva je zverená ministerstvu poľnohospodárstva ČR. Ministerstvo túto právomoc deleguje na v súčasnosti 4 nezávislé súkromné organizácie ABCERT, KEZ, BIODONT a Bureau Veritas Czech republic . V českej poľnohospodárskej výrobe prevláda chov hovädzieho dobytky a oviec na trvalých trávnatých porastoch. Mierne v úzadí je orná pôda, ovocné sady a vinič. Vedomie občanov o fenoméne EP v ČR sa čoraz viac prehlbuje, prichádza sa na to, že za týmto výrazom nie je len marketingová značka, ale v prvom rade kvalitné a chutné a zdravé potraviny, vidina udržateľného rozvoja prostredia v ktorom žijeme, rázovitý vzhľad krajiny, rovnocenná alternatíva ku konvenčnému poľnohospodárstvu.

5 Ekologické poľnohospodárstvo v Slovenskej republike

5.1 Vznik Ekologickej poľnohospodárskej výroby na Slovensku, súčasný stav

Najčerstvejší štatistický údaj o stave ekologického poľnohospodárstva na Slovensku je z roku 2012.¹⁰¹ Podľa týchto údajov je na Slovensku ekologicky obhospodarovaných ku koncu roka 2012 celkovo 168 602,33 ha poľnohospodárskej pôdy z toho je orná pôda zastúpená 53 124 ha, sady a vinice spolu okolo 1100 ha. Smutné je sledovať medziročný pokles celkovej ekologicky obhospodarovanej pôdy o 6,47%, najväčší podiel na tom má orná pôda, ktorá medziročne poklesla o takmer 14%, čo činí takmer 10 000 ha za jeden rok. Tieto údaje zahŕňajú aj plochy, ktoré sú v období tzv. konverzie, teda tie ktorých výstupy ešte nemôžu byť certifikované ako bio. Na Slovensku však počet prevádzkovateľov ekologických podnikov stúpol z 454 v roku 2011 na 470 v roku 2012. Je preto stále možné mať na vývoj EPV na Slovensku pozitívny pohľad, pretože medziročný zaznamenaný pokles celkovej obhospodarovanej výmery môže znamenať odchod niekoľkých veľkých prevádzkovateľov, no na druhej strane nárast počtu prevádzkovateľov menších, malých rodinných podnikov.

5.2 Právna úprava SR v kontexte úpravy EÚ

V súčasnej dobe je EP v Slovenskej republike upravené:

1. Právom Európskej únie:
  - a) Nariadením Rady (ES) 834/2007 o ekologickej výrobe a označovaní ekologických produktov, ktorým sa zrušuje nariadenie (EHS)č. 2092/91
  - b) Nariadením komisie (ES) 889/2008, ktorým sa ustanovujú podrobné pravidlá implementácie nariadenia Rady (ES) č. 834/2007 o ekologickej výrobe a označovaní ekologických produktov v znení :
    - Nariadenia Komisie (ES) č. 710/2009, ktorým sa ustanovujú pravidlá chovu akvakultúrnych živočíchov a pestovania morských rias pravidlami ekologickej poľnohospodárskej výroby.

---

¹⁰¹ Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky v Bratislave. Správa o činnosti za rok 2012. Cit. 2014-03-03, dostupné z: http://www.uksup.sk/spravy/vyrojna_sprava_UKSUP_2012.pdf

-Nariadenia Komisie (ES) č. 1254/2008 s ustanoveniami pre biokvasnice, pre používanie krmiva z obdobia konverzie pri kŕmení ekologických zvierat, farbenie varených biovajec

- c) Nariadením Komisie (ES) č.1235/2008, ktorým sa ustanovujú podrobné pravidlá vykonávania nariadenia Rady (ES) č. 834/2007, pokiaľ ide o opatrenia týkajúce sa dovozu ekologických produktov z tretích krajín
- d) Národným právom:
- e) Všeobecnými právnymi predpismi – občianskym zákonníkom, obchodným zákonníkom, daňovými zákonmi, zákonom o správnych poplatkoch, zákonom o pôsobnosti orgánov štátnej správy pri poskytovaní podpory v pôdohospodárstve a rozvoji vidieka.
- f) Samostatným zákonom – zákon 189/2009 o ekologickej poľnohospodárskej výrobe
- g) Záväzné sú pre prevádzkovateľov EPV taktiež zoznamy krmív, hnojív, povolených prípravkov atď. ich prehľad je uvedený na internetových stránkach UKSUP ¹⁰²

Zákon 189/2009, ktorým bol zrušený zákon č. 421/2004 o ekologickom poľnohospodárstve vzhľadom na zmeny v Európskej legislatíve. Zákonodarca preto vypustil ustanovenia a pravidlá ktoré sú už obsiahnuté v európskej úprave. Terajší zákon obsahuje zvyšok úpravy ponechanú na členské štáty. Konkrétne upravuje niektoré pravidlá ekologickej poľnohospodárskej výroby, výkon štátnej správy v oblasti EPV, práva a povinnosti osôb vykonávajúcich EPV (prevádzkovateľov), podmienky registrácie prevádzkovateľov a inšpekčných organizácií, označovanie produktov EPV, sankcie za porušenia povinností stanovených samotným zákonom. K tomuto zákonu zatiaľ neboli vydané nijaké vykonávacie predpisy. V nasledujúcich statiach sú upravené jednotlivé odvetvia ekologického poľnohospodárstva, tak ako ho upravujú vnútroštátne predpisy Slovenskej republiky, nakoľko komunitárna úprava je obsiahnutá v kapitole „4.Ekologické poľnohospodárstvo v Českej republike“ a v jej jednotlivých podkapitolách, upravené konkrétne oblasti ekologického poľnohospodárstva.

---

¹⁰²Ústredný Kontrolný a Skúšobný Ústav Poľnohospodársky. Odbor životného prostredia a ekologického poľnohospodárstva. Cit. 2014-03-03, dostupné z: <http://www.uksup.sk/index.php?n=20>

5.3 Konkrétne požiadavky na poľnohospodárov

Tieto požiadavky stanovuje komunitárne právo. Ing. Shlosserová, riaditeľka Ústredného kontrolného a skúšobného ústavu poľnohospodárskeho k tejto téme dodáva: *"Na Slovensku sme nezaviedli na žiadnej úrovni prísnejšie pravidlá ekologickej poľnohospodárskej výroby, čím sa líšime napríklad od Dánskeho kráľovstva, kde sa živočíšna výroba riadi prísnejšími pravidlami, alebo od rakúskeho ekologického zväzu Ernte, ktoré má voči EÚ prítvrdené pravidlá výroby biopotravín".*¹⁰³

5.4 Kontrola EPV v SR

Podľa zákona 189/2009 sú orgánmi štátnej správy v EPV sú Ministerstvo pôdohospodárstva Slovenskej republiky. Ústredný kontrolný a skúšobný ústav. Ministerstvo riadi štátnu správu na úseku EP a rozhoduje o odvolaniach proti rozhodnutiam ústavu. Na návrh kontrolného ústavu zverejňuje zoznamy prvkov povolených v EPV. Kontrolný ústav vedie register prevádzkovateľov a inšpekčných organizácií, na základe oprávnenia vydaného kontrolným ústavom môžu tieto inšpekčné organizácie vykonávať kontroly EPV, nad ktorými taktiež vykonáva dozor. Kontrolný ústav je taktiež zákonom ustanovený k ukladaniu sankcií pre porušenie zákonných povinností, alebo povinností vyplývajúcich z európskych predpisov. Samotné kontroly vykonávajú tzv. inšpekčné organizácie podľa zákona a európskych predpisov. Ich režim určuje zákon 189/2009 o EPV. Túto právomoc inšpekčnej organizácii prepožičiava kontrolný ústav. IO musí mať sídlo na území SR, alebo na jej území aspoň splnomocneného zástupcu. Zákon pamätá aj na ochranu pred konfliktom záujmov a určuje povinnosti inšpektora vykonávajúceho kontrolu vo vzťahu ku kontrolovaným subjektom. Tento inšpektor nesmie byť prevádzkovateľom EPV, distribútorom ekologickej produkcie. Úzky vzťah medzi inšpekčnými organizáciami a kontrolným ústavom pretrváva aj po udelení akreditácie. IO je totiž povinná podávať bezodkladne správy KÚ v zákonom stanovených prípadoch. Ak IO uplynie platnosť udelenia oprávnenia alebo sa rozhodne túto činnosť viac nevykonávať, musí to oznámiť KÚ najneskôr v lehote desiatich dní od tejto skutočnosti. V prípade hrubého porušenia povinností IO, jej bude odňaté oprávnenie kontrolným úradom. Tieto zmeny

---

¹⁰³Eva Nováková. Čo je nové v ekologickej poľnohospodárskej výrobe? Cit. 2014-02-20. Dostupné z: http://old.agroporadenstvo.sk/ep/ep_2010.htm?start

skutkového stavu vyznačuje v registri inšpekčných organizácií KÚ. V súčasnosti sú na Slovensku inšpekčnými organizáciami :

- a) Naturalis SK s.r.o.
- b) Biokont Slovenská republika

5.5 Prechod na EPV

Rozhodnutie prejsť do prechodného obdobia podmieňuje zákon podaním žiadosti o registráciu. Žiadosť musí dokazovať, že žiadateľ podniká v poľnohospodárstve, čo žiadateľ doloží, výpisom z obchodného alebo iného registra, výpisom z katastra nehnuteľností doloží vlastníctvo alebo prenájom pozemku. Žiadateľ sa musí dostatočne kontrolnému ústavu identifikovať. Ak ide o fyzickú osobu, musí uviesť meno, priezvisko, miesto trvalého pobytu, IČO, ak ide o osobu právnickú tak sa uvádza obchodné meno, miesto sídla a identifikačné číslo prevádzkovateľa. Druh a miesto výkonu činnosti, registračné pridelené číslo a názov inšpekčnej organizácie v oboch prípadoch. Ak žiadosť spĺňa náležitosti zákona, kontrolný ústav zapíše žiadateľa do registra do 30 dní odo dňa doručenia tejto žiadosti. V prípade, že žiadosť tieto náležitosti nespĺňa, úrad vyzve žiadateľa k náprave v 30 dňovej lehote.

5.6 Označovanie produktov ekologickej poľnohospodárskej výroby

Označovanie je upravené primárne právom EU, Slovensko má však vlastný grafický znak, vďaka ktorému sa dajú rozpoznať ekologické produkty a potraviny vyprodukované na Slovensku.

5.7 Podpora a rozvoj EPV na Slovensku

V národnej stratégii trvalo udržateľného rozvoja Slovenskej republiky, ktorá tento rozvoj definuje ako: „*Trvalo udržateľným rozvojom sa rozumie cielený, dlhodobý (priebežný), komplexný a synergický proces, ovplyvňujúci podmienky a všetky aspekty života (kultúrne, sociálne, ekonomické, environmentálne a inštitucionálne), na všetkých úrovniach (lokálnej, regionálnej, globálnej) a smerujúci k takému funkčnému modelu určitého spoločenstva (miestnej a regionálnej komunity, krajiny, medzinárodného spoločenstva), ktorý kvalitne uspokojuje biologické, materiálne, duchovné a sociálne potreby a záujmy ľudí, pričom eliminuje alebo výrazne obmedzuje zásahy ohrozujúce, poškodzujúce alebo ničiace podmienky a formy života, nezaťažuje krajinu nad únosnú*

*mieru, rozumne využíva jej zdroje a chráni kultúrne a prírodné dedičstvo*¹⁰⁴“. Stratégie vymedzuje ako jeden z jej hlavných princípov, princíp ekologický, ktorý v sebe nesie zachovávanie biodiverzity, vitality a odolnosti ekosystémov, minimalizáciu vstupov z neobnoviteľných zdrojov, zachovávanie územného systému ekologickej stability, šetrné využívanie prírodných zdrojov. Tieto charakteristiky sú typické pre ekologické poľnohospodárstvo a sú jeho hlavnými zásadami. Tento dokument predpokladá podporu a dokonca hovorí, že rozvoj ekologického (alternatívneho) poľnohospodárstva by mal byť v niektorých oblastiach prioritou.

V podobnom duchu sa javí aj Akčný plán rozvoja pôdohospodárstva SR na roky 2014 – 2020, tento hovorí o konkrétnej podpore ekologickej produkcie, aj o tzv. „ekologizácii“ rastlinnej výroby, ktorá ma kráčať ruku v ruke s intenzifikáciou. Ťažko zaujať stanovisko k tomuto ambicióznemu plánu ministerstva pôdohospodárstva.

Ekologické poľnohospodárstvo ako je spomínané vyššie je podstatné nielen pre ľudí, tým, že im prináša zdravé a chutné produkty, ale aj pre ekosystémy a ich biodiverzitu. Toto tvrdenie dokazuje aj aktualizovaná národná stratégia ochrany biodiverzity, kde sa uvádza: „*Všetky tieto zmeny, ktoré prebehli na Slovensku v relatívne krátkom čase, mali negatívny vplyv na biodiverzitu, ktorý nedokázal vyvážiť ani pozitívny vplyv rozširovania výmery ekologického poľnohospodárstva.*“¹⁰⁵ Takže dokumenty prijímané štátnymi úradmi glorifikujú ekologické poľnohospodárstvo v jeho celkových pozitívnych dopadoch na spoločnosť a prostredie, realita je však taká že medziročne klesá výmera ekologicky obhospodarovanej pôdy, minimálne stúpa počet prevádzkovateľov, o EPV sa verejne nediskutuje, marketing bioproduktov stagnuje, informácie sú kusé tak ako zákon, ktorý EPV upravuje, absentuje nadštandardná úprava typická v krajinách na západ od Slovenska, poľnohospodári majú pochybnosti v pokračovaní čerpania dotácií. Jediné subjekty, ktoré sa EPV venujú z presvedčenia sú subjekty dobrovoľnícke, no badať ich únavu a vyčerpanosť v neaktuálnych údajoch na internetových stránkach. V okolitých krajinách sa na propagačno – osvetových podujatiach štát podieľa, podobne ako na šírení informácií, dokonca na vydávaní

---

¹⁰⁴Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky. Strategické dokumenty. Dostupné z: <http://www.minzp.sk/dokumenty/strategicke-dokumenty/>

¹⁰⁵Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky. Aktualizovaná národná stratégia ochrany biodiverzity do roku 2020. Cit. 2014-02-20. Dostupné z: http://www.minzp.sk/files/oblasti/ochrana-prirody-a-krajiny/biodiverzita/narodna_strateg_ochr_biodiverz_2020.pdf

učebníc, napríklad v Českej republike vznikli učebnice ekologického poľnohospodárstva v spolupráci s ministerstvom poľnohospodárstva a Európskym sociálnym fondom, ich náklady boli hrazené zo štátneho rozpočtu¹⁰⁶. Na Slovensku sa štátna podpora sústreďuje iba na odborné semináre pre ekofarmárov.¹⁰⁷ Niečo podobné ako učebnica Ekologického poľnohospodárstva s príspevom štátnych orgánov, je zdá sa na Slovensku v rovine science – fiction.

Jedným z takýchto združení, je napríklad ecotrend, ktorý vydáva svoje nezáväznú dokumenty, kde stanovuje ciele a smery, ktorými by sa malo EPV na Slovensku uberať. Príkladom je „Akčný plán rozvoja rodinných fariem¹⁰⁸“, alebo „akčný plán rozvoja ekologického poľnohospodárstva do roku 2020¹⁰⁹.“ Snahy sú to síce sympatické, no taktiež nedostatočné, bez podpory potenciálnych odberateľov ekologickej produkcie je jej rozvoj nemožný, o rozmach záujmu by sa mal postarať štát aktívnejšou kampaňou v prospech EPV. Vyššie spomínaný je taktiež projekt komunitou podporovaného ekologického poľnohospodárstva, na Slovensku sú tiež takéto príklady, no smutné je že je že ich je málo, ale zároveň môžu motivovať ostatných záujemcov o podobný životný štýl. S nadhľadom odkázal istý ekologický poľnohospodár zo žitného ostrova Ministerstvu pôdohospodárstva SR: *Ked' už nemôže pomôcť ľuďom zapojeným do systému ekologického poľnohospodárstva, tak nech im aspoň neprekáža.*¹¹⁰

5.8 Zhrnutie

Slovenské ekologické poľnohospodárstvo je mladým odvetvím, začalo sa rozvíjať v roku 1991. Dynamickejšie sa však začalo rozvíjať až po vstupe Slovenska do

---

¹⁰⁶ŠARAPATKA, B. URBAN, J. a kolektív.: Ekologické zemědělství učebnice pro školy i praxi II. díl, PRO-BIO svaz ekologických zemědělců Šumperk 2005.

¹⁰⁷ Klaudia Medalová. Ekologické poľnohospodárstvo je dobré pre ľudí, zvieratá i prírodu... vlády SR sa k nemu ale správajú macošsky. Cit. 2014-02-20. Dostupné z: <http://www.obycajniochranari.sk/ekologicke-polnohospodarstvo-je-dobre-pre-ludi-zvierata-i-prirodu-vlady-sr-sa-k-nemu-ale-spravaju-macosky/>

¹⁰⁸ Ekotrend Slovakia. Návrh akčného plánu rozvoja rodinných fariem do roku 2020. Cit.2014-02-20. Dostupné z: <http://www.ecotrend.sk/zvaz-ekologickeho/sprava/akcny-plan-rozvoja-rodinnych-fariem-do-roku-2020/>

¹⁰⁹ Ekotrend Slovakia. Návrh akčného plánu rozvoja rodinných fariem do roku 2020. Cit.2014-02-20. Dostupné z: <http://www.ecotrend.sk/zvaz-ekologickeho/sprava/akcny-plan-rozvoja-rodinnych-fariem-do-roku-2020/>

¹¹⁰ Ing. Ján Šlinský. Ekologický pestovateľ zeleniny, propagátor systému Agrokrúh. Cit. 2014-04-28. Dostupné z: <http://www.biospotrebiteľ.sk/clanok/56-ing-jan-slinsky-ekologicky-pestovatel-zeleniny-propagator-systemu-agrokruh.htm>

EÚ v roku 2004, kvôli podrobnejšej úprave EP v európskych predpisoch. Dôkazom toho je zdvojnásobenie ekologickej obhospodarovanej plochy v období rokov 2004 – 2006 z 53 000 na 122 000 ha. V roku 2012 na ploche 168 602 ha hospodáril 470 prevádzkovateľov¹¹¹, no oproti predchádzajúcim rokom má tento údaj klesajúcu tendenciu. Na Slovensku prevláda v ekologickej poľnohospodárskej výrobe chov hospodárskych zvierat, predovšetkým hovädzieho dobytku a oviec na trvalých trávnatých porastoch. Ekologické poľnohospodárstvo je však neustále závislé na dotáciách či už z Európskej únie, alebo štátneho rozpočtu. V prípade prerušenia toku peňazí z týchto zdrojov, je takýto spôsob hospodárenia v ohrození, čo dokazuje tento príklad¹¹². Vnútroštátna úprava EP je zverená zákonu 189/2009 o ekologickej poľnohospodárskej výrobe. Vykonávací predpis k tejto vyhláške na Slovensku zatiaľ neexistuje. Otázkou podpôr v Slovenskom EP upravuje nariadenie vlády 499/2008, spresnené metodickým pokynom ministerstva pôdohospodárstva č. 2047/2010-620. Kontrola ustanovení ekologického poľnohospodárstva je zverená ministerstvu pôdohospodárstva a UKSUP. Tieto orgány delegujú kontrolné právomoci na dve súkromné inšpekčné organizácie Naturalis SK¹¹³ a Biokont Slovenská republika¹¹⁴.

---

¹¹¹Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky v Bratislave. Správa o činnosti za rok 2012. Cit. 2014-03-03, dostupné z: http://www.uksup.sk/spravy/vyroczna_sprava_UKSUP_2012.pdf

¹¹²TASR a Juraj Huba – polnoinfo.sk. Zlikvidujeme to, čo sa desať rokov rozvíjalo?. Cit. 2014-04-28. Dostupné z: <http://www.polnoinfo.sk/clanok/3517/zlikvidujeme-to-co-sa-desat-rokov-rozvijalo>

¹¹³<http://www.naturalis.sk/>

¹¹⁴<http://biokont.sk/>

6 komparácia právnych úprav ČR, SR, USA

Vznik ekologického poľnohospodárstva bol podmienený na celom svete zdá sa rovnakými príčinami. Z dôvodu neslobody vyjadrovania slov a činov v období druhej polovice 20. Storočia bol v našich končinách zrod EP posunutý o zhruba 50 možno aj viac rokov. Prvé postrehy o ekologickom poľnohospodárstve mal v nemecky hovoriacich krajinách filozof Rudolf Steiner v spise nazvanom Duchovné základy pre obnoviteľné poľnohospodárstvo. V roku 1924. V USA sa začalo EP spomínať po druhej svetovej vojne. Jedným z prvých priekopníkov EP v USA bol Jerome Irving Rodale, už v 1954 roku povedal: „EP nie je bláznovstvo. Je to dlhodobá prax, omnoho viac než súčasné chemické pokusy. Momentálne poľnohospodárske praktiky nás vedú dole kopcom.“ Na Slovensku a v Česku prebieha vývoj EP bezmála posledných 25 rokov. No napriek tomu treba podotknúť, že pri písaní tejto práce, som dospel k názoru, že české ekologické poľnohospodárstvo je vyspelejšie a zrozumiteľnejšie než Slovenské.

Právna úprava

V oboch krajinách, teda ČR a SR je základ právnej úpravy tvorený európskymi predpismi. Vnútroštátna úprava musí byť s týmito predpismi v súlade, no na druhej strane môže upresňovať a sprísniť európsku legislatívu, či už zákonom, alebo nadštandardnou úpravou súkromných zväzov ekologického poľnohospodárstva ako to napríklad badať v Európe v zväzoch BIOLAND , NATURLAND, ECOVIN, BIO AUSTRIA, BIO SUISSE atď. Ekologické poľnohospodárstvo v USA je na federálnej úrovni tvorené zákonom a na podzákonnej úrovni reguláciami, ktoré upravujú národný ekologický program (national organic program). Úprava je celistvejšia a jednotnejšia, podrobnejšia a prepracovanejšia, sú z nej badateľné dlhodobejšie skúsenosti, miestami prebyrokratizovaná a určite prísnejšia než úprava Európskeho spoločenstva, nepripúšťa výnimky v takom rozsahu ako európska úprava. Ak však porovnáваме celkový účel úpravy tak je tej európskej veľmi podobná. Podobnosť badať v základných ustanoveniach, filozofických východiskách v úvode oboch úprav, konkrétne ustanovenia o pestovaní rastlín, kde sú zakázané pesticídy, umelé minerálne hnojivá, geneticky modifikované organizmy. V živočíšnej výrobe sú príbuzné ustanovenia o dobrých životných podmienkach zvierat (welfare), minimalizovaní utrpenia, vylúčení neekologicky vypestovaných plodín z potravy zvierat atď. Rozdiely naopak spočívajú

v dĺžke prechodného obdobia rastlinnej výroby, ktorá je v USA obecné trojročná¹¹⁵ a je definovaná len zákazom použitia látok pre EP zakázaných v období troch rokov pred žatvou. V európskych predpisoch dvojročná pri ornej pôde, trojročná pri viniciach a sadoch. Zhody v úpravách sú nepochybne dané aj tým, že všetky štáty patria do spoločnej medzinárodnej organizácie IFOAM, ktorá svojimi štandardmi určuje smerovanie a podobu ekologického poľnohospodárstva naprieč členskými krajinami. Táto úprava organizácie IFOAM nepochybne ovplyvnila úpravu certifikácie ekologickej produkcie a prevádzkovateľov, taktiež akreditáciu kontrolných orgánov, pretože tá je vo všetkých porovnávaných krajinách až na pár výnimiek rovnaká. V USA je certifikácia a akreditácia upravená do väčších podrobností, určuje niekedy až kauzisticky prípady konfliktov záujmov, požiadavky na personál atď. Na rozdiel od úpravy EÚ je zoznam zakázaných látok priamo v reguláciách, tak má poľnohospodár možnosť väčšieho prehľadu o tom čo môže a čo nesmie použiť, v európskych predpisoch je toto upravené v prílohách, ktoré nie sú na oficiálnych stránkach dostupné spolu s predpismi.

Dohľad nad ekologickým poľnohospodárstvom

Hlavným orgánom dohľadu nad ekologickým poľnohospodárstvom je vo všetkých troch úpravách ústredný orgán štátnej správy: ČR (Ministerstvo zemédelství), SR (Ministerstvo pôdohospodárstva), USA (US Department of Agriculture), vo všetkých porovnávaných úpravách ministerstvá ďalej delegujú svoje právomoci týkajúce sa dohľadu na súkromné organizácie akreditované ministerstvom. Úprava USA je v tomto bode najdôslednejšou, k zaisteniu správneho fungovania dohľadu a kontrol ustanovila zvláštnu radu NOSB . Tento orgán má byť zárukou nestrannosti a nezaujatosti kontrol v ekologickom poľnohospodárstve, podlieha samotnému ministrovi. Úprava Spojených štátov zahŕňa aj dôvernosť medzi poľnohospodárom a kontrolným orgánom, porušenie týchto ustanovení potom generuje sankcie pre kontrolné orgány. Bojuje sa tým proti možnosti zneužitia dôverných informácií, ktoré musí poľnohospodár poskytovať kontrolnému orgánu. V úprave USA aj EÚ sú povinné kontroly kontrolným orgánom vykonávané raz ročne, podľa potreby kontrolného orgánu po dohode s poľnohospodárom je možné kontrolovať na mieste aj viackrát. Tieto kontroly sú tzv .kontroly ohlásenné.

¹¹⁵USA. Code of Federal Regulations. 7 C.F.R § 205.202(b) (2005).

Konkrétne požiadavky na poľnohospodárov

V právnej úprave USA nachádzame konkrétne požiadavky pre poľnohospodárov. Títo si musia v predstihu vypracovať systémový plán hospodárenia na pôde. V prípade ak poľnohospodár obrába pôdu alebo chová hospodárske zvieratá aj v režime konvenčného poľnohospodárstva musí v pláne vymedziť nárazníkové zóny, ktorými oddeľuje produkciu konvenčnú od ekologickej – V úpravách EU aj USA badať konkrétne požiadavky a typy pre poľnohospodárov ako maximalizovať pôdnu efektivitu vo výrobe pri zachovávaní podmienok ekologického poľnohospodárstva. Zvláštna pozornosť je venovaná vo všetkých úpravách chovu hospodárskych zvierat. Zdá sa, že filozofické východiská ekologického poľnohospodárstva sú mierne zamerané od antropocentrizmu k biocentrizmu. Siddharta Gautama Buddha povedal, že každý živý tvor by mal aspoň nachvíľu zažiť pocit slobody. Zo svojej prirodzenosti vyrastajúca myšlienka a pocit dať jatočným zvieratám aspoň slobodný život iste inšpirovala tvorcov úpravy ekologického poľnohospodárstva. Ani v jednej z úprav nie sú primárne povolené antibiotiká, tobôž rastové hormóny alebo iné látky neprirodzene zasahujúce do hormonálnej rovnováhy zvierat. Pokladám to za jeden z pilierov samotného ekologického poľnohospodárstva.

Označovanie bioprodukcie

V USA sa ekologická produkcia delí do piatich skupín v závislosti od percentuálneho zastúpenia ekologicky vypestovanej suroviny v takomto produkte. Produkty so 100% zastúpením biosurovín sa nazývajú 100% organic. Ďalšou hranicou je 95% biosuroviny v produkte, nasleduje 95-70% zastúpenie a nakoniec menej než 70%. V Európskej úprave sa ako bio môže označovať produkt ktorý obsahuje minimálne 95% biosurovín. Ak sa biosurovina v bioprodukte objavuje v 70 – 100% hmotnosti tohto produktu, jedná sa stále o bioprodukt, avšak percentuálne zastúpenie je potrebné uviesť na obale takéhoto výrobku.

Prechod na ekologické poľnohospodárstvo

V Českej a Slovenskej právnej úprave sa prechod na ekologické poľnohospodárstvo člení podľa toho, o aký druh rastlinnej alebo živočíšnej produkcie sa jedná. V USA sa toto nerozlišuje, platí tu všeobecná trojročná lehota pre všetky druhy ekologickej produkcie. V USA je však táto úprava pružnejšia, pretože nevyžaduje od

poľnohospodára aby celé prechodné obdobie počínajúc udelením certifikácie hospodáril v režime ekologického poľnohospodárstva, no umožňuje mu hospodáriť ekologicky ak preukáže, že po dobu troch rokov sa na predmetnom pozemku nepoužila substancia zakázaná národným zoznamom zakázaných a povolených látok. Teda ak hospodár natrafi na pozemok, kde sa predtým nehospodáril vôbec, alebo spôsobom bez týchto zakázaných látok, tak môže na tomto pozemku začať svoju ekologickú produkciu okamžite. To aspoň vyplýva z jazykového výkladu daného ustanovenia federálnych regulácií¹¹⁶ inde v úprave sa žiadna forma prechodného obdobia nespomína. Delikty na úseku EP sú v ČR a SR iba deliktami správnymi, v USA však majú presah až do trestnoprávnej oblasti, napríklad krivé svedectvo v súvislosti s výkonom funkcie v EP (false statement), je postihované podľa príslušných ustanovení trestného zákonníka (criminal code)¹¹⁷

Obchod s tretími krajinami, je taktiež poznačený úpravou IFOAM a vo všetkých úpravách je veľmi podobný. Dbá sa v nich na krížovú kontrolu subjektov zodpovedných za dovoz ekologickej produkcie z tretích zemí.

---

¹¹⁶USA. Code of Federal Regulations. 7 C.F.R § 205.202(b) (2005).

¹¹⁷USA. United States Code. 7 U.S.C. § 6519 (2013). Blížšie pozri USA. United States Code. 18 U.S.C. § 1001 (2013).

Záver

Vo svojej diplomovej práci som skúmal právne úpravy štátov USA, ČR, SR upravujúce ekologické poľnohospodárstvo. V tomto skúmaní som sa zamerlal aj na medzinárodnú organizáciu zastrešujúcu všetky tieto štáty nazvanú IFOAM (International federation of organic agriculture movements) a taktiež na názory poľnohospodárov na úpravu konkrétnych štátov v ktorých pôsobia. Názory sa samozrejme rôznili, no väčšinová zhoda v prehnanej byrokracii, kontrolách a nepružnosti, v niektorých prípadoch dokonca nadbytočnosti právnej úpravy bola badateľná. Vzhľadom na dĺžku vývoja ekologického poľnohospodárstva v jednotlivých porovnávaných krajinách, pokladám za najkvalitnejšiu úpravu EP úpravu v Spojených štátoch. Moja snaha bola čitateľovi priblížiť konkrétne praktické ustanovenia všetkých úprav týkajúce sa práv a povinností poľnohospodárov, kontrolných orgánov, štátnych orgánov a iných subjektov priamo alebo nepriamo zapojených do ekologickej poľnohospodárskej výroby. Ekologické poľnohospodárstvo vznikalo ako alternatíva masívnej poľnohospodárskej výroby, ktorá sa ukázala a naďalej ukazuje svoje nepriaznivé vplyvy nielen na životné prostredie, ale aj na ľudí a ich zdravie. Z tejto filozofickej koncepcie vychádzajú úpravy všetkých porovnávaných štátov. Úprava ekologického poľnohospodárstva vedľa úpravy konvenčného poľnohospodárstva uzákonená jedným zákonodarcom bez snahy toto konvenčné poľnohospodárstvo nahradiť tým ekologickým vyznieva schizofrenicky. Legislatíva v tejto oblasti by mala byť vedená smerom k tomu, aby sa väčšinovými subjektmi obrábajúcimi pôdu stávali malé rodinné farmy a statky, pretože tieto jediné sú zárukou kvalitných zdravotne neškodných potravín, ku ktorým by mal mať každý prístup. Potraviny pestované a spracované strojovo nutne trpia nižšou kvalitou ktorá sa časom ukáže. Legislatívny nástroj, ktorý by pomohol toto docieľiť je zákonom zakotvená podpora malých poľnohospodárskych celkov na úkor pozostatku kolchozov a JRD, ktoré sú v dnešnej dobe hlavným producentom potravín v našich krajinách. Pomohlo by to nielen zdraviu ľudí ale aj rázu krajiny, ktorý je monotónny a nudný. Podpore a propagácii sa venujú súkromné iniciatívy ako napríklad „nakupuj lokálne“ ktorý v rámci ČR združuje na internetových stránkach lokálnych pestovateľov, výrobcov a distribútorov. Ďalším problémom na ktorý som narazil pri skúmaní je jednostranne využitie pôdy v prospech trvalých

trávnatých porastov s hovädzím dobytkom a ovcami na úkor ornej pôdy. Výsledkom toho je pre spotrebiteľa menej dostupná ekologicky pestovaná zelenina.

Nedostatkom všetkých porovnávaných úprav je podľa môjho názoru možnosť súbehu ekologického a konvenčného poľnohospodárstva. Nazdávam sa, že úprava by mala smerovať k tomu aby poľnohospodári so snahou hospodáriť ekologicky boli vedení k tomu aby výlučnou formou ich hospodárenia bolo EP. Samozrejme že istý časový horizont prechodu by mal byť z praktických dôvodov stanovený, avšak úpravy sa o tomto ani nezmieňujú. Zatiaľ v úpravách figurujú ustanovenia, ktoré znižujú riziko kontaminácie ekologickej produkcie konvenčnou v prípade zmiešanej formy hospodárenia. K prosperite a udržateľnosti ekologickej poľnohospodárskej výroby, ktorej zákonná úprava a vymedzenie sú len derivátom jej vzniku a potreby jej rozvoja. Jej vznik je sprevádzaný fundamentálnou potrebou zmeny v prístupe, zmeny v myslení. V zákonnej úprave EPV sa dodnes vyskytujú pojmy ako „podnik“, „podnikateľ.“ definícia „podnikateľa“ podľa nového občianskeho zákonníka je: „Kto samostatne vykonáva na vlastný účet a zodpovednosť zárobkovú činnosť živnostenským alebo iným spôsobom so zámerom činiť tak sústavne za účelom dosiahnutia zisku, je považovaný so zreteľom k tejto činnosti za podnikateľa“. Činnosť za účelom dosiahnutia zisku ako ústredný motív podnikania ekologických poľnohospodárov nazdávam sa neobstojí. Celá tento terminologická anomália ruší podstatu ekologického poľnohospodárstva paradoxne stanovenú v zákonoch. Ak je hlavným motívom ekologického podnikateľa zisk, nutne skončí pri konvenčnom intenzívnom poľnohospodárstve, ktoré sa vyznačuje tým, že maximalizuje zisky. Výrok Alberta Einsteina hovorí za všetko: *“Žiadny problém nemôže byť vyriešený na rovnakej úrovni myslenia ktorá ho stvorila.”* Nemyslím si, že nastal posun vo vývoji politickej elity ktorej počínanie vytvorilo nutnosť vzniku ekologického poľnohospodárstva ako niečoho, čo musí byť zákonne upravené. Preto riešiť na tejto úrovni problematiku ekologického poľnohospodárstva po dosadení premenných do Einsteinovho výroku je nazdávam sa, zbytočné. Musí nastať posun v myslení, jeho zmena. Tá zo zákonom nemôže prísť, nemôže si ju vyžadovať. Ekologický poľnohospodár nevykonáva svoju činnosť za účelom dosiahnutia zisku. Nie je to možné. Sú to protiklady. Samozrejme ak by sme uvažovali *stricto sensu*. Som však presvedčený, že sa nájdu aj takí, ktorí vidia v ekologickom poľnohospodárstve perspektívny „biznis plán“ a nebudú váhať z tohto

odvetvia generovať zisky peňazí. Týmto zákon podľa môjho názoru utrpel na dôveryhodnosti. Problémom politiky Európskej únie a jej súčasných podpôr v oblasti ekologického poľnohospodárstva spočíva v tom, že podporuje poľnohospodársku pôdu bez rozdielu jej konečného využitia. V praxi to smeruje k tomu, že zelenina, ktorá je najžiadanejším artiklom na trhu ekologickej produkcie sa produkuje na najmenšej výmere. Je to logický krok zo strany poľnohospodárov, ktorí majú s kosením trvalých trávnatých porastov 2-3x ročne určite menej práce než poľnohospodár pracujúci na zeleninovom poli. No dotácia je na jednotku obsahu identická.

Roky sa zaoberám z vlastnej iniciatívy racionálnou stravou. Tento štýl života ma priviedol k tomu, že sa snažím o potravinách, ktoré konzumujem sa snažím uvažovať, zisťovať odkiaľ pochádzajú. Začal som preto „pátrať“ po ľuďoch, ktorí by mi boli schopní zabezpečiť potraviny v kvalite a spôsobom ktorý zodpovedal mojej predstave. Z môjho pohľadu sa nič nevyrovná pocitu, keď je mi jasný pôvod potravín, ktoré konzumujem ja a moji blízky. To čo vkladáme do úst nás najviac definuje, stáva sa to „nami.“ Doslova. Z tohto dôvodu je v záujme konečného spotrebiteľa aby vedel čo konzumuje. Benefit z takéhoto prístupu nemá len spotrebiteľ, ale aj poľnohospodár. Je to pocit, nedá sa kodifikovať, vynútiť zákonom, definovať na tisícoch stranách pdf dokumentov. Nazdávam sa však, že spôsob akým by sa takáto idea dala realizovať, je vzdialený súčasnej realite. Pozostatok kolektivizácie poľnohospodárstva a jednotných roľníckych družstiev je evidentný dodnes. Existuje malý počet veľkých pestovateľov, pestujúcich prevažne monokultúrnym spôsobom tzv. strategické plodiny, na úkor biodiverzity. Riešením by mohol byť skôr veľký počet malých pestovateľov, napríklad rodinných fariem kde by sa toto povolanie mohlo predávať medzi generáciami a hlavnou motiváciou tejto činnosti by nebol zisk. Takáto farma by mala byť schopná zabezpečiť všetko pre svoj chod potrebné z pozemku na ktorom sa nachádza. Už Rudolf Steiner vo svojom klasickom diele Poľnohospodársky kurz opisuje, že statok, je zdravý vtedy ak je sebestačný a je schopný poskytnúť všetko potrebné pre svoj chod. Statok je určitou sebestačnou individualitou, preto by sa malo vonkajšie zasahovanie znížiť na minimum. V prípade „choroby“, je potom možno dopĺňať substancie, ktoré pomôžu statok vyliečiť. Nevie si však predstaviť zákonné zakotvenie týchto ideí v ich úplnosti, tak aby nezmutovala na formálne presnú no obsahovo prázdnu poučku. Motivácia k tomuto však musí vychádzať z presvedčenia takýchto poľnohospodárov, z akceptácie

faktu, že ostanú „pripútaní k pôde“, čím sa defacto stanú slobodnými ľuďmi. K tomu je však potrebné aby poľnohospodár ktorého presvedčenie bude neochvejné nedoplácal na vratké a nestále nájomné vzťahy k pôde, preto si myslím, že ideálnym prípadom je ak poľnohospodár pôdu vlastní. Tam, v ochrane týchto vzťahov vidím úlohu práva. Právnu istotu v tom, že keď poľnohospodár podpíše zmluvu so štátom alebo súkromnou osobou, začne pretvárať pozemok na biologicky aktívny celok, procesom ktorý netrvá rok ani dva, nebude môcť byť za bežných okolností tento vzťah ukončený a snaha poľnohospodára sa tak neminie svojmu účinku. Nástroj ktorý by pomohol posilniť nájomné vzťahy medzi takýmito malými poľnohospodármi ako prenajímateľmi pôdy by sa mohol nachádzať priamo v zákone o ekologickom poľnohospodárstve. Dá sa očakávať, že takáto „revolúcia na poliach“, by mala pozitívne a široké sociálne dopady. Čiastočne rieši nezamestnanosť v poľnohospodárskych oblastiach, vzhľad krajiny by sa zvýšenou biodiverzitou stal prístupnejší a atraktívnejší, sčelovanie pozemkov do funkčných celkov, pôda by bola zdravšia a s tým priamo súvisiaci vplyv takto produkovaných potravín na zdravie obyvateľstva je potom zrejmý. Prístup ku kapitálu, ktorý by bol potrebný na vybudovanie a chod farmy je ďalším zo strategických problémov ktoré je potrebné v tomto kontexte riešiť. Jednou z najsympatickejších možností je vyššie spomínané komunitou podporované poľnohospodárstvo.

Zoznam skratiek

C.F.R. – Code of federal regulations

ČR – Česká republika

EHS – Európske hospodárske spoločenstvo

EP – Ekologické poľnohospodárstvo

EPV – Ekologická poľnohospodárska výroba

ES – Európske spoločenstvo

EU – Európska únia

HA – Hektár

IČO – Identifikačné číslo osoby

IFOAM – International federation of organic agriculture movements

IO – Inšpekčná organizácia

JZD – jednotné zemédelské družstvo

KO – Kontrolný organ

NOSB – national organic standards board

PVC – polyvinyl chloride

SR – Slovenská republika

U.S.C. – United States Code

UKSUP - Ústredný Kontrolný a Skúšobný Ústav Poľnohospodársky

USA – United States of America

USD – United States Dollar

USDA – United States department of agriculture

Zoznam Literatúry

Publikácie:

DAMOHORSKÝ, M. – SMOLEK, M.: Zemědělské právo – Učební pomůcka, IFEC, s.r.o., Praha 2001, 1. vydání

DAMOHORSKÝ, M. a kol Právo životního prostředí. 3. Vydání. Praha: C.H.Beck, 2010, 678 s.

HOLZER S. Zahrada k nakousnutí. Brno: Nakladatelství Alman, 2010

HUTTMANOVÁ, E., Konvenčné a ekologické poľnohospodárstvo, ich špecifiká a význam pre trvalo udržateľný rozvoj.In: Manažment a ekonomika ekologickej poľnohospodárskej výroby [elektronický zdroj] = Management and economy of ecological agricultural production : zborník príspevkov z medzinárodného vedeckého seminára, Liptovská Teplička, 13. september 2005 / editor: Mária Farkašová. - 1. vyd. - Elektronický konferenčný zborník. - Nitra : Slovenská poľnohospodárska univerzita, 2005. S. 65-69.

JANČÁŘOVÁ, I., Ekologická politika, Masarykova Univerzita v Brně, 2004.

KRETTNER, A.: Manažment a marketing ekologického hovädzieho mäsa.In: Manažment a ekonomika ekologickej poľnohospodárskej výroby. zborník príspevkov z medzinárodného vedeckého seminára, Liptovská Teplička, 13. september 2005. - Nitra : Slovenská poľnohospodárska univerzita, 2005. S. 94-98

STEINER, R.: The agriculture course. Bio-dynamic agricultural association Rudolf Steiner House 15 Park Road, London, N.W.1, Revised edition 1958

ŠARAPATKA, B. URBAN, J. a kolektiv.: Ekologické zemědělství učebnice pro školy i praxi I. díl, PRO-BIO svaz ekologických zemědelcu Šumperk 2005.

ŠARAPATKA, B. URBAN, J. a kolektiv.: Ekologické zemědělství učebnice pro školy i praxi II. díl, PRO-BIO svaz ekologických zemědelcu Šumperk 2005.

ŠARAPATKA, B. URBAN, J. a kolektiv.: Ekologické zemědělství v praxi, PRO-BIO svaz ekologických zemědelcu Šumperk 2006.

THOREAU H.D. Walden aneb Život v lesích. Praha – Litomyšl. Nakladatelství Ladislav Horáček – Paseka, 2006.

USDA Study team on Organic Farming.: Reports and recommendations on organic farming. Júl 1980

WHITEFIELD, P. Permakultura v kostce. Praha: Nakladatelství Synergie, 1996, Vydání první.

Internetové zdroje

Ekotrend Slovakia. Návrh akčného plánu rozvoja rodinných fariem do roku 2020.

[Cit.2014-02-20]. Dostupné z: [http://www.ecotrend.sk/zvaz-](http://www.ecotrend.sk/zvaz-ekologickeho/sprava/akcny-plan-rozvoja-rodinnych-fariem-do-roku-2020/)

[ekologickeho/sprava/akcny-plan-rozvoja-rodinnych-fariem-do-roku-2020/](http://www.ecotrend.sk/zvaz-ekologickeho/sprava/akcny-plan-rozvoja-rodinnych-fariem-do-roku-2020/).

Eva Nováková. Čo je nové v ekologickej poľnohospodárskej výrobe? [Cit. 2014-02-20].

Dostupné z: http://old.agroporadenstvo.sk/ep/ep_2010.htm?start.

Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova. Metodika k provádění nařízení vlády č.

79/2007 Sb., o podmínkách provádění agroenvironmentálních opatření, ve znění

pozdějších předpisů. [Cit 2014-04-26] dostupné z:

http://eagri.cz/public/web/file/154584/metodika_AEO_2012_web.pdf.

<http://biofarma.cz/cz/novinky/faremni-masna-vyrobna-sasov-finale>.

<http://biokont.sk/>

<http://www.naturalis.sk/>

Ing. Ján Šlinský. Ekologický pestovateľ zeleniny, propagátor systému Agrokruh. Cit.

[2014-04-28]. Dostupné z: [http://www.biospotrebiteľ.sk/clanok/56-ing-jan-slinsky-](http://www.biospotrebiteľ.sk/clanok/56-ing-jan-slinsky-ekologicky-pestovatel-zeleniny-propagator-systemu-agrokruh.htm)

[ekologicky-pestovatel-zeleniny-propagator-systemu-agrokruh.htm](http://www.biospotrebiteľ.sk/clanok/56-ing-jan-slinsky-ekologicky-pestovatel-zeleniny-propagator-systemu-agrokruh.htm).

International federation of organic agricultural movements. IFOAM norms for organic production and processing. [Cit. 2014-03-20]. Dostupný z:

http://www.ifoam.org/sites/default/files/page/files/ifoam_norms_version_august_2012_with_cover_0.pdf.

International federation of organic agriculture movements. Definition of organic agriculture. [Cit. 2014-04-24]dostupný z:

http://infohub.ifoam.org/sites/default/files/page/files/doa_slovakian.pdf.

International federation of organic agriculture movements. Principles of organic agriculture preamble. [cit. 2014-04-24.] Dostupný z:

http://www.ifoam.org/sites/default/files/ifoam_poa.pdf.

Klaudia Medalová. Ekologické poľnohospodárstvo je dobré pre ľudí, zvieratá i prírodu... vlády SR sa k nemu ale správajú macošsky. [Cit. 2014-02-20]. Dostupné z: <http://www.obycajniochranari.sk/ekologicke-polnohospodarstvo-je-dobre-pre-ludi-zvierata-i-prirodu-vlady-sr-sa-k-nemu-ale-spravaju-macossky/>.

List of USDA-Authorized Organic Certifying Agents by Name. [Cit. 2014-04-28.] Dostupné z:

<http://www.ams.usda.gov/AMSV1.0/getfile?dDocName=STELPRDC5100382>.

Margaret Krome, Teresa Maurer, Katie Wied, Building Sustainable Farms, Ranches and Communities. [Cit 2014-04-26], dostupné z:

https://attra.ncat.org/guide/Building_Sustainable.pdf.

Ministerstvo zemědělství České republiky. Akční plán ekologického zemědělství. [Cit. 2014-04-26] dostupné z:

http://eagri.cz/public/web/file/93837/Akcni_plan_2011_2015_EZ.pdf.

Ministerstvo zemědělství České republiky. Jednotná platba na plochu. [Cit. 2014-04-26], dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/prime-platby/jednotna-platba-na-plochu/>

Ministerstvo zemědělství České republiky. Legislative EU. [Cit. 2014-04-26], dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2014/legislativa/legislativa-eu/>.

Ministerstvo zemědělství České republiky. OSA II. [Cit. 2014-04-26] dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2007/opatreni-osy-ii/>.

Ministerstvo zemědělství České republiky. Povinné požadavky na hospodářství (SMR). [Cit 2014-04-26], dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/kontroly-podminenosti-cross-compliance/povinne-pozadavky-na-hospodareni-smr/>.

Ministerstvo zemědělství České republiky. PRAKTICKÁ PŘÍRUČKA Zásady, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotací pro rok 2014 na základě § 2 a § 2d

zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství. [Cit. 2014-04-26], dostupné z:
http://eagri.cz/public/web/file/294729/Prakticka_prirucka_Zasady_2014_final.pdf.

Ministerstvo zemědělství České republiky. Průvodce zemědělce Kontrolou podmíněnosti platný pro rok 2013. [Cit. 2014-04-26], dostupné z:
http://eagri.cz/public/web/file/231149/Kontrola_podminenosti_web_FINAL2013.pdf.

Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky. Aktualizovaná národná stratégia ochrany biodiverzity do roku 2020. [Cit. 2014-02-20]. Dostupné z:
http://www.minzp.sk/files/oblasti/ochrana-prirody-a-krajiny/biodiverzita/narodna_strateg_ochr_biodiverz_2020.pdf.

Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky. Strategické dokumenty. Dostupné z: <http://www.minzp.sk/dokumenty/strategicke-dokumenty/>.

Nariadenie Komisie 889/2008/ES zo dňa 5. Septembra 2008 o ktorým sa ustanovujú podrobné pravidlá implementácie nariadenia Rady (ES) č. 834/2007 o ekologickej výrobe a označovaní ekologických produktov so zreteľom na ekologickú výrobu, označovanie a kontrolu. In: EUR-lex [právny informačný systém]. Úrad pre publikácie Európskej únie [cit. 29. 4. 2014]. Dostupné z: [http://eur-lex.europa.eu/NARIADENIE_RADY_\(ES\)_č._834/2007_z_28._júna_2007_o_ekologickej_výrobe_a_označovaní_ekologických_produkto](http://eur-lex.europa.eu/NARIADENIE_RADY_(ES)_č._834/2007_z_28._júna_2007_o_ekologickej_výrobe_a_označovaní_ekologických_produkto)

NARIADENIE RADY (ES) č. 834/2007 z 28. júna 2007 o ekologickej výrobe a označovaní ekologických produktov, ktorým sa zrušuje nariadenie (EHS) č. 2092/91. In: EUR-lex [právny informačný systém]. Úrad pre publikácie Európskej únie [cit. 29. 4. 2014]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>

Natural Resources Conservation Service. NRCS Funding Opportunities. [Cit. 2014-04-28] Dostupné z:
<http://www.nrcs.usda.gov/wps/portal/nrcs/detail/national/programs/?cid=stelprdb1048817>.

POOVEY, C. Successful organic farmers feed soil, not plant, says Isaac Oliver [Cit. 2014-05-20] Dostupné z: <http://magazine.wfu.edu/2011/08/04/feeding-the-soil-and-the-soul/>

Státní zemědělský a intervenční fond. Příručka pro žadatele. [Cit. 2014-04-26]. Dostupné z:
http://www.szif.cz/irj/portal/anonymous/CmDocument?rid=%2Fapa_anon%2Fcs%2Fdokumenty_ke_stazeni%2Fsaps%2F03%2Fpvp%2F1381133163137.pdf.

STEIN, J.: Království míru. GoshaTV, 2004 Dostupné na: [Vimeo.com/88817306](https://www.vimeo.com/88817306).

TASR a Juraj Huba – polnoinfo.sk. Zlikvidujeme to, čo sa desať rokov rozvíjalo?. Cit. [2014-04-28]. Dostupné z:<http://www.polnoinfo.sk/clanok/3517/zlikvidujeme-to-co-sa-desat-rokov-rozvijalo>

U.S. Department of Agriculture Agricultural Marketing Service National Organic Program. Organic Certification Cost Share Programs. [Cit. 2014-04-28]. Dostupné z: <http://www.ams.usda.gov/AMSV1.0/getfile?dDocName=STELPRDC5104675>.

United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD), Geneva; Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO), Rome; International Federation of Organic Agriculture Movements (IFOAM), Bonn. International Requirements for Organic Certification Bodies. [Cit. 2014-04-24] dostupný z: http://www.goma-organic.org/wp-content/uploads/2010/12/IROCB_0809-.pdf.

United States department of agriculture. Locals food systems concepts, impacts, and issues. [Cit. 2014-04-26], dostupné z: <http://permanent.access.gpo.gov/lps125302/ERR97.pdf>.

USA. Code of Federal Regulations. 7C.F.R. §205.1 et.seq.

USA. United States Code. 7 U.S.C. §6501 et. seq.

Ústav zemědělské ekonomiky a informací. Statistická šetření ekologického zemědělství – Základní statistické údaje (2012) str.14 [cit. 2014-04-24]. Dostupné na: http://eagri.cz/public/web/file/284641/Zprava_EZ_2012_final.pdf.

Ústredný Kontrolný a Skúšobný Ústav Poľnohospodársky. Odbor životného prostredia a ekologického poľnohospodárstva. Cit. [2014-03-03], dostupné z: <http://www.uksup.sk/index.php?n=20>.

Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky v Bratislave. Správa o činnosti za rok 2012. Cit. [2014-03-03], dostupné z: http://www.uksup.sk/spravy/vyrocná_správa_UKSUP_2012.pdf.

Zákon č. 242/2000 o ekologickém zemědělství, v znení neskorších predpisov In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 29. 3. 2014].

Summary - Legal regulation of organic farming.

This thesis discusses and compares legal regulations of three countries: USA, Czech republic, Slovak republic. I have chosen these countries because I am in a close relationship to both Czech and Slovak republic and USA because legal regulation of organic agriculture in the USA is highly developed.

Chapter one of this thesis introduces reader to main issues of organic farming, causes of its origin, philosophical roots, basic and fundamental literature. This chapter focuses on disadvantages of conventional farming and monocultures and says about benefit of organic farming to many aspects of environment such as soil, groundwater, surface water, air etc.

Chapter two examines international aspects of organic agriculture, which are represented by International federation of organic agriculture movements (IFOAM). IFOAM has its own regulations and ideas for organic agriculture expressed in many documents, which this chapter focuses on.

Chapter three takes a closer look to USA legal regulation of organic farming. It examines requirements for farmers, certification bodies, state administrators etc.

Chapter four examines legal regulation of organic farming in Czech republic which is mainly represented by legal regulation of European Union. Czech republic became a member of EU in 2004, since then EU law is binding in Czech republic.

Chapter five examines legal regulation of organic farming in Slovak republic. Slovak republic is also member of EU, so the above paragraph may be used for Slovak republic too. In this chapter author focuses on weaknesses of legal regulation of organic farming

Chapter six is devoted to comparison these three regulations. It focuses on the main weaknesses of all three regulations, and tries to find a way for solve the stated problems consisting of lack of advertisement, promotion and marketing especially in Czech and Slovak republic. Another problem is lack of motivation for people to become a farmer, in these circumstances suffers both farmers and consumers. Author is trying to outline a solution of these problems by freeing organic farmer's hands and letting them create a sustainable environment.

This topic is close to me for many different reasons, some of them I can mention. For example my passion for rational nutrition, love to nature, wilderness and personal conviction that my life should be mixed – up with organic food and with all benefits posed by it.

Abstrakt

Diplomová práca je sústredená na právnu úpravu ekologického poľnohospodárstva troch krajín USA, ČR, SR a ich porovnávanie. Ekologické poľnohospodárstvo, sa snaží o zachovávanie prírodných zdrojov, zachovávanie a rozširovanie biodiverzity, ochranu životného prostredia a ľudského zdravia svojim priamym pôsobením.

Úpravy všetkých troch porovnávaných krajín sú postavené na základných zásadách ekologického poľnohospodárstva, ktoré vzniklo približne v tridsiatych rokoch dvadsiateho storočia ako odozva na intenzívne konvenčné poľnohospodárstvo. Zakladateľom bol filozof a poľnohospodár Rudolf Steiner a jeho hnutie.

Medzi základné zásady patrí vyčlenenie pesticídov a minerálnych hnojív v rastlinnej výrobe, dobré a prirodzené životné podmienky zvierat v živočíšnej výrobe (welfare). Rozmanitosť druhov fauny a flóry na produkčných jednotkách a s tým spojený prirodzený ráz krajinného prostredia.

Ekologické poľnohospodárstvo je rovnocennou alternatívou ku konvenčnému poľnohospodárstvu v produkcii potravín, pri výrazne nižších energetických vstupoch. Je teda udržateľné z dlhodobého hľadiska. Existujú v ňom smery, snažiac sa o nezávislosť na fosílnych palivách.

Štátne rozpočty porovnávaných krajín, alebo nadnárodné organizácie, ktorých sú tieto štáty členmi sa snažia na rôznej úrovni podporovať ekologické poľnohospodárstvo, či už finančne, alebo inými prostriedkami.

Abstract

This master's degree thesis is focused on comparison of legal regulations of organic farming in three countries USA, Czech republic, Slovak republic. Organic agriculture strives to maintain natural resources, spreading biodiversity, protection of environment, and human health as its primary goal.

Legal regulations of compared states are built on the same basic principles of organic agriculture, which has originated in the thirties of last century as a response to conventional intensive agriculture. Founder of organic agriculture is philosopher and farmer Rudolf Steiner and his movement.

Among basic principles of organic agriculture, there are prohibition of the pesticides, mineral soluble fertilizers, in crop production and welfare in animal production. Variety of species in both fauna and flora causes natural and flourishing look of the environment.

It is possible to produce the same amount of food in organic agriculture as in the conventional agriculture, but energetic inputs are much lower. It is permanently sustainable in the long term. There are branches of organic agriculture, which try to be independent from fossil fuels.

State budgets of compared states as well as multinational organizations that merge these states support organic agriculture financially or in many other ways.

Klíčové slová

- ekologické poľnohospodárstvo práva úprava

Key words

- organic agriculture legal regulation